

ПЕРЕДПЛАТА-2020

Індекс	Назва видання	Періодичність виходу на рік	1 міс.	2 міс.	3 міс.	6 міс.	12 міс.
Вартість передплати, грн (без врахування послуги «приймання передплати»)*							
40123	Газета «СУЧАСНА ОСВІТА УКРАЇНИ»	50 р. на рік	150	300	450	900	1800
68832	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК ДЛЯ ОСВІТЯН	12	150	300	450	900	1800
68836	СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ «ОСВІТА УКРАЇНИ»	12	400	800	1200	2400	4800
68829	ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	100	200	300	600	1200
68830	ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОНОМІКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	100	200	300	600	1200
68838	УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	100	200	300	600	1200
68833	ІСТОРІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	100	—	300	600
68834	МАТЕМАТИКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	100	—	300	600
30670	ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ	6	—	100	—	300	600
68831	ІНОЗЕМНІ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	100	—	300	600
68828	БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
68839	ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
68840	ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
68837	ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
23823	ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ (HIGHER EDUCATION OF UKRAINE)	4	—	—	150	300	600
68835	ОСОБЛИВА ДИТИНА: НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	4	—	—	150	300	600
48764	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	4	—	—	150	300	600

КОМПЛЕКТИ

98966	ІНФОРМАЦІЙНИЙ Газета «Сучасна освіта України», журнал «Інформаційний збірник для освітян»	300	600	900	1800	3600
89381	ВСЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА Всі видання	—	—	—	9300	18600
08353	ВИЩА ШКОЛА Газети: «Сучасна освіта України», «Спецвипуск газети «Освіта України», «Педагогічна газета України»; журнали: «Інформаційний збірник для освітян», Вища освіта України (Higher education of Ukraine)	—	—	—	4800	9600
98964	ШКІЛЬНИЙ Газета «Сучасна освіта України», «Педагогічна газета України»; журнали: «Інформаційний збірник для освітян», «Біологія і хімія в рідній школі», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Математика в рідній школі», «Фізика і астрономія в рідній школі», «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Фізичне виховання в рідній школі», «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»	—	—	—	6300	12600

*Вартість послуги «приймання передплати» — згідно з затвердженими тарифами ДП «Преса», залежно від того, на скільки місяців оформлено передплату.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 1, 2020

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

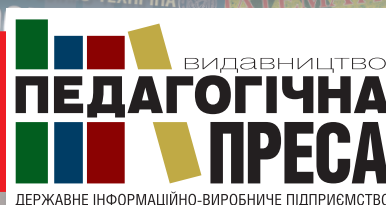
ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА

З ДОСВІДУ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА PEDPRESA.UA

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54,
тел./факс: (044) 292-83-05
e-mail: 2345255@ukr.net
Рекламний відділ: тел. (044) 292-83-05
e-mail: info@pedpresa.ua

ДОКЛАДНІШЕ –
НА САЙТІ
PEDPRESA.UA

МЕТОД ПРОЄКТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Матеріал читайте на с. 28 - 31

Учасники проєкту «Природні катаклізми» – студенти групи ЕРГО-19 (спеціальність «Гірництво» 1 курс: Вікторія Романова і Ростислав Миргородський, Дніпрорудненський індустріальний коледж

Учасники проєкту «Моя майбутня спеціальність» – студенти групи ПР-19 (спеціальність «Гірництво») 1 курс: Валентин Зайцев, Денис Матвєєв, Кирило Юхник та завідувач лабораторії гірничого обладнання (навчальний полігон) Інна Баранова, Дніпрорудненський індустріальний коледж

ОСВІТНІЙ ФОРУМ «DUAL-O: СХІД МОЖЛИВОСТЕЙ»

Матеріал читайте на с. 59

⇒ Учасники тренінгу з проєктування освітньо-виробничого середовища закладу професійної освіти в умовах дуальної форми здобуття освіти в Краматорському центрі професійно-технічної освіти (7.02.2020 р.)

⇒ У ДПТНЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти»: механік ДПТНЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти», заслужений майстер виробничого навчання О. Резніков; заступник керівника Проєкту USAID «Економічна підтримка Східної України» Тімоті Мадіган; директор ДПТНЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти» А. Сорочинський; директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області Е. Гончаров

НОВІ ВЕКТОРИ У ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ

Матеріал читайте на с. 44 - 48

⇒ Урок мужності «Хорообрі серця» зустріч учнів Біловодського професійного аграрного ліцею з випускниками училища – воїнами АТО, Луганська область

⇒ Велика рада Академії козацтва, що діє на базі Щастинського відділення відокремленого підрозділу «Регіональний центр професійної освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» (м. Щастя, Луганська область)

«ВІТРАЖ» – ПІДСУМКОВА ВИСТАВКА ЦЕНТРУ ВІТРАЖНОГО МИСТЕЦТВА

Матеріал читайте на с. 63

Гості та відвідувачі виставки

Дефіле і презентація вітражної біжутерії, студентками ДНЗ «Львівське вище професійне художнє училище»

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 1 (86) 2020

СІЧЕНЬ – ЛЮТИЙ – БЕРЕЗЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Оксана Самойленко – доктор педагогічних наук, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Марина Артюшина – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Вячеслав Супрун – кандидат економічних наук, доцент, виконавчий віцепрезидент Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», професор кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, вчений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, директор Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН України

Микола Кучинський – начальник Головного управління професійної освіти Директорату професійної освіти МОН України

Петро Коржевський – заступник міністра освіти і науки України, МОН України

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Наталія Шульга – кандидат технічних наук, доцент, директор Вищого навчального закладу «Київський транспортно-економічний коледж» Національного транспортного університету

Ірина Шумік – генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році

Свідцтво про державну реєстрацію

серія КВ № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.

Схвалено вченою радою

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

(протокол № 3 від 27.02.2020 р.)

Передплатний індекс 48764

У НОМЕРІ:

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Ничкало Нелля. Професійну освіту не можна не любити... 2

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Коржевський Петро. Престижна професійна освіта – мета реформування підготовки кваліфікованих кадрів 4

Іщенко Тетяна. Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти: творимо майбутнє сьогодні 9

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Квятковскі Стефан М. Професійна школа майбутнього 15

Фасоля Олег. Усвідомлений професійний вибір і професійне становлення особистості у старшій профільній школі 18

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА

Мозгова Світлана. Технології дистанційного навчання в єдиному інформаційному просторі: від витоків до сьогодення 21

Шевченко Валентина, Шевченко Григорій, Савченко Ірина. Інновації у формуванні професійної компетентності і мобільності майбутніх фахівців індустрії харчування 24

Шнайдрок Світлана. Метод проєктів на заняттях з англійської мови (за професійним спрямуванням) 28

Боднар Сніжана, Митькевич Елла. Моніторинг освітньої діяльності Подільського центру професійно-технічної освіти: аспект соціального партнерства 31

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

Сидорчук Лариса. Стратегічне управління закладом освіти дорослих в умовах соціально-економічних трансформацій 34

Царьова Свеліна. Професійний розвиток педагогів як напрям стратегічного управління професійним закладом сфери послуг 38

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Чупир Тетяна. Безпека життєдіяльності в системі підготовки майбутніх фахівців для сфери обслуговування 41

З ДОСВІДУ

Артюшенко Володимир. Нові вектори у діяльності регіональної методичної служби 44

Висоцька Людмила. Креативні практики у професійному розвитку педагогічних працівників 49

Осипенко Сергій, Суєтова Софія. Створення освітньо-виробничого середовища в умовах дуальної форми здобуття освіти 52

Остапчук Ольга. Превентивне виховання у закладах професійної освіти 56

ХРОНІКА

Наталія Купаласва. Освітній форум «Dual-O: схід можливостей» 59

Сінкевич Ірина. Відкриття навчально-практичного центру на базі ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» 60

Грінченко Віктор. Всеукраїнська науково-практична конференція «Підсумки діяльності освітніх проєктів КНАУФ за 2019» на Чернігівщині 61

Голуб Ігор. «Вітраж» – підсумкова виставка Центру вітражного мистецтва 63

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами — ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.

© «Педагогічна преса», 2020

© «Професійна освіта», 2020

ПРОФЕСІЙНУ ОСВІТУ НЕ МОЖНА НЕ ЛЮБИТИ...

Нелля НИЧКАЛО, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсний член(академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

«Світ праці» – це водночас «людський світ».

Ян Павло II

Не випадково саме ці слова видатної Людини світу – філософа, теолога, педагога, психолога, дипломата – Папи Римського Яна Павла II ми обрали епіграфом саме до цієї сторінки головного редактора нашого часопису. Адже підготувати молоду людину до самостійного життя – це свята справа і головне завдання батьків, усієї родини, школи, закладів професійної і вищої освіти й, безумовно, усієї держави. Передусім це означає, підготувати кожного учня і студента до праці. Чи можливо це без професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої та вищої освіти?

Відповідь, як говориться, лежить на поверхні. Адже відомо, що професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта – це особлива сфера, діяльність якої спрямована на підготовку висококваліфікованого виробничого персоналу, підготовку кожної молодої людини до самостійної трудової діяльності. У сотнях і, напевно, тисячах публікацій українських і зарубіжних науковців і практичних педагогів доводиться, що результативність цієї надзвичайно важливої складової освітньої системи безпосередньо впливає на піднесення економічного потенціалу держави.

Невипадково за роки незалежності України на загальнодержавному рівні прийнято понад 100 законодавчих актів, указів Президента України, постанов Верховної Ради України, схвалено державні програми і концепції, а також понад пів тисячі різних документів та інструктивно-методичних матеріалів Міністерства освіти і науки України.

Здавалося б, все добре. Так чому ж тоді стільки суперечностей і складних проблем, які гальмують інноваційний розвиток професійної (професійно-технічної) освіти на початку XXI століття? На основі багаторічних особистих спостережень можемо дати, здавалося б, досить просту відповідь: причина усіх негараздів полягає в декларативності державної освітньої політики, яку теоретично грамотно обґрунтовано й викладено в досить широкій документальній базі. Чому ж тоді ці декларації в багатьох документах дуже докладно відображено, а на практиці вони часто спотворюються, замовчуються й ігноруються, а тому й не враховуються в документах різних органів державної влади та управління на всіх рівнях: локальних, галузевих, регіональних.

До чого це призводить? Без перебільшення можемо зробити висновок, що такий непрофесіоналізм, безвідповідальність й навіть «вишуканий цинізм» в управлінні розвитком цієї важливої професійно-педагогічної системи, яка покликана здійснювати підготовку сучасного виробничого персоналу, стає великою бідою для тисяч юнаків і дівчат, які пов'язали свою долю з професійною освітою. На жаль, ми є свідками помітного зростання кількості некомпетентних керівників органів державної влади і управління

на різних рівнях, які є ніби кураторами цієї системи... А насправді вони не розуміють важливості цієї проблеми у державній освітній політиці України, не відчувають гострої потреби її обов'язкової реалізації на всіх рівнях, до того ж у них не сформоване почуття соціальної відповідальності за результати своєї управлінської діяльності, яка часто завдає шкоди. А головне – вони не знають, не розуміють її особливостей, порівнюють її з «радянською ремеслухою» 50-х років минулого століття. Гірко від того, що вони є «сліпими і глухими» до проблем сучасної професійної освіти, яка стала на шлях інноваційного розвитку. Причиною такого небезпечного явища є непрофесіоналізм і бездуховність, основою чого є відсутність любові до професійної освіти. А тому такі горе-керівники шукають способи щорічного зменшення обсягів фінансування підготовки кваліфікованих робітників...

За що ж цю систему треба любити? *По-перше*, вона готує фундамент для самовизначення учнями майбутнього життєвого шляху, напряму трудової діяльності, вибору професії. *По-друге*, ця система рятує долі багатьох дітей. Можна навести сотні і тисячі прикладів, коли випускники загальноосвітніх шкіл, які були педагогічно занедбаними, мали низькі показники успішності й не бажали продовжувати навчання в школі, буквально на очах, змінювали своє ставлення до навчання у вищому професійному училищі чи професійному ліцеї, оволодіваючи робітничою професією. Поєднання загальноосвітньої і професійної підготовки, професійне спрямування змісту загальноосвітніх та інших дисциплін пробуджує пізнавальну активність та професійні інтереси учнів. *По-третьє*, чимало вихованців цієї системи продовжують навчання у вищих закладах освіти відповідного профілю, поєднуючи його з виробничою діяльністю, стають професіоналами високого рівня, засновують малі й середні підприємства, запроваджують інноваційні технології, стають активними учасниками життєдіяльності громадянського суспільства. Їх обирають депутатами районних, міських, обласних рад та народними депутатами України. Отже, заклади професійної освіти виховують громадян, які люблять свою Вітчизну, рідну землю, мову й культуру свого народу, зрештою – люблять працю й реально впливають на розвиток різних економічних галузей.

Незважаючи на тривалу несправедливість і навіть на своєрідне приниження педагогічних працівників цієї системи, а таких фактів є чимало в багатьох регіонах нашої держави, викладачі і майстри виробничого навчання, керівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти різних типів цілеспрямовано й наполегливо шукають прогресивні й конструктивні ідеї вітчизняного і зарубіжного досвіду, підготовки сучасного виробничого персоналу, впроваджують інноваційні технології, самостійно розробляють навчально-методичні матеріали, створюють підручники, навчальні посібники й дидактичні комплекси нового покоління і роблять багато іншого дуже корисного і вкрай необхідного.

© Ничкало Н., 2020

Багато з них усвідомлюють необхідність участі в експериментальній роботі, що сприяє пробудженню творчого потенціалу кожного педагога. Приємно вражає така статистика: сьогодні у 15 регіонах України 26 закладів професійної (професійно-технічної) освіти і 7 регіональних методичних установ беруть участь в експериментах всеукраїнського рівня за 14 принципово новими темами. До речі, науково-методичний супровід експериментальної роботи забезпечує Інститут професійно-технічної освіти НАПН України (9 експериментів), ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (3 експерименти) і Національний центр «Мала академія наук» (1 експеримент), а також науково-методичні й навчально-методичні центри профтехосвіти в областях.

Як відомо, 13 лютого цього року в конференц-залі засідань Президії НАПН України відбулося засідання Науково-методичної комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. Обговорювалася ключова тема – інноваційна освітня діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти на всеукраїнському рівні. Велике враження на учасників цього засідання справили звіти про завершення педагогічних експериментів, зокрема:

- **«Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру професійної кар'єри у професійно-технічному навчальному закладі на базі Колківського вищого професійного училища Волинської області** (науковий керівник: Д. Закатнов, канд. пед. наук). Л. Панасюк – директор Колківського вищого професійного училища Волинської області;

- **«Педагогічні умови формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю у професійно-технічних навчальних закладах» на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею Дніпропетровської області** (науковий керівник: Л. Сергєєва, завідувач кафедри професійної та вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, д. пед. наук, професор). Т. Стойчик – заступник директора Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, канд. пед. наук;

- **«Формування кар'єрної компетентності майбутніх фахівців у професійно-технічному навчальному закладі» на базі ВПУ № 25 м. Хмельницького** (науковий керівник: В. Орлов, провідний науковий співробітник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, докт. пед. наук, професор). О. Загіка – директор ВПУ № 25 м. Хмельницького, канд. пед. наук.

За результатами кожного завершеного експерименту зроблено дуже багато цікавого, українцям потрібного та перспективного. Ці заклади стали осередками інноваційності й творчості у професійно-педагогічній діяльності в сучасних умовах. На їхніх сайтах досить оригінально презентуються творчі знахідки, методичні розробки і рекомендації учасників експерименту. До цих училищ охоче їдуть колеги з різних регіонів України, щоб ознайомитися з таким досвідом.

Вважаємо за доцільне хоча б коротко згадати про ті педагогічні експерименти, які ще не завершені. З-поміж них:

- **«Організація дистанційного професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та в населених пунктах на лінії зіткнення» на базі Золотівського професійного ліцею Луганської області** (науковий керівник: М. Пригодій, головний науковий співробітник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д. пед. наук, професор). В. Артюшенко – директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Луганській області.

- **«Професійна підготовка кваліфікованих робітників для сфери обслуговування відновлювальних систем сонячної і теплової енергетики» на базі ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» та ДНЗ «Тернопільський професійний коледж з посиленою**

військовою та фізичною підготовкою» (науковий керівник: В. Радкевич, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, дійсний член НАПН України, д. пед. наук, професор).

- **«Організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти на засадах компетентнісного підходу» на базі: ДПТНЗ «Дніпровський центр професійно-технічної освіти»; Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області; ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище»; ДНЗ «Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу»; ДНЗ «Київське регіональне вище професійне училище будівництва»; Решетилівський професійний аграрний ліцей імені І. Г. Боровенського Полтавської області** (науковий керівник: Н. Кулалаєва, завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, канд. хім. наук, доцент).

- **«Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» на базі: ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості»; ДНЗ «Львівське вище професійне художнє училище»; ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»; Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області; ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»; ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей» роках** (науковий керівник: Л. Єршова – заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, д. пед. наук, доцент).

Мимоволі хочеться наголосити, що навіть назви цих експериментів свідчать про їх інноваційність і практичну прогностичну, на наше переконання, спрямованість, прагнення займатися експериментальною роботою не зупинити жодними бюрократичними обмеженнями, неможливо зупинити.

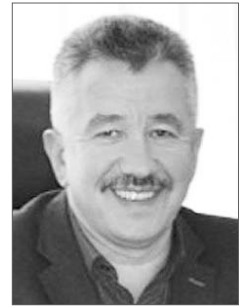
Члени науково-методичної комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійно-технічної освіти Науково-методичної ради з питань освіти МОН України схвалили пропозиції щодо проведення нових експериментів, зокрема:

- **«Формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг у процесі професійної підготовки» на базі ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів», ДПТНЗ «Дніпровський центр професійної освіти», НМЦ ПТО у Дніпропетровській**

Президія Національної академії педагогічних наук України високо оцінює цілеспрямовану експериментальну діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України та Інститут професійно-технічної освіти НАПН України (директор В. Радкевич) всіляко сприяють і надалі будуть вдосконалювати науково-методичне забезпечення експериментальної роботи в різних регіонах нашої держави. Висловлюємо вдячність генеральному директору Директорату професійної освіти МОН України (канд. наук з державного управління І. Шумік) за підтримку, а також працівникам Інституту модернізації змісту освіти МОН України Л. Онопрієнко та Л. Меркуловій за багаторічну самовіддану працю, спрямовану на розвиток експериментальної роботи.

Отже, ця система потребує державницького ставлення, реальної підтримки й пошанування на всіх рівнях, отієї любові й духовності про яку неодноразово писав академік Іван Андрійович Зязюн, випускник промислово-гірничої школи в Луганській області, перший міністр народної освіти незалежної України, видатний філософ-педагог, учений світового рівня, ім'я якого увійшло в історію української освіти і педагогічної науки.

ПРЕСТИЖНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА – МЕТА РЕФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ

Петро КОРЖЕВСЬКИЙ, заступник міністра освіти і науки України, м. Київ

Міністерство освіти і науки України визначило реформування професійної освіти одним із пріоритетних напрямів діяльності у 2020 р. Такі докорінні зміни передбачені Програмою діяльності Уряду, затвердженою 29 вересня 2019 р., де визначено 5 основних цілей у галузі освіти та професійної освіти зокрема.

Головне завдання професійної освіти – до 2024 р. досягти зростання відсотку випускників шкіл, що обирають професійну (професійно-технічну та фахову передвищу) освіту після школи щонайменше до 45 % та забезпечити зростання відсотку випускників закладів професійної освіти, працевлаштованих в Україні через 6 місяців та 1 рік після закінчення навчання, зокрема за здобуття професією (спеціальністю).

Розроблено чіткий план заходів, де покроково розписано, як саме МОН України у співпраці з центральними та місцевими органами виконавчої влади, роботодавцями, науковцями досягатиме поставлених цілей, що поєднують три складові:

Підціль 1. Єдина система професійної освіти, яка поєднує професійно-технічну та фахову передвищу освіту, є ефективною та відповідає потребам ринку праці.

Підціль 2. Зміст та якість професійної освіти відповідає потребам регіонального ринку праці.

Підціль 3. Професійна освіта сприймається як достойна освітня траєкторія для випускників шкіл.

Окрім цього, передбачається реалізація комплексу заходів із напрацювання моделей взаємовигідних відносин закладів освіти та роботодавців, спрямованих на забезпечення практичної підготовки здобувачів освіти до самостійної професійної діяльності та їх соціальної адаптації у трудових колективах, нормативно-правове та організаційне забезпечення розвитку партнерських взаємовідносин у сфері професійної освіти, проведення апробації, досліджень, формування моделей сучасних підходів до підготовки кваліфікованих кадрів та надання рекомендацій щодо їх широкого використання.

Реалізація визначених завдань потребує потужної підтримки як з боку держави, місцевих органів влади, так і роботодавців.

© Коржевський П., 2020

Із 2017 р. фінансування професійної (професійно-технічної) освіти здійснюється з державного і місцевих бюджетів (обласних бюджетів, бюджетів міст обласного значення-обласних центрів та бюджету міста Києва).

У 2020 р. за рахунок коштів Державного бюджету України фінансуватимуться такі видатки у сфері П(ПТ)О: освітня субвенція на здобуття учнями закладів П(ПТ)О повної загальної середньої освіти – 1,5 млрд грн; субвенція на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти – 259 млн грн (за попередні роки на створення таких центрів було спрямовано: у 2016–2017 рр. – по 50 млн грн щороку; у 2018 р. – 100 млн грн; у 2019 р. – 50 млн грн, за рахунок чого створено 145 НППЦ); кошти на здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення, перелік яких затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року № 818 – 200 млн грн (у 2017 – 2018 рр. було передбачено по 119,8 млн грн щороку, у 2019 році – 163,1 млн грн); організація та проведення фінального етапу Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності WORLD SKILLS UKRAINE – 2,2 млн грн (у 2019 р. – 0,5 млн грн); видання підручників і посібників для закладів професійної (професійно-технічної) освіти – 7,5 млн грн (2019 р. – 7 млн грн).

Концепцією реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 р., схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р, передбачено передачу повноважень з управління закладами професійної освіти та їх фінансування на обласний рівень. Тому в 2021 р. заплановано реалізацію пілотного проекту щодо фінансування професійної (професійно-технічної) освіти з обласного рівня у трьох областях: Одеська, Вінницька, Сумська (проект розпорядження Кабінету Міністрів України знаходиться на погодженні в Міністерстві юстиції України).

Остаточний перехід до фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти з об-

ласних бюджетів передбачається на другому етапі реалізації Концепції (2022–2024 рр.).

З-поміж важливих завдань діяльності Міністерства освіти і науки – оновлення нормативно-законодавчої бази у сфері підготовки кваліфікованих кадрів. Нині: схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р); схвалено Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 660-р); затверджено Типове положення про Регіональну раду професійної (професійно-технічної) освіти» (4.12.2019); затверджено Порядок проведення конкурсу на заміщення посади керівника державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти» (наказ МОН від 17.07.2019 № 998, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14.08. 2019 за № 922/33893); затверджено Положення про Всеукраїнський конкурс професійної майстерності «WorldSkills Ukraine (наказ МОН від 16.07.2019 № 984, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13.08. 2019 за № 908/33879).

Нині продовжується робота щодо погодження центральними органами виконавчої влади, громадськістю та іншими зацікавленими сторонами проєктів нормативно-правових актів, що розроблені Міністерством: проєкт Закону України «Про професійну освіту»; проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про реалізацію пілотного проєкту щодо фінансування професійної (професійно-технічної) освіти»; проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України щодо розподілу державної субвенції на створення навчально-практичних центрів на основі конкурсного відбору; проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та критеріїв надання закладу професійної (професійно-технічної) освіти статусу центру професійної досконалості, підтвердження чи позбавлення цього статусу» (громадське обговорення); проєкт наказу МОН «Про затвердження Положення про здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за дуальною формою».

З-поміж пріоритетних завдань діяльності МОН на 2020 рік визначено: формування єдиної мережі закладів професійної освіти; формування оптимального механізму фінансування та управління у галузі професійної освіти; модернізація інфраструктури закладів професійної освіти; оновлення змісту професійної освіти; створення інструментів оцінювання якості професійної освіти; створення передумов для підвищення якості роботи педагогічних працівників закладів професійної освіти; залучення представників бізнесу до освітнього

процесу в закладах професійної освіти; комунікація реформи професійної освіти та престижності робітничих професій.

Кабінетом Міністрів України передбачено періодичне здійснення перегляду Переліку професій загальнодержавного значення, тому МОН направлено листи до центральних органів виконавчої влади, наукових інститутів, фахових громадських організацій, провідних компаній із пропозицією надати перелік професій, яких потребуватиме ринок праці України у середньостроковій перспективі. Після узагальнення отриманої інформації буде запропоновано внести зміни до Переліку професій загальнодержавного значення.

Сфера професійної (професійно-технічної) освіти України у 2020 р. характеризується наявністю розгалуженої мережі закладів освіти різних форм власності й типів, зокрема освітню діяльність здійснюють 743 державні заклади П(ПТ)О із загальним контингентом 243 тис. осіб. Учні та слухачі здобувають понад 400 робітничих професій та 65 спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста. Навчальний процес здійснюють 33,8 тис. педагогічних працівників, з-поміж них близько 14,7 тис. майстрів виробничого навчання.

На жаль, упродовж останніх років зберігається тенденція до зменшення контингенту учнів, слухачів у закладах П(ПТ)О, що, зокрема, призводить до збільшення кількості малокомплектних закладів (із контингентом учнів менше 300 осіб).

Проявами проблеми втрати престижності професійної освіти також є: зростання дефіциту робітничих кадрів на ринку праці України та низька соціально-економічна мотивація здобувачів освіти до здобуття професійних кваліфікацій; збільшення частки молоді, яка намагається здобувати вищу освіту, зокрема за кордоном; низький рівень привабливості робітничих професій серед молоді.

Ось чому так важливо прискорити реформування професійної освіти. Формування оптимальної мережі закладів є одним із ключових завдань реформи. Із 2017 р. розпочато оптимізацію мережі закладів П(ПТ)О шляхом приєднання малокомплектних закладів до більш потужних, лише в 2018 та 2019 рр. реорганізовано 26 закладів для створення сучасних закладів професійної освіти.

Одним із важливих напрямів формування престижної професійної освіти є популяризація професійних кваліфікацій серед дітей, молоді, дорослих, започаткування планування професійного розвитку та кар'єри як базового чинника успішної самореалізації особистості.

З 2016 р. щороку проводяться:

- Всеукраїнський конкурс професійної майстерності «WORLD SKILLS UKRAINE» (у регіональних

відборах конкурсу в 2019 р. брали участь 1200 учнів);

- всеукраїнські та регіональні конкурси фахової майстерності серед учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема із залученням до організації та проведення заходів соціальних партнерів;

- регіональні виставки творчих робіт учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти та регіональні «ярмарки професій» тощо.

Цікавий напрям професійної орієнтації започатковано у 2019 р. – це онлайн опитування з метою вивчення мотивації щодо вибору професії і навчального закладу, чинників впливу на вибір професії здобувачами професійних кваліфікацій за участі понад 16,5 тис. учнів 1 та 3 курсів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Для забезпечення методико-психологічного супроводу цього опитування 07.10.2019 проведено всеукраїнський вебінар для керівників психологічних служб та практичних психологів закладів освіти з питань професійної орієнтації здобувачів освіти за участі понад 750 зацікавлених осіб.

Міністерство освіти і науки рекомендувало обласним державним адміністраціям проводити підготовчі заходи з питань профорієнтації та організації профорієнтаційних тренінгів із популяризації робітничих професій у 8–11 класах пілотних закладів загальної середньої освіти упродовж 2019–2020 навчального року.

Перспективним напрямом роботи МОН України є започаткування нових комунікативних підходів для популяризації реформ у сфері професійної освіти. Вже проведено стратегічну сесію із підготовки комунікаційної стратегії професійної освіти, за результатами якої розроблено План комунікаційної компанії професійної освіти на 2020 р., з-поміж основних напрямів комунікаційної роботи на 2020 р. передбачено: комунікація вступної компанії; комунікація нормативно-правових актів, що регулюють відносини в галузі професійної освіти; комунікація міжнародних проектів та конкурсів (EU4Skills, WorldSkills, конкурси фахової майстерності та ін.).

Розроблено проект Типового положення про центр кар'єри закладу професійної (професійно-технічної) освіти, який у жовтні-листопаді 2019 р. пройшов громадське обговорення.

Серйозним викликом стало рішення щодо передачі з 1 січня 2016 р. фінансування видатків на підготовку робітничих кадрів у закладах П(ПТ)О з державного на місцеві бюджети, а з січня 2018 р. – й управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти стало сферою відповідальності обласних державних адміністрацій згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 831-р. Цим документом передбачено завершення

процедури передачі з державної у комунальну власність підпорядкованих МОН державних закладів П(ПТ)О, передачу окремих функцій з управління обласним, Київській міській державним адміністраціям, а саме: розроблення та реалізація регіональних програм підготовки кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів регіону; організація діяльності регіональних рад професійно-технічної освіти; оперативне управління майном закладів освіти; проведення моніторингових досліджень потреб регіонального ринку праці; формування та розміщення регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів; здійснення контролю за організацією навчально-виробничого процесу у закладах освіти, створення на їх базі навчально-практичних центрів; призначення директорів закладів освіти, фінансування яких здійснюється з обласних бюджетів, бюджету міста Києва.

Міським радам міст обласного значення – обласних центрів відповідно до цього розпорядження передано лише призначення директорів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, фінансування яких здійснюється з бюджетів міст обласного значення – обласних центрів.

Не менш важливим є рішення щодо передачі цілісних майнових комплексів державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти у комунальну власність. Протягом 2016 – 2019 рр. до МОН від департаментів (управлінь) освіти і науки обласних державних адміністрацій надійшло 259 пакетів документів закладів П(ПТ)О щодо передачі цілісних майнових комплексів з державної до комунальної власності. Із них: прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України щодо передачі цілісних майнових комплексів 76 державних закладів П(ПТ)О у спільну власність територіальних громад. З-поміж них: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 996-р передано у комунальну власність чотири заклади Київської області; розпорядженням КМУ від 18.07.2018 № 516-р – три заклади Житомирської області та п'ять закладів Івано-Франківської області; розпорядженням КМУ від 03.10.2018 № 713-р – вісім закладів міста Київ, три заклади Кіровоградської області та один заклад Львівської області; розпорядженням КМУ від 17.10.2018 № 750-р – два заклади Львівської області, шість закладів Закарпатської області та два заклади Тернопільської області; розпорядженням КМУ від 24.07.2019 № 583-р – три заклади Чернігівської області, два заклади Одеської області, один заклад Херсонської області та три заклади Чернівецької області; розпорядженням КМУ від 24.07.2019 № 578-р – передано 12 за-

кладів Львівської області; розпорядженням КМУ від 24.07.2019 № 587-р у спільну власність територіальних громад передано 13 закладів професійної (професійно-технічної) освіти Дніпропетровської області; розпорядженням КМУ від 14.08.2019 № 619-р – чотири заклади міста Київ, один заклад Кіровоградської області й три заклади Черкаської області.

Станом на 10 січня 2020 р. майно 8 закладів П(П)О міста Києва передано на баланс департаменту комунальної власності виконавчого органу Київради (розпорядження Голови Київської міської державної адміністрації від 26.07.2019 № 1336 «Про затвердження актів приймання-передачі цілих майнових комплексів державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти»).

Перспективним напрямом модернізації змісту та організації освітнього процесу сфери професійної освіти є впровадження дуальної форми освіти, здобуття професійних кваліфікацій. Така форма здобуття освіти як дуальна, передбачена на законодавчому рівні вперше Законом «Про освіту» у 2017 р. Водночас зазначимо, що в професійній освіті елементи дуальної форми здобуття професійних кваліфікацій впроваджуються з 2015 р., коли у трьох закладах трьох регіонів (Київ, Запоріжжя та Львів) стартував експериментальний проєкт із впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти, який закінчився у 2018 році. За результатами цього експерименту доведено, що дуальна освіта є тим реальним інструментом, який поєднує результати навчання в сфері професійної освіти та вимоги ринку праці, надає конкурентні переваги учням у працевлаштуванні, адже їхні знання, вміння та навички, здобуті в процесі дуальної форми освіти, є сучасними, затребуваними й необхідними конкретному роботодавцю.

Наголосимо, що для роботодавців дуальна освіта є способом забезпечення підготовки для потреб своїх підприємств такого кваліфікованого робітника, який буде готовим працювати на конкретному робочому місці за відповідними виробничими технологіями. Для закладів освіти, зокрема для педагогічних працівників – це можливість пройти стажування на сучасних підприємствах, вивчити нові технології, системи менеджменту, набути нових професійних і ключових компетентностей або позвинути їх.

Нині до впровадження дуальної форми здобуття освіти долучилися: 262 заклади освіти; 1160 роботодавців; 12444 здобувача професійних кваліфікацій; навчання здійснюється за 190 професіями (зокрема в інтеграції з технологічно суміжними професіями).

Найбільш популярними для здобуття професійної освіти за дуальною формою є професії зварювального виробництва, металообробки,

електротехнічних технологій, сільськогосподарського виробництва та переробної промисловості, легкої промисловості, готельно-ресторанного обслуговування, ІТ-технологій, торгівлі та бухгалтерського обліку.

Багато зроблено роботодавцями, які є партнерами закладів та забезпечують здобуття кваліфікацій за дуальною формою професійної освіти: ПАТ «Укрзалізниця», ПрАТ «Маріупольський металургійний комбінат», ПрАТ «Новокраматорський машинобудівний завод», ПАТ Трест «Київ-електромонтаж», ТОВ «Північно-український Будівельний Альянс», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Херсонський машинобудівний завод», АТ «Мотор Січ», ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат», ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат», ТОВ «Малинська швейна фабрика «Ельфа», ПрАТ «Швейна фабрика «ВОРОНІН», ПАТ «Ельворті» та ін.

Актуальним є питання підвищення кваліфікації викладачів та майстрів як одне із ключових питань реформування професійної освіти. Наші викладачі та майстри є провідниками реформи на місцях, нашими агентами змін і без їхньої активної участі ніяка реформа не може бути успішною.

Сьогодні є різні форми і методи підвищення кваліфікації, проте проблемою, яка потребує розв'язання, є недостатній рівень готовності частини педагогічних працівників до опанування інноваційними методами викладання, відповідно до вимог сучасної освіти, та недостатній рівень фінансового забезпечення підвищення кваліфікації як за напрямом психолого-педагогічної, методичної підготовки, так і за фаховим спрямуванням.

Ключовими питаннями є приведення у відповідність та органічне поєднання інтересів педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здобувачів освіти та суб'єктів господарської діяльності шляхом використання різних форм та методів здобуття сучасних компетентностей.

Педагогічні працівники стали активніше використовувати такі ефективні форми і методи навчання, як метод проєктів, тренінги, кейс-технології; робота в групах; моделювання; технології розвивального навчання із спрямованістю на розвиток творчих, підприємницьких, ділових якостей.

Для поширення позитивного досвіду необхідно проводити всеукраїнські конференції та регіональні семінари з метою впровадження і застосування новітніх та інноваційних методів викладання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, запровадження всеукраїнської платформи з обміну передовим досвідом між викладачами закладів, долучення до курсів підвищення кваліфікацій наявних електронних ресурсів з

платформ Прометеус <https://prometheus.org.ua/>, Академія інноваційного розвитку <http://www.airo.com.ua/> та ін.

До реформування професійної освіти долучаються наші європейські колеги: 17.12.2018 р. було підписано Угоду між Україною та Європейською Комісією про фінансування Програми «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України». Загальний обсяг фінансування Програми – 58 млн євро.

Це кошти на модернізацію інфраструктури, закупівлю обладнання, створення центрів професійної досконалості, а також оновлення змісту освіти, навчання майстрів та викладачів, розроблення нових освітніх стандартів та програм. Цей проект став результатом спільних зусиль щодо залучення донорських коштів для модернізації професійної освіти в Україні.

З-поміж основних компонентів Програми:

1 Компонент – «Галузева стратегія, система координування та покращення управління».

2 Компонент – «Якість професійно-технічної освіти та ринок праці».

3 Компонент – «Модернізація інфраструктури професійної (професійно-технічної) освіти».

Партнери, які будуть відповідати за реалізацію Програми: GIZ – Німецьке товариство міжнародного співробітництва в Україні (компоненти 1 і 2) та KfW – Німецький державний банк розвитку (компонент 3).

У рамках третього компонента заплановано створення центрів професійної досконалості, головною метою яких є створення сучасного багатофункціонального закладу, спроможного надавати сучасні освітні послуги та готувати професійні кадри з високотехнологічних професій на основі ефективної співпраці закладів професійної (професійно-технічної) освіти, органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади та роботодавців. Створення Центрів професійної досконалості (Centers of Excellence) передбачається шляхом часткового будівництва, реконструкції та закупівлі сучасного обладнання.

Центр професійної досконалості – це статус, якого набуває багатофункціональний та (або) багатопрофільний заклад професійної (професійно-технічної) освіти, який забезпечує отримання якісної первинної та безперервної, формальної й неформальної професійної освіти та навчання для всіх вікових груп населення, здобуття професійних кваліфікацій, які відповідають третьому-п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Міністерством освіти і науки України розроблено Порядок конкурсного відбору регіональних проєктів щодо створення центрів професійної досконалості. Проєктні пропозиції щодо створення Центрів професійної досконалості передбачають

проєкт розвитку/реконструкції закладу професійної (професійно-технічної) освіти, оцінку необхідних інвестицій, враховуючи основні напрями соціально-економічного розвитку та формування сучасного освітнього середовища в регіоні, зокрема: удосконалення мережі (закладів); розвиток людських ресурсів; розроблення та впровадження сучасних технологій навчання; створення внутрішньої системи забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти; проведення інформаційно-комунікативних кампаній з популяризації професійної (професійно-технічної) освіти; досвід міжнародної співпраці.

Для унормування питання щодо формування мережі центрів професійної досконалості Міністерством підготовлено Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та критеріїв надання закладу професійної (професійно-технічної) освіти статусу центру професійної досконалості, підтвердження чи позбавлення цього статусу».

Надання закладу освіти статусу центру професійної досконалості, підтвердження чи позбавлення його цього статусу здійснюється на основі заявки обласної, Київської міської державних адміністрацій на участь у відборі закладу освіти для надання (підтвердження) йому статусу центру професійної досконалості відповідно до критеріїв надання (підтвердження) статусу центру професійної досконалості закладу освіти. Головною умовою надання статусу є виконання закладом критеріїв, які підтверджують його спроможність і готовність надавати освітні послуги на високому рівні.

Міністерством освіти і науки визначено сім пілотних регіонів (Вінницька, Запорізька, Львівська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська та Чернівецька області) для створення Центрів професійної досконалості. Для масштабного поширення результатів Проєкту в частині створення Центрів професійної досконалості разом з донорськими коштами планується залучити кредитні фінансові ресурси Європейського Інвестиційного Банку.

Відповідно до Меморандуму про порозуміння від 17.12.2018 передбачається, що Європейським Інвестиційним Банком можуть надаватися кредити для здійснення будівництва та/або реконструкції закладів професійної (професійно-технічної) освіти і належного їх обладнання з подальшим присвоєнням статусу Центрів професійної досконалості.

Тож перед освітянами поставлено престижне завдання: підготувати на конкурс проєкти багатофункціональних центрів професійної досконалості для визначення переможців та реалізації перспективних проєктів модернізації професійної освіти.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ТВОРИМО МАЙБУТНЄ СЬОГОДНІ

Тетяна ІЩЕНКО, директор Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти Міністерства освіти і науки, кандидат педагогічних наук, професор, м. Київ

Статтю присвячено 55-річчю заснування Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти МОН України, зокрема аналізу розвитку основних напрямів діяльності установи, спрямованих на реалізацію її місії – сприяння підвищенню якості освіти задля сталого розвитку українського суспільства та добробуту населення.

Ключові слова: якість освіти, інновації в освіті, професійний розвиток викладача, навчально-методичний комплекс, практичне навчання, стандарти освіти, дуальна освіта, міжнародні проєкти, екологізація освіти.

Татьяна ИЩЕНКО

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР ВЫСШЕГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ПЕРЕДВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: СОЗДАЕМ БУДУЩЕЕ СЕГОДНЯ

Статья посвящена 55-летию со дня основания Научно-методического центра высшего и профессионального передвысшего образования МОН Украины, в частности анализу развития основных направлений деятельности учреждения, направленных на реализацию ее миссии: содействие повышению качества образования для устойчивого развития украинского общества и благосостояния населения.

Ключевые слова: качество образования, инновации в образовании, профессиональное развитие преподавателя, учебно-методический комплекс, практическое обучение, стандарты образования, дуальное обучение, международные проекты, экологизация образования.

Tatiana ISHCENKO

THE SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL CENTER OF HIGHER AND PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION: CREATING A FUTURE TODAY

The article is devoted to the 55th anniversary of the founding of the Scientific and Methodological Center of Higher and Professional Higher Education of the Ministry of Education and Science of Ukraine; the analysis of the development of the main directions of the institution's activities aimed at the realization of its mission: promoting the quality of education for the sustainable development of Ukrainian society and the well-being of the citizens.

Keywords: quality of education, innovations in education, teacher's professional development, educational-methodical complex, practical training, standards of education, dual education, international projects, greening of education.

Роки життя людини сповнені яскравими значущими подіями – перші кроки, навчання, перемоги і розчарування, набуття досвіду і визнання. Життя колективу таке як і життя людини: роки становлення і розвитку, відзначені безліччю відкриттів і сміливих спроб. І тільки пройшовши цим шляхом формування, можна зрозуміти, що ж очікувати в майбутньому. У 2020 р. Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти відзначає своє 55-річчя. До цієї дати ми підійшли, чітко сформувавши свою місію: сприяння підвищенню якості освіти задля сталого розвитку українського суспільства та добробуту населення.

Колектив Центру сповідує принцип «Творимо майбутнє сьогодні», тобто стратегічне планування спрямовується не на майбутні рішення, а передбачає виконання поточних завдань на перспективу.

© Іщенко Т., 2020

Щодня ми шукаємо відповідь на запитання: що ми маємо зробити нині, щоб підготуватися до невідомого майбутнього, і як дії сьогодні вплинуть на це майбутнє? З-поміж завдань, що доводиться постійно вирішувати, немає першорядних і другорядних, адже потрібно не лише реагувати на життєві виклики, а й передбачувати їх.

Головний принцип діяльності Науково-методичного центру ВФПО – сприяння інноваційному розвитку та підвищенню рівня якості освіти, орієнтація на інституційні, національні та загальноєвропейські ініціативи щодо неперервного професійного розвитку викладача, розглядаючи при цьому заклади освіти, педагогічні й наукові колективи як партнерів, з якими плідно співпрацюємо.

Минулого року зі зміною назви (ще донедавна усі знали нас як «Агроосвіта») ми отримали нові функції, змінилися напрями діяльності установи, які поширюються загалом на вищу і

фахову передвищу освіту. Звичайно, що це велика відповідальність. Стратегію центру становлять науково-, навчально-методичний супровід та інформаційне забезпечення закладів освіти, сприяння неперервному професійному розвитку викладачів, інтеграції наукової, освітньої та виробничої діяльності в галузях економіки. На новий рівень виходять міжнародне співробітництво та сприяння інтеграції освіти і науки до світового освітнього простору, виховання молодого покоління в сучасному українському суспільстві.

Важливим завданням для себе вважаємо побудову навчально-методичного комплексу, особливо з використанням ІТ-технологій. Наша мета – створення підручників, які відповідають кращим європейським зразкам, сучасних електронних посібників, які дадуть змогу змінити навчання студента через обов'язок на навчання з користю і задоволенням. Уже закладено базис електронної платформи інформаційно-освітнього спрямування (центр електронної освіти CEO, Медiateка на сайті установи тощо). Розроблення нових стандартів вищої освіти вже добігає завершення, що дасть можливість закладам вищої освіти більш творчо підходити до формування моделі майбутнього фахівця з урахуванням регіональних особливостей. На часі – розроблення стандартів фахової передвищої освіти на компетентнісній основі.

Особливу увагу Науково-методичний центр ВФПО приділяє особистості мотивованого студента, формуванню фахівця, професійно підготовленого, стійкого до викликів сьогодення. Незабаром минає десять років, як розпочато роботу щодо вимірювання знань з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, які дали змогу одночасно визначати якість знань студентів з опанування спеціальностей і рейтинг закладів освіти. У цьому напрямі центр співпрацює з більше як 100 технікумами і коледжами і 20 університетами. Тести підготовлено з 54 спеціальностей. Прорецензовані фахівцями реального виробництва, ці завдання сприяють підготовці студента до першого робочого місця і першої зустрічі з роботодавцем, від якої залежить його подальша професійна доля.

Рішення уряду щодо запровадження ЗНО як форми оцінювання знань під час вступу на магістерську підготовку, яка охоплює більшість спеціальностей, а також єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ) як підсумкової атестації після закінчення навчання в закладі вищої освіти, підтвердило правильність обраного шляху.

Науково-методичний центр ВФПО активно намагається зробити свій внесок у поліпшення практичної підготовки студентів. Свого часу було ініційовано створення навчально-практичних центрів. Вивчення досвіду, насамперед з орга-

нізації практичних центрів у Німеччині, допомогло створити 14 НПЦ на базі кращих коледжів, що дало можливість тисячам студентів пройти в них практику і швидше адаптуватися до вимог виробництва. Сьогодні ці центри працюють без особливої підтримки з боку держави, деякі стали модельними господарствами, в деяких, крім навчання студентів, проходять стажування викладачі. За допомогою німецьких експертів, які працюють у рамках проекту «Сприяння розвитку професійної освіти в аграрних коледжах України» (FABU), реципієнтом якого є Науково-методичний центр ВФПО, ведеться робота з виробничими підприємствами щодо їх відбору як баз практик, а отриману інформацію оцифровують. Ми впевнені, що це допоможе студентам відшукати місце практики, яке їм буде до душі, і поліпшить організацію практики на виробництві.

Думаю, що нікого не потрібно переконувати відносно ролі викладача в освітньому процесі. Однозначно – головна. Я не говоритиму щодо його вмотивованості й соціального статусу. Це глобальні питання, які підлягають вирішенню на рівні держави. Відповідний рівень підготовленості, підвищення кваліфікації, стажування, неформальна освіта, обмін досвідом – це робота, яка потребує індивідуального підходу. Ми давно відмовилися від довготривалих курсів як малоефективних. Одно-дводенні майстер-класи, тренінги, які проводять коучери з досвідом роботи, – це те, що сприймається і користується попитом. Розпочато проведення онлайн-курсів (вебінарів) різного спрямування. У нас вже розписаний весь 2020 р. з урахуванням побажань як викладачів, так і керівників закладів освіти.

Є перспектива створення в рамках проекту центру підвищення кваліфікації та перепідготовки викладачів. «Training the trainers» – навчати викладачів на практиці – запорука того, що вони володітимуть ключовими компетенціями сучасної людини: уміння вчитися протягом життя, уміння критично мислити, швидко адаптуватися до нових умов, реагувати на нові виклики, уміння працювати в команді та ефективно спілкуватися, сприймати думку іншого й зможуть передати їх студентам. Отже, освіти ніколи не буває багато.

Уже багато років чуємо про дуальну освіту, мета якої – формування й розвиток компетентностей, необхідних для вирішення практичних завдань. Сьогодні для запровадження дуальної форми здобуття освіти в Україні є достатнє підґрунтя. Це і вивчений міжнародний досвід, і досвід впровадження елементів дуального навчання в освітній процес вітчизняних закладів освіти, і частково наявна нормативно-правова база. Це, зокрема, закони України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018

№ 660-р «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти», План заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 № 214, Наказ МОН України «Щодо впровадження упродовж 2019–2023 рр. пілотного проекту з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти за обраними спеціальностями у вищій та фаховій передвищій освіті». Раніше виданий аналогічний Наказ Міністерства освіти і науки України «Про впровадження елементів дуальної системи навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» від 16.03.2015 № 298. Розроблено та винесено на громадське обговорення проект Положення про дуальну форму здобуття професійної, фахової передвищої та вищої освіти.

Зазначимо, що дуальна освіта не може мати масового характеру. Наприклад, у Німеччині вона становить 3 %: дуальну професійну освіту здобувають за 320 затвердженими професіями з 14 зелених (аграрних) спеціальностей. Триває навчання від двох до трьох із половиною років. Студент проводить на виробництві 70 % навчальних годин, 30 % – у коледжі. Після отримання дуальної освіти майже всі працевлаштовані або швидко знаходять роботу (в аграрному секторі серед безробітних немає випускників дуальних програм). Для порівняння: з-поміж тих, хто проходить навчання без реальної практики, відразу працевлаштуватися не може кожен п'ятий (19 %). Цілком перенести німецький чи інший досвід в Україну неможливо. Крім того, організація освітнього процесу за дуальною формою здобуття освіти у коледжах технікумах, училищах та університетах відрізняється. Це стосується як Німеччини, так і України.

Дуальне навчання в університетах Німеччини здійснюється цілеспрямовано та побудоване інакше, ніж в Україні. Весь освітній процес у закладі освіти орієнтований на безпосередню підготовку до практичної діяльності. Навчання на виробництві проходить у вільний від теоретичних занять час, під час практики та канікул. Зазвичай студенти самостійно «підшукують» собі підприємства. Найчастіше випускники дуальних програм продовжують свою професійну діяльність на підприємствах, де вони навчалися. Багатьом молодим людям важлива можливість подальшого працевлаштування, яку і дає дуальна форма здобуття освіти.

Звичайно, ми не обмежуємося виконанням наших безпосередніх функцій, оскільки розуміємо роль і значущість участі у міжнародних проектах, адже посилення інтеграційних процесів, зокрема в освіті, стало домінантною тенденцією світового суспільного розвитку. Вважаємо, що міжнародні проекти – це і шанс реалізувати свої ідеї та про-

демонструвати те, на що ми здатні, і водночас колосальний досвід, це нові контакти і зустрічі, це можливість стажування наших викладачів, це спільні позитивні результати, які сприяють, передусім, поліпшенню якості освіти.

Крім згаданого проекту FABU, Науково-методичний центр ВФПО є координатором від українських університетів проекту ERA3MUS+ AG-Lab «Поліпшення навичок з лабораторної практики у фахівців агропродовольчого сектору Східної Європи». До складу консорціуму входять 19 партнерів з ЄС, України, Молдови та Грузії. Метою проекту є поліпшення якості продукції агропродовольчого комплексу в країнах, що стали асоційованими членами Європейського Союзу шляхом поліпшення навчання фахівців. У процесі реалізації проекту вже створено спеціалізовані магістерські програми з лабораторної практики, розроблено програми спеціалізованих курсів для післядипломного навчання працівників лабораторій; відбулися навчальні візити викладачів до європейських університетів та зорганізовано місячні практичні стажування для студентів пілотних груп, які вивчають лабораторну практику.

У січні 2020 р. розпочався ще один проект, який координуватиме наш центр, – ERA3MUS+ UniClaD. Повна його назва «Підвищення спроможності університетів ініціювати та брати участь у розвитку кластерів на принципах інновацій та сталості». У цьому проекті в нас 24 партнери. Мета: розвиток ланцюга: магістр – дослідник – розробник проектів – виконавець. Ми намагатимемось зорганізувати співпрацю бізнесу, місцевих органів влади, науки та освіти для роботи в рамках кластерів.

Одним із завдань є підвищення практичної цінності дослідницьких, дипломних і студентських робіт, працездатності студентів, а також створення умов для кращої інтеграції інновацій в агропромислове виробництво на принципах стійкості. Крім того, наша установа співпрацює з німецькими проектами, які діють наразі в Україні, – Німецько-український агрополітичний діалог (АПД), Агрітрейд Україна. Ми беремо активну участь у проекті «Німецько-українська співпраця в галузі органічного землеробства» і створюємо платформу знань з органічного виробництва.

Отже, можна констатувати, що Центр вийшов на нові рубежі, які відповідають реаліям сьогодення, перебуває в постійному пошуку і вдосконаленні, розробляє та успішно застосовує новітні технології, оперативно реагує на потреби сучасної освіти і не зупиняється на досягнутому. Двері Науково-методичного центру ВФПО гостинно відчинені для всіх, ми намагаємося уважно ставитися до потреб не тільки закладу освіти загалом, а й до побажань кожного, кому потрібна допомога, кваліфікована порада або співпраця.

ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА МАЙБУТНЬОГО

Стефан М. КВЯТКОВСКИ, ректор Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві, заступник голови Комітету педагогічних наук Польської академії наук, професор звичайний, доктор хабілітований, іноземний член НАПН України

Акцентується увага на професійній школі майбутнього з її новітніми завданнями та поточними модифікаціями, обґрунтовується актуальність запровадження індивідуального навчання, інтеграція шкільних і позашкільних та індивідуальних і групових форм навчання у професійній школі, пропонуються прогностичні категорії модифікацію системи кар'єрного зростання вчителів професійних шкіл та умови їхньої праці.

Ключові слова: професійна школа, інновації, індивідуальне навчання, професійні рішення, соціальні компетенції, теоретична й емпірична верифікація, професійне зростання.

Стефан М. КВЯТКОВСКИ ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ ШКОЛА БУДУЩЕГО

Акцентируется внимание на профессиональной школе будущего с ее новейшими задачами и текущими модификациями, обосновывается актуальность внедрения индивидуального обучения, интеграция школьных и внешкольных и индивидуальных и групповых форм обучения в профессиональной школе, предлагаются прогностические категории модификации системы карьерного роста учителей профессиональных школ и условия их труда.

Ключевые слова: профессиональная школа, инновации, индивидуальное обучение, профессиональные решения, социальные компетенции, теоретическая и эмпирическая верификация, профессиональный рост.

Stefan M. KWIATKOWSKI VOCATIONAL SCHOOL OF FUTURE

The article focuses on the vocational school of the future with its newest tasks and current modifications, substantiates the relevance of the introduction of individual training, integration of school and extra-curricular and individual and group forms of training in vocational school, offers prognostic categories of professional modifications in their work.

Keywords: vocational school, innovations, individual training, professional decisions, social competences, theoretical and empirical verification, professional growth.

Вступ. Очевидним є те, що дійсність, яка знає змін, потребує нової або принципово модернізованої перспективи мислення передусім діяльності причому в усіх сферах життя. Проблема, однак, полягає у складності точного визначення напрямку змін, у якому рухається світ. Звісно, можна звернутися до ідентифікованих глобальних тенденцій, але рівень їхнього узагальнення не спрощує формулювання прогнозів суспільного й економічного характеру. У такій ситуації, не маючи бази для прогнозування майбутніх подій, у кожній організації раціональним видається зведення діяльності до поточних модифікацій, що здійснюються у ритмі змін, наявних у її зовнішньому оточенні. На жаль, це призводить до часової затримки між виявленням зовнішньої зміни та оцінкою її значення для конкретної організації і прийняттям відповідного рішення та його практичною реалізацією. Якщо при цьому зовнішня зміна не має постійного характеру, то рішення, які її стосуються, є не лише запізненими, а й потребують також повернення (приведення організації) до попереднього стану. Описана процедура

зводить до мінімуму ризик прийняття невідповідного рішення, проте, не створює можливості для інновацій, які за своєю природою випереджують наявні рішення. Щоправда, інноваційні ідеї пов'язані з ризиком, який треба оцінити і враховувати, проте, без них організація не буде конкурентоздатною – її основні зусилля будуть спрямовані навздогін (завжди із запізненням) основному потоку змін.

Хоча швидка реакція на зовнішні зміни забезпечує функціонування багатьох господарських організацій, то щодо освіти, зокрема професійної освіти, вона є недостатньою для належної підготовки фахівців з відповідною кваліфікацією. Орієнтація на актуальний рівень техніки й технологій та наявний стан інфраструктури вітчизняних підприємств веде до того, що випускники професійних шкіл вже на старті своєї професійної діяльності володіють компетенціями, які з огляду на цикл навчання і практичні можливості поточного пристосування навчальних програм до вимог ринку праці, значною мірою застаріли – вони стосуються технологій, які за час навчання вже витіснено новими поколіннями машин, пристроїв, інструментів і матеріалів. У цій

ситуації треба звернутися до прогнозів суспільного й економічного розвитку і запропонувати, усвідомлюючи ризик, нові організаційні й програмні рішення у професійному навчанні. Тож розглянемо ці нові рішення у контексті необхідної зміни, а також можливості продовження і розвитку того, що вже укорінилося і дає непогані результати (Kwiatkowski 2001, s. 69–172).

Професійна підготовка у шкільній системі – набір кандидатів та організаційна структура. За традиційного підходу в організаційній структурі системи освіти професійні школи становлять альтернативу для загальноосвітніх шкіл. Після здобуття базової середньої освіти учень (найчастіше за участі батьків) робить вибір освітнього шляху – академічного чи професійного. Цей вибір має вирішальне значення не лише з освітньої позиції, а й з огляду на характер майбутньої професійної праці, місця у соціальній структурі й зумовленого ним престижу. У момент прийняття цього надзвичайно важливого для молодшої людини рішення вона взагалі не володіє потрібними знаннями про специфіку конкретних професій і спеціальностей та про потенційні місця праці й умови, у яких виконуються професійні завдання. Вона також не може реально оцінити рівень власних знань, навичок і соціальних компетенцій. У такій ситуації вибір профільної середньої освіти часто є випадковим, зумовленим середовищем – без достатніх роздумів і необхідного протиставлення наявних компетенцій очікуванням на наступних етапах освіти, а зрештою – на ринку праці.

У роздумах над професійною школою майбутнього ключову роль відіграє самосвідомість та самопізнання кандидатів у навчальні заклади цього типу. Формувати їх можна вже у рамках базової середньої освіти шляхом сучасної реалізації предметів (предметного змісту), що стосуються основ техніки, технологій, а також, наприклад, права, медицини й економіки. Під сучасною реалізацією можна розуміти проведення занять у шкільних лабораторіях і майстернях та на робочих місцях у місцевих підприємствах (під опікою вчителів і працівників цих підприємств). Знання про професії та майбутні місця праці можна також отримати із сучасних засобів масової інформації насамперед з Інтернету. Треба тільки зібрати відповідні дані, додати до них коментар кар'єрного консультанта і створити можливості широкого доступу до них. Дані, про які йдеться, послідовно розробляються і стосуються стандартів професійної компетенції/кваліфікації та описів професій – при підході з позиції роботодавців. Роль провідника по них міг би виконувати шкільний кар'єрний консультант, який працює з учнями останніх класів основної школи. Заняття з кар'єрного консультування в Польщі передбачені у VII і VIII класах, і треба сподіватися, що вони допоможуть прийняти раціональні освітні, а відповідно – професійні рішення. Проте для

забезпечення цього, варто спершу підготувати, з позиції знання про професії та вікової психології, численну групу консультантів, готових до роботи у школі. Школа, як основне місце їхньої діяльності, має бути добре обладнаною сучасними мультимедійними засобами, які зумовлюють ефективний підхід до молоді, яка щодня використовує досягнення сучасної техніки. Окрім цього, мультимедійні засоби як робочі інструменти консультанта разом з обладнанням лабораторій і майстерень могли б становити базу, що сприятиме професійному розвитку самих консультантів.

Навіть найкраще організовані консультації в початковій школі не гарантують належного вибору профільної освіти, зокрема актуального для нас професійного напрямку. Адже в професійних школах можна опановувати більш ніж 200 професіями, і дуже складно визначити конкретну професію, яка найбільше підходить до здібностей і зацікавлень кандидата, який прийняв рішення вибрати цей освітній шлях. У цій сфері могло б допомогти запровадження програмно гнучкої профільної школи без наявного нині поділу на загальноосвітні професійні школи (галузевої). Такий поділ у структурних рамках профільної середньої освіти міг би відбуватися після першого року навчання, яке складалося б із різних занять як у школі, так і поза нею. Таке рішення дало б змогу глибше пізнати схильності учнів, їхні сильні й слабкі сторони, та зорієнтуватися щодо суті професійних завдань, які реалізуються у реальних умовах підприємства. Це також дало б змогу змінити рішення щодо вибору школи і напрям підготовки (зокрема перейти з професійної підготовки до загальноакадемічної (і навпаки)) після першого семестру другого класу – після необхідного, розподіленого у часі, усунення відмінності програм.

Наведені структурні пропозиції можна реалізувати за відносно короткий час. Вони потребують організаційних змін, що полягають у ширшій, ніж раніше, участі колективів шкіл у структурі профільної підготовки як основного елементу цієї структури. З огляду на це можна використати попередній досвід щодо функціонування різних типів шкіл в інтегрованій формі. Залишається, однак, вирішення інфраструктурних проблем, пов'язаних з обладнанням шкільних лабораторій і майстерень, налагодженням співпраці з розміщеними поблизу підприємствами та з підготовкою вчителів і шкільних кар'єрних консультантів. Суттєвою також, а можливо й першочерговою, є зміна стереотипів, що приписують професійній освіті другорядну роль у всьому освітньому процесі. Стереотипи, які знецінюють професійні навчальні заклади, їх учнів та вчителів, а також професійну роботу, яка не має виключно інтелектуального характеру, є, як показує щоденне спостереження за освітньою і професійною дійсністю, надзвичайно глибоко укоріненими у нашому суспільстві.

Зміна сприйняття професійної освіти, значення компетенцій і кваліфікації, здобутих у її процесі, та професійних результатів роботи випускників навіть за сприятливих умов, що впливають зі зміцнення ринкової економіки та щораз кращого розуміння законів, які нею керують (наприклад, попиту і пропозиції щодо кандидатів на роботу), залежить від часу і сили зовнішнього, ринкового впливу. Зумовлено це тим фактом, що кожен стереотип має емоційну основу, яка виводиться з минулого і виразно проєктується на індивідуальне і колективне сприйняття сучасності та мислення про майбутнє.

Цілі професійної освіти – зміна акцентів. Запропонована програмно гнучка профільна школа могла б значно сприяти реалізації інтегрованих загальних та професійних цілей, які стоять перед усією системою освіти:

1. Формування ключових рис особистості, зокрема установок і переконань, сповідуваних цінностей і цілей та ідеалів, що відповідають демократичному і громадянському суспільству.

2. Підготовка індивіда до суспільного життя, у тому числі до безпосередньої участі в економічному, суспільному й культурному розвитку країни і народу» (Wiatrowski 2005, s. 236).

Так сформульовані цілі можна і треба деталізувати залежно від типу й рівня професійно-технічної (галузевої) школи. Можна також представити їх з акцентом на: підготовку до життя і творчої праці у сучасному світі (загальні й предметні знання, максимально інтегровані, а також: довіра, толерантність, адаптація, співтовариство, автономія, активність, креативність, мобільність, відповідальність); формування основних загальнопрофесійних навичок (спільних для груп професій), які спрощують зміну праці чи місця праці; здобування і перетворення спеціалізованих навичок (як реакція на технологічні зміни); використання міжособистісних навичок у процесі спілкування (одна з основних соціальних компетенцій); пошук, накопичення, обпрацювання і захист даних; підтримка установок, які сприяють неперервному навчанню (Kwiatkowski 2012, s. 40–44).

Зазначена зміна акцентів у підході до цілей професійної освіти полягає, зокрема, у їхньому зосередженні навколо реально наявних (у суспільному та економічному житті) професійних завдань. Тож варто:

1. Ідентифікувати професійні завдання (передусім типові), які становлять певний стрижень – технологічний фундамент конкретної професії (групи професій).

2. Вибрати серед них перелік завдань, потрібних для опанування/реалізації в умовах професійної школи.

3. Визначити перелік завдань, опанування/реалізація яких потребує співпраці з підприємствами (ідеться про використання машин, пристроїв, інструментів і матеріалів, яких немає у професійній

школі, а також про ознайомлення з принципами співпраці й кооперації в реальних умовах).

4. Створити умови у професійній школі та на підприємствах, які з нею співпрацюють, для ефективного виконання визначених завдань.

5. Затвердити принципи виконання (старанність – точність, відповідність стандартам, час виконання).

6. Сформулювати критерії оцінки виконаних завдань.

7. Обговорити наявні помилки і відхилення від прийнятих принципів і вказати їхні ймовірні причини.

Запропонована вище процедура, що об'єднує цілі професійної підготовки (які на сучасному етапі розглядаються як цілісна система знань, навичок і соціальних компетенцій) з наявними у процесі виробництва й надання послуг реальними професійними завданнями, частково застосовувалася під час розроблення чинної програмної бази професійного навчання. Схоже, що це раціональне рішення, яке забезпечує концентрацію цілей професійної освіти. Проте воно потребує широкого врахування загальних цілей, потрібних у контексті особистого (персонального) розвитку учня. Окрім цього, проєктуючи відношення: **ціль (Ц) – завдання (З)** треба зважати також на цілі й відповідні до них завдання, які не належать до «стрижня – технологічного фундаменту» у цій професії. Вони мають додатковий характер, але часто є вирішальними для якості виконаного завдання чи виду завдань. Це стосується, наприклад, цілей, пов'язаних з формуванням соціальних компетенцій, які у разі професій у сфері послуг становлять невід'ємну складову будь-якого професійного завдання.

Змістове наповнення професійної освіти – на шляху до інтеграції. Змістове наповнення професійної освіти зумовлене прийнятими цілями і приписаними до них завданнями. Його можна конструювати або підбирати (не кожен учитель має бути автором навчальних програм і передбаченого ними змістового наповнення) з урахуванням різних джерел, доступних авторам підручників і вчителям (Nowacki 2004, s. 256). У багатьох випадках основною проблемою є відповідний добір матеріалу. В аналізованій пропозиції професійної школи майбутнього передусім декларується зосередження змістового наповнення навколо визначених завдань. Це перший крок у процедурі селекції. На практиці він полягає у створенні пар: завдання (З) – змістове наповнення (ЗН), а за ширшого підходу охоплює тріаду: **ціль (Ц) – завдання (З) – змістове наповнення (ЗН)**. У результаті ми отримуємо систему:

• Ц1 – З1 – ЗН1; • Ц2 – З2 – ЗН2; ... • Цn – Зn – ЗНn.

Наступний крок, пов'язаний з конструюванням (добором) змістового наповнення, полягає у відповіді на запитання: чи змістове наповнення ЗН1 – ЗНn гарантує повне розуміння явищ і процесів, які дають

змогу вирішити завдання З1 – Зп? Інакше кажучи, ідеться про порівняння процедур вирішення чергових завдань зі змістовим наповненням, прийнятим у результаті попередньої селекції. Якщо результат порівняння вказує на потребу збагачення змістового наповнення, то доцільно доповнити або модифікувати змістове наповнення, призначене для конкретних завдань. Іншим разом учні оперуватимуть частковою інформацією, що є справді необхідною для вирішення завдань та не дає цілісної картини проблематики. Занадто вузьке трактування зв'язку завдання (З) – змістове наповнення (ЗН) веде до надмірного висування на передній план біхевіоральної теорії, що зосереджується на простій залежності: змістове наповнення (ЗН) – ефект навчання (Е), – за рахунок гуманітарної теорії, спрямованої на всебічний розвиток учня, що потребує ширшого підходу (Ornstein, Hunkins 1998, s. 21–29).

Рациональне розширення рамок змістового наповнення, пов'язаного з вибраними завданнями, не завершує процедуру його визначення. Треба також окреслити вид (тип) змістового наповнення, а далі вибрати конкретне змістове наповнення, призначене для опанування в процесі самоосвіти. Такий підхід має великі виховні переваги: він наголошує на самостійності й відповідальності учнів, спонукає до критичної оцінки програм підготовки, є вступом до процесу навчання упродовж усього життя. Завдання вчителя – вказати інформацію, яка підходить для самоосвіти (наприклад, вона може стосуватися історії техніки, норм і положень правового характеру) та керувати процесом занять так, щоб її можна було використовувати під час вирішення завдань – як їхню невід'ємну частину.

Запропонований спосіб конструювання (добору) змістового наповнення наближує діяльність професійної школи до функціонування працівника на підприємстві. Адже реальне виконання завдань з виробничої сфери чи сфери послуг зазвичай має міждисциплінарний характер. Воно потребує від працівника поєднувати інформацію, яку не віднесено до окремих дисциплін, які викладають у професійній школі. Тож предметне навчання рано чи пізно змушує до кореляції між окремими предметами (і навіть науковими дисциплінами – наприклад, механікою та електронікою, електронікою і медициною або інформатикою та економікою), передбаченими у планах професійної підготовки. Якщо така кореляція наявна вже під час навчання у професійній школі (завдяки широкому використанню програм з модульною структурою), то для його випускників значно спрощується перехід з училища на ринок праці (Symela 2012, s. 61–66).

Форми підготовки – з думкою про майбутню професійну працю. Рішення про прийняття іншої (домінуючої) форми чи групи форм професійної освіти має передусім економічне і/або організаційне підґрунтя. Індивідуальні форми, тобто праця у

форматі: учитель – учень, потребують значно більше затрат, ніж колективні форми, у рамках яких один учитель працює з групою учнів. Своєю чергою, шкільні форми, тобто теоретичні й практичні заняття, які реалізуються у шкільних будівлях з використанням шкільних лабораторій і майстерень, з організаційного боку мають добре підґрунтя в освітньому праві й практиці управління професійними навчальними закладами. Інакше це відбувається щодо позашкільних форм, тобто проведення занять, передусім практичних, на підприємствах. У цьому разі ми можемо говорити про спроби звернення до рішень, які успішно застосовуються у таких країнах, як Німеччина, Австрія чи Швейцарія.

Формуючи бачення професійної школи майбутнього, спробуємо відірватися від економічних реалій та організаційних обмежень. У такій комфортній ситуації можна запропонувати рішення, зумовлені логікою проектування процесу професійної підготовки. Якщо ми створюємо причинно-наслідкові зв'язки між цілями (Ц) і завданнями (З), цілями (Ц), завданнями (З) і змістовим наповненням (ЗН), то варто перейти до відношень між цілями, завданнями, змістовим наповненням і формами навчання (Ф). Пам'ятаймо, що форма передусім визначається прийнятою метою (цілями) підготовки, а далі – зумовленими цими цілями завданнями і змістовим наповненням. Відомо, що якщо цілі мають виразний практичний компонент, пов'язаний з формуванням навичок обслуговування, діагностики, монтажу, демонтажу і ремонту машин та пристроїв, відсутніх в училищі, то заняття мають відбуватися на підприємствах, які мають таке обладнання, – на підставі відповідних угод та договорів про співпрацю. Можливою є також дидактична кооперація між професійними школами і вищими навчальними закладами, розміщеними у їхньому найближчому оточенні. Не повинно бути жодних формальних перешкод для використання учнями професійних шкіл лабораторій і майстерень вищих навчальних закладів (у визначеному обсязі та у відповідний час). Також вибір між одиночною і колективною формою має передусім враховувати мету навчання. Адже трапляються ситуації, які потребують безпосередніх стосунків: учитель – учень (наприклад, у художніх училищах), принаймні у критичні моменти підготовки або щодо окремих груп учнів (наприклад, тих, яким складно даються теоретична інформація чи її застосування до опанування процедур практичної діяльності). У такій ситуації можна розглядати обґрунтованість запровадження індивідуального навчання за зразком вже забутих стосунків: майстер – учень.

Інтеграція шкільних і позашкільних та індивідуальних і групових форм має бути буденною практикою у професійних школах майбутнього. Професійна підготовка в цих закладах у поєднанні з навчанням, а у визначених умовах також з працею (практики) на підприємстві, дає змогу ефективно використо-

увати здобуті знання у ситуаціях з конкретними завданнями, формувати необхідні навички, а також соціальні компетенції, зумовлені контактом з людьми, які працюють у цій професії і мають досвід розв'язання поточних проблем, що супроводжують сучасне виробництво і сферу послуг. Важливим є також ознайомлення із соціальними стосунками, які панують на підприємстві, сучасними принципами організації праці, культури праці та її етики – завдяки спостереженню не лише за професійною діяльністю працівників, а й за їхнім ставленням до професійних завдань і стилем співпраці.

Прийнята форма має також враховувати ступінь індивідуалізації й колективізації – оптимальний як з позиції передбачених цілей навчання, так і можливостей їх реалізації окремими учнями. Увага до кожного учня є практичною реалізацією принципу суб'єктності у професійному навчанні, специфічною дією у рамках педагогічної діагностики і прогнозування освітнього та професійного успіху індивідів, а у результаті – груп учнів. Водночас варто враховувати факт, що під час виконання більшості професійних завдань необхідною є співпраця у групі. Тож колективна форма, яка формує навички групової роботи (розподіл завдань, кооперація, відповідальність за результати), має домінувати (не лише у часовому, а й у предметно-організаційному вимірі) над індивідуальною формою.

Методи підготовки – з акцентом на розвиток творчого мислення. Поняття «освітні методи» у сучасній дидактиці застосовують до спільної діяльності вчителя й учнів. Відсутність такої спільноти, зазвичай, призводить до домінування вчителя, а у результаті – до об'єктивізації учнів. Тоді освіта перетворюється на навчання. Тож освітнім методом у такому контексті можемо назвати послідовність систематично здійснюваних дій учителя й учнів, спрямованих на реалізацію визначених цілей (Окоп 2001, s. 233). Застосування методу за такого трактування потребує відповідного рівня взаємодії: учитель – учні. Передусім ідеться про належне функціонування зворотного зв'язку між учителем, який організовує шкільні й позашкільні заняття, та учнями. Воно забезпечує ранню реакцію вчителя на інтелектуальну і рухову діяльність учнів та на результати цієї діяльності.

Вибір освітнього методу (М), подібно як у випадку форми підготовки, залежить від попередніх елементів процесу професійної підготовки. Цього разу це не лише цілі, завдання і змістове наповнення, а також згадані форми. Ми можемо символічно записати це відношення так: $M = f(C, Z, ZH, F)$. Якщо ми приймемо, на підставі раніше сформульованих цілей професійної освіти, що основною метою професійної школи майбутнього буде значно ефективніша, ніж досі, підготовка випускників до творчого розв'язання проблем, які породжує розвиток техніки й технологій, а також зміни соціального характеру, то ключовим словом

стає творчість. Це має глибоке обґрунтування у зростаючому темпі змін, спричинених небаченим в історії цивілізаційним прискоренням. Для визначеної таким чином ситуації виправданим є твердження, що майбутня професійна школа має акцентувати на створенні умов для самостійного розв'язання проблем, для учнівської креативності й творчого мислення, яке її супроводжує (Fisher 1999, s. 43–75).

Розвитку творчого мислення сприяє чітке формулювання проблеми у вигляді професійного завдання. Корисними тут також є відповідне змістове наповнення і форми, які забезпечують інтеграцію теорії з практикою, проте вирішальне значення мають все ж освітні методи. Адже якщо вони обмежуються лише подачею, тобто висувають на передній план передачу знань і схем діяльності від учителя до учнів, то це може звести творче мислення до мінімуму. Вони також можуть, під час дослідницьких методів, активізувати учнів, стимулювати їхню уяву, звільняти від стереотипів, стимулювати формулювання гіпотез розв'язання проблем, а також схилити до пошуку способів їх теоретичної й емпіричної верифікації. З великим рівнем імовірності можна прийняти, що у професійній школі майбутнього відповідне для себе місце займе проєктний метод, який об'єднує індивідуальні і колективні форми. Практична реалізація цього методу дає учням як можливість самостійного мислення, зокрема у фазі, що охоплює генерування гіпотез, так і колективного мислення – у фазі верифікації гіпотез, а далі – втілення у життя рішень, які пройшли верифікацію з позитивним результатом. Колективне мислення й діяльність у професійній школі є видом тренування перед очікуваною роботодавцями ефективною роботою у групах – уже в умовах підприємства і конкретних професійних завдань.

Освітні засоби – мультимедійні засоби як інструменти допомоги у розв'язанні проблем. Не ризикуючи зробити велику помилку, можна стверджувати, що професійна школа майбутнього буде обладнана сучасними мультимедійними засобами, котрі разом з машинами, пристроями й інструментами будуть творити її інфраструктуру. Зростаюча пропозиція нових поколінь мультимедійних засобів веде до того, що їх ціна стає доступною для кожної професійної школи. Тож зникає економічний бар'єр, але з'являються труднощі з раціональним використанням широких можливостей цих досягнень техніки й технологій. Вибір освітніх засобів (Зас) становить своєрідний дидактичний виклик, що стоїть перед учителем. Відповідно до послідовно представленого підходу, щоб ефективно прийняти цей виклик, варто провести аналіз цілей, завдань, змістового наповнення, форм і методів, тобто розглянути застосування різних засобів у функції раніше визначених елементів процесу професійної освіти. $Zas = f(C, Z, ZH, F, M)$.

Якщо приймемо, зважаючи на вже заявлену потребу розвитку творчого мислення учнів, що як цілі, завдання, змістове наповнення, форми, так і освітні

методи мають бути спрямовані на цей розвиток, то логічно вибрані освітні засоби також варто розглядати з цієї позиції. Відповідно до цього твердження треба задуматися, які освітні заходи мають підтримувати теоретичну й практичну діяльність учнів у процесі розв'язання проблем – у рамках наведеного методу проєктів. Іншими словами, пропозиція у цій сфері стосується визначення ролі дидактичних засобів як сучасних, так і традиційних, під час реалізації основних етапів розв'язання проблем. Вона зводиться до співвіднесення дидактичних засобів (разом з процедурами їх застосування) з когнітивними діями учнів – від етапу виявлення проблеми до етапу узагальнень, пов'язаних з її вирішенням, яке пройшло теоретичну й емпіричну верифікацію (Kwiatkowski 2017, s. 140–149).

Контроль та оцінювання результатів професійної підготовки – відношення: ціль – ефект. У процесі професійної освіти найважливіше значення має ефект підготовки, тобто рівень знань, навичок і соціальних компетенцій випускників. Роботодавці очікують від кандидатів на роботу максимально можливого рівня знань, добре сформованих навичок та відповідних до робочого місця соціальних компетенцій. Замір ефектів освіти у такому розумінні відбувається під час екзаменів, які підтверджують професійну кваліфікацію (у принципі, під час екзамену відбувається дослідження і підтвердження компетенції та надання кваліфікації) учнів, які закінчують навчання у професійних (галузевих) школах. У професійних школах майбутнього, які становлять предмет нашого дослідження, такий екзамен має відбуватися у природних робочих умовах, тобто на підприємстві. В умовах училища можна відповідно до обставин проводити теоретичні екзамени і вести постійне спостереження за розвитком соціальних компетенцій. Адже останні складно належно оцінити під час екзамену.

Завданням останнього елементу процесу професійної освіти, яким є контроль та оцінка результатів навчання, є порівняння прийнятих у початковій фазі цього процесу цілей (Ц) з ефектами (Е). Ефекти, як уже згадувалося, мають безпосередній зв'язок з ринком – вони постійно протиставляються очікуванням роботодавців. У цій ситуації необхідним є узгодження з середовищем роботодавців усіх елементів процесу професійної освіти, з особливим урахуванням цілей і форм підготовки. Присутність роботодавців у просторі професійних шкіл має бути нормою, яка забезпечує ефективну співпрацю між професійними школами та їхнім зовнішнім оточенням.

Висновки. Наведені роздуми й пропозиції щодо професійної школи майбутнього мають риси, характерні для зміни. Водночас у багатьох випадках помітною є потреба розумного продовження організаційних і програмних змін, які пройшли випробування часом і потребують лише необхідних модифікацій.

Прийнята система аналізу, яка веде від цілей професійної освіти до її ефектів, впливає зі звернень до освітнього процесу, що є лише одним з можливих підходів. Їх можна суттєво збагатити, вводячи до головного напрямку досліджень проблематику нових функцій професійної школи майбутнього, наприклад, пов'язаних з організацією і проведенням перевірки компетенцій – для дорослих осіб, які вже мають професійний досвід. Отже, професійні школи могли б стати центрами підтвердження компетенцій, що у поєднанні з можливостями (наразі потенційними), які дає розвиток шкільного кар'єрного консультування, зробило б з них реальні центри комплексної професійної освіти – у перспективі реалізації закону про інтегровану систему кваліфікацій (Sławiński, Danowska – Florczyk, red., s. 11–13).

Професійна школа майбутнього спонукає також до дискусії щодо підготовки, підвищення кваліфікації та професійного зростання вчителів, їхньої підготовки за предметами (напрямами) та педагогічно-психологічної підготовки. Можна тут поміркувати у прогностичних категоріях про модифікацію системи кар'єрного зростання вчителів професійних шкіл й умови їхньої праці. Роздуми про майбутнє не мають оминати професійну освіту. Це надзвичайно важливий компонент не лише у системі освіти, він також має виразний та вимірюваний вплив на суспільний та економічний розвиток. Отже, варто докласти зусиль, щоб роздуми про майбутнє були максимально цілісними – з помітним компонентом підготовки до життя і праці, що дає задоволення, у світі, приреченому на динамічні зміни (Coates 2002, s. 9–22).

Переклад з польської мови Ярослава НАХЛІКА

ЛІТЕРАТУРА

1. Coates J. F. (2002), *O studiach nad przyszłością w świecie i w Polsce*. «Polska 2000 Plus» nr 1 (5).
2. Fisher R. (1999), *Uczymy, jak myśleć*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
3. Kwiatkowski S. M. (2001), *Kształcenie zawodowe. Dylematy teorii i praktyki*. Wydawnictwo Instytutu Badań Edukacyjnych, Warszawa.
4. Kwiatkowski S. M. (2012), *Współczesne cele kształcenia zawodowego*. W: U. Jeruszka (red.), *Unowocześnianie metod i form kształcenia zawodowego w Polsce. Diagnoza i oczekiwane kierunki zmian*. Wydawnictwo Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
5. Kwiatkowski S. M. (2017), *Media jako narzędzia wspierające proces rozwiązywania problemów*. W: W. Skrzydlewski (red.), *Kultura. Edukacja. Technologia kształcenia. Konteksty nowomediálne*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
6. Nowacki T. W. (2004), *Leksykon pedagogiki pracy*. Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji, Radom.
7. Okoń W. (2001), *Nowy słownik pedagogiczny*. Wydawnictwo Akademickie «Żak», Warszawa.
8. Ornstein A. C., Hunkins F.P. (1998), *Program szkolny. Założenia, zasady, problematyka*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
9. Sławiński S., Danowska – Florczyk (red.) (2016), *Walidacja. Nowe możliwości zdobywania kwalifikacji*. Wydawnictwo Instytutu Badań Edukacyjnych, Warszawa.
10. Symela K. (2012), *Metody nauczania i uczenia się w kształceniu zawodowym*. W: U. Jeruszka (red.), *Unowocześnianie metod i form kształcenia zawodowego w Polsce. Diagnoza i oczekiwane kierunki zmian*. Wydawnictwo Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
11. Wiatrowski Z. (2005), *Podstawy pedagogiki pracy*. Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.

УСВІДОМЛЕНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ВИБІР І ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У СТАРШІЙ ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

Олег ФАСОЛЯ, директор Департаменту освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації, кандидат педагогічних наук, м. Хмельницький

Розглянуто основні проблеми сучасної профільної освіти в Україні та викладено авторське бачення становлення майбутньої старшої профільної школи, що зумовлено Законом України «Про освіту».

Ключові слова: старша профільна школа, профільне навчання, допрофільне навчання, профіль навчання, міжмуниципальний освітній округ.

Олег ФАСОЛЯ

ОСОЗНАННЫЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ВЫБОР И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СТАНОВЛЕНИЕ ЛИЧНОСТИ В СТАРШЕЙ ПРОФИЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Рассмотрены основные проблемы современного профильного образования в Украине и изложено авторское видение становления будущей старшей профильной школы, что обусловлено Законом Украины «Об образовании».

Ключевые слова: старшая профильная школа, профильное обучение, допрофильное обучение, профиль обучения, междумуниципальный образовательный округ.

Oleh FASOLIA

AWARENESSED PROFESSIONAL CHOICE AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PERSONALITY IN HIGHER PROFESSIONAL SCHOOL

The main problems of modern profile education in Ukraine are considered and the author's vision of the development of the higher profile school, which is stipulated by the Law of Ukraine «On Education», is presented.

Keywords: higher profile school, profile education, pre-profile training, study profile, inter-municipal educational district.

Українське суспільство та українська економіка наразі мають чимало серйозних проблем. Одна з них – недостатність робочих місць та забезпечення економіки кваліфікованими працівниками. Ця та інші проблеми спричинені як пропозицією роботодавців неконкурентної заробітної плати, що спонукає молодь, і не тільки, шукати роботу поза межами держави, так і надмірною соціальною опікою населення працездатного віку, що породжує так званий «державний патерналізм». Водночас однією із причин названих проблем є неусвідомлений вибір майбутньої професії випускниками загальноосвітніх шкіл, існування в державі такої субкультури «вищої освіти будь-якою ціною».

Одним із шляхів вирішення цих проблемних питань може бути становлення оновленої системи здобуття повної загальної середньої освіти. Освітня галузь України поряд із кризовими явищами в ній перебуває на етапі системної модернізації. Надзвичайно важливим під час здійснення таких змін є глибокий аналіз проблем, щоб правильно та ефективно вибудувати траєкторію руху вперед, враховуючи при цьому

інтереси усіх стейкхолдерів процесу. Головними проблемами загальної середньої освіти є її непрактичність, перезавантаженість учнів на всіх етапах навчання, затеоретизований зміст навчальних програм та підручників, незацікавленість у кінцевому результаті як здобувачів освіти, так і педагогів. Саме це і зумовило процес реформування галузі й старт Нової української школи. Кардинальні зміни поки що торкнулися початкової ланки, але незабаром той час, коли такі ж грандіозні зміни відбуватимуться у старшій школі.

Новий Закон «Про освіту», який набув чинності у вересні 2018 р. визначив і модель старшої школи, яка має стати трирічною та профільною. Профільна освіта – не абсолютно нове явище для української системи освіти, але, на жаль, вона не стала всеохоплюючим явищем для старшої школи, яка функціонує нині. Досить часто ми стикаємося із проблемами формальної профілізації у старшій школі, в основу якої закладено інтереси вчителя, але аж ніяк не учня. Усе це призводить до того, що навчання у так званих профільних класах не дає учням ґрунтовних знань, практичних навичок і, що найголовні-

ше, змушує їх шукати поза стінами навчальних закладів додаткових, ефективних цікавих та потрібних занять, щоб усунути ті прогалини у знаннях, які, на жаль, утворилися під час навчання у школі.

Саме тому організація ефективної старшої профільної школи є одним із викликів, який уже стоїть і за декілька років стоятиме ще гостріше перед українським суспільством загалом та українською освітньою спільнотою зокрема. Саме тому маємо завчасно готуватися до майбутніх змін, щоб ризики були якнайменшими, а помилки як найрідшими.

Профільне навчання – різновид диференційованого навчання здобувачів освіти старшої школи відповідно до їхніх освітніх потреб, нахилів, здібностей, які зумовлені орієнтацією на майбутній професійний вибір, на майбутню професію. На жаль, маємо певне нерозуміння профільного навчання, часто ототожнюючи його з професійним навчанням. На щастя, Закон України «Про освіту» чітко розмежував здобуття профільної середньої освіти на два спрямування:

- *академічне* як профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти;

- *професійне* як орієнтоване на ринок праці на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів.

Освітні потреби, нахили та здібності, орієнтовані на майбутній професійний вибір, зумовлюють вибір здобувачами освіти відповідних профілів навчання.

Профіль навчання як спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване навчання циклу споріднених предметів, визначається з огляду на освітні потреби замовників освітніх послуг (здобувачів освіти, їхніх батьків) та зумовлюються:

- кадровими, матеріально-технічними, інформаційними ресурсами закладу освіти;
- соціокультурною та виробничою інфраструктурою відповідного регіону;
- перспективою здобуття подальшої освіти та майбутніми життєвими планами здобувачів освіти.

Особливого значення для забезпечення ефективності організованого профільного навчання у старшій школі набуває процес моделювання профілю навчання. Модель профільного навчання визначає шляхи досягнення його мети та

основних завдань, а саме формування ключових та предметних компетентностей. Процес моделювання профільного навчання охоплює кілька етапів, під час яких вивчається й оцінюється мета й завдання профільного навчання, що моделюється, та умови, за яких він реалізується (аналітичний етап); вивчаються засоби і форми моделювання (перспективний етап); реалізується задум і відтворюється на практиці розроблений проєкт профільного навчання (виконавчий етап).

Профілі навчання мають низку особливостей, що зумовлюються такими *показниками*:

- кадрові, матеріально-технічні показники закладу освіти;
- модернізація складових освітнього процесу (змісту, форм, методів навчання);
- соціокультурна, виробнича інфраструктура регіону, де розташований заклад освіти;
- перспектива подальшої освіти, життєві орієнтири здобувачів освіти;
- напрями профілізації (суспільно-гуманітарний, технологічний, художньо-естетичний, природничо-математичний, спортивний);
- спеціалізація профільного навчання (фінанси, юриспруденція, медицина, педагогіка тощо).

Ефективність профільного навчання як і ефективність функціонування старшої профільної школи залежить від якісно організованої допрофільної підготовки у базовій школі. Не може бути успішною старша профільна школа, якщо їй передувала неефективна базова школа. Після закінчення такої неефективної базової школи учні, потрапляючи у конкурентне середовище своїх однокласників з інших закладів освіти, змушені докладати значно більше зусиль, щоб не виділятися у показниках успішності з-поміж колег, які здобули якіснішу базову освіту, мали ефективно організовану систему допрофільної освіти та свідомо і підготовлено обрали певний профіль навчання.

Суттю допрофільної підготовки є створення освітнього середовища, яке сприятиме подальшому профільному самовизначенню здобувачів освіти шляхом організації курсів за вибором, інформаційної роботи і профільної орієнтації. Основними складниками допрофільної підготовки є такі компетентності здобувачів освіти:

- *інтелектуальна* як здатність працювати з різноманітною інформацією, схильність до науково-дослідницької діяльності;
- *діяльнісна* як уміння самостійно конструювати навчальну діяльність;
- *рефлексивна* як спроможність здійснювати самооцінку та самоконтроль;
- *особистісна* як бажання та вміння виявляти цілеспрямованість, ініціативу та самостійність;

- *креативна* як схильність до нових ідей, пошуку нових нестандартних рішень;

- *емоційна* як вміння реагувати адекватно на різноманітні, часто нестандартні ситуації.

Профільне навчання у старшій школі було організовано в закладах загальної середньої освіти і до прийняття нового закону й функціонує після набрання ним чинності. Статистичні дані показують як досить широкий спектр навчальних предметів, які вивчаються на профільному рівні, так і високий відсоток шкіл III ступеня, у яких воно впроваджується. Аналіз даних показує, що профільним навчанням охоплено 287 закладів освіти старшої школи із 408, які функціонують у Хмельницькій області, що становить 70 % від загальної кількості, зокрема у міській місцевості – 130, 148 та 88 % та у сільській – 157, 260 та 60 % відповідно.

На перший погляд такі статистичні показники мають тішити, вселяти впевненість, але якщо накласти на них статистику наповнюваності профільних класів, дублювання профілів в окремо взятих територіальних одиницях, географію малокомплектних шкіл сільської місцевості, де організоване профільне навчання, то дійдемо висновків, що якість організованого навчання бажає бути кращою. Досвід показує, що основними проблемами організації профільного навчання у сучасній старшій школі є:

- організація профільного навчання в однокомплектних і малокомплектних школах, які у своєму складі мають III ступінь;

- дублювання однакових профілів навчання у закладах освіти, які розташовані на географічно малих територіях;

- створення профілів навчання, де першочерговими є не побажання здобувачів освіти, а забезпечення педагогічного навантаження вчителів;

- запровадження того чи іншого профілю навчання на основі вибору найбільшої кількості учнів, ігноруючи потреби меншості;

- нерозуміння батьків щодо можливості та необхідності зміни закладу освіти їхніми дітьми для забезпечення якісного та відповідного потребам їх дітей профільного навчання;

- кадрові проблеми старшої профільної школи, особливо в сільській місцевості;

- слабка матеріально-технічна база закладів освіти.

Джерелами цих та інших проблем профільного навчання старшокласників є:

- відсутність ефективної нормативно-правової бази, яка регулювала б функціонування старшої профільної школи в сучасних умовах;

- небажання засновників створювати ефективну мережу класів у старшій школі;

- нерозуміння батьками справжньої суті профільного навчання у подальшій успішній кар'єрі їхніх дітей;

- існування в Україні так званої субкультури або культу вищої освіти;

- неефективне використання бюджетних ресурсів у зв'язку з неефективним функціонуванням мережі закладів освіти в адміністративно-територіальних одиницях.

Законом України «Про освіту» чітко визначено місце профільної середньої освіти. Стаття 10 цього закону визначає, що профільна середня освіта відповідає третьому рівню Національної рамки кваліфікацій. Крім того, законом встановлено, що з 1 вересня 2027 р. строк здобуття профільної середньої освіти усіма здобувачами становитиме три роки. І, починаючи з цього терміну, ліцеї як заклади середньої освіти функціонуватимуть як самостійні юридичні особи. Попередній аналіз ситуації вказує, що процес організації профільного навчання через модернізацію мереж старших шкіл відбуватиметься, здебільшого, у двох напрямках:

Перший – створення нової мережі старших шкіл з чітким визначенням профілізації кожного закладу загальної освіти і можливою ліквідацією III ступенів деяких шкіл (тобто переведення їх у статус «гімназії») у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці. Вочевидь, мова йтиме про міста, які мають чисельність населення понад 50 тис. осіб і стали демографічну ситуацію. Незважаючи, що цей процес стосуватиметься мережі однієї громади, в ньому теж можуть бути складні ситуації та певні соціальні конфлікти.

Другий – складніший. Він пов'язаний із тим, що організувати функціонування ліцеїв як самостійних юридичних осіб буде можливо не в усіх адміністративно-територіальних одиницях, враховуючи наявність контингенту здобувачів освіти. Це змусить місцеві органи влади окремих територій забезпечити створення таких закладів на основі принципів міжмуніципального співробітництва. Це означає, що громади (переважно сільські й селищні, а також і міські), які вже створилися як ОТГ, межують між собою, шляхом добровільного переговорного процесу мають змоделювати нову спільну мережу старших шкіл. Ця модель може називатися **міжмуніципальний освітній округ**. Вочевидь, що цей випадок складніший, триваліший у часовому вимірі та має базуватися на конструктивному й прозорому діалозі між керівниками громад, наскрізною темою якого мають бути довгострокові інтереси дітей цих громад.

Водночас маємо врахувати дослідження Міжнародної організації праці, які свідчать, що сучасний випускник школи щонайменше 7 разів змінить свою професію. Отже, і ми маємо бути мобільними, щоб забезпечити розвиток індивідуальної освітньої траєкторії кожного здобувача освіти впродовж життя.

УДК 37.018.43:004

ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЄДИНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Світлана МОЗГОВА, методист Золотівського професійного ліцею, м. Золоте, Луганська область

Висвітлено досвід роботи колективу Золотівського професійного ліцею з реалізації експерименту всеукраїнського рівня з теми «Організація професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та в населених пунктах на лінії зіткнення, з використанням технології дистанційного навчання».

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; дистанційна освіта; професійна підготовка; педагогічний працівник; професійна освіта.

Светлана МОЗГОВАЯ

ТЕХНОЛОГИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ЕДИНОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ПРОСТРАНСТВЕ: ОТ ИСТОКОВ К СОВРЕМЕННОСТИ

Освещен опыт работы коллектива Золотовского профессионального лицея в реализации эксперимента всеукраинского уровня по теме «Организация профессионального обучения учащейся молодежи и взрослых, проживающих на временно оккупированной территории и населенных пунктах на линии соприкосновения с использованием технологии дистанционного обучения».

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии; дистанционное образование; профессиональная подготовка; педагогический работник; профессиональное образование.

Svitlana MOZGOVA

USE OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES IN A SINGLE INFORMATION SPACE: FROM LEVELS TO TODAY

The experience of the staff of the Zolotov Professional Lyceum in the direction of realization of the All-Ukrainian level experiment on the topic "Organization of vocational training of pupils and adults living in the temporarily occupied territory in the settlements on the line of contact using distance learning" is covered.

Keywords: information and communication technologies; distance education; professional training; pedagogical worker; professional education.

Постановка проблеми. Останнім часом освітяни використовують такі терміни: хмарні технології, електронне та дистанційне навчання, відкриті освітні ресурси, відкрите, змішане та мікронавчання та куратор змісту.

Відкрите навчання – забезпечує свободу щодо вибору часу, місця, форми. Це – філософія, це – розвиток світогляду особистості. Тож і колектив Золотівського професійного ліцею не залишився осторонь цього питання. Інноваційна освітня діяльність – невід’ємна складова навчально-виховного процесу в ліцеї.

З 2018 р. на базі ліцею разом з лабораторією електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України розпочато експеримент всеукраїнського рівня з теми «Організація професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та в населених пунктах на лінії зіткнення, з викорис-

танням технології дистанційного навчання» (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2018 р. № 1042).

Ще з тривожного 2014 року педагогічний колектив працює над проблемою забезпечення доступу до безперервної якісної професійної освіти для своїх учнів. Система дистанційного навчання в Золотівському професійному ліцеї не є альтернативою традиційно існуючій формі очного навчання. Впровадження такого виду навчання стало вимушеним через проведення АТО (зараз ООС) та з причини знаходження закладу освіти територіально в зоні збройного конфлікту. На той момент колектив починав використовувати соціальні мережі, бо часу на роздуми та вибір відповідного ресурсу не було.

Вимоги часу та ситуація в країні ставлять педагогів в умови постійної необхідності у саморозвитку. Виникає потреба не лише поновлювати свої фахові компетентності, а й набувати нових, залучаючи у освітній процес новітні педагогічні технології.

Джерела дослідження. Інформаційно-комунікаційні технології швидко розвиваються і мають великі можливості для використання у освітньому процесі, а також потужна матеріально-технічна база в ліцеї, стали передуваннями для реалізації експерименту.

На сучасному етапі експериментальної роботи встановлено, що дистанційний курс – це запланована викладачем навчальна діяльність проєктування курсів на платформі Moodle для обробки та засвоєння структурованої інформації. Дистанційний освітній процес – це новий підхід до відтворення традиційного освітнього процесу шляхом залучення таких форм проведення і здійснення навчальної діяльності, як (спілкування, співробітництво, співтворчість, самостійна робота й постійне самовдосконалення тощо) за умови всебічної технічної підтримки засобами цифрових технологій.

Системно структурована модель дистанційного навчання – це комплекс особистих взаємодій, які підтримують і доповнюють одна одну, й мають на меті всебічне підвищення якості навчальної діяльності кожного здобувача зокрема і дистанційного процесу загалом.

На якість таких форм навчання як процесу суттєво впливають постійні контакти між здобувачами освіти і викладачами, розвиток співробітництва здобувачів, використання у проєктуванні навчальної діяльності засобів активного навчання, швидкий і, що найважливіше, змістовний і корисний зворотний зв'язок, продуктивне й ефективне використання часу, висока загально-спрямована на діяльність та внутрішня мотивація (зацікавленість), а також стратегія індивідуального підходу до врахування базової підготовки, здібностей і можливостей здобувачів і, згідно з цим, постійне удосконалення шляхів навчання.

Мета статті – проаналізувати досвід використання технологій дистанційного навчання в єдиному інформаційному просторі закладу освіти.

Методи дослідження: аналіз і синтез – з метою з'ясування стану та рівня розробленості проблеми; узагальнення – для формулювання висновків і рекомендацій щодо використання технологій дистанційного навчання в єдиному інформаційному просторі.

Результати й обговорення. Адаптуючись в умовах сучасності, маючи вже досвід роботи у системі дистанційного навчання колектив Золотівського професійного ліцею вирішив активно використовувати технології не тільки за потреби та в рамках реалізації експерименту, а й на постійній основі під час навчально-виховного процесу для зростання рівня професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників,

що досягається завдяки урізноманітненню форм професійної освіти і навчання. Це так зване «змішане навчання».

Змішані підходи до навчання стали одними з найпопулярніших технологій сьогодення, тому що дають змогу скористатися гнучкістю і зручністю дистанційного курсу та перевагами традиційного в навчальному закладі. Змішане навчання дуже часто називають гібридним навчанням. Це пов'язано з тим, що змішане навчання акцентує увагу на суто механічному підході до змішування різних форм навчання. Гібрид являє собою поєднання нової, передової, з використанням можливостей ІТ технології зі старою технологією і формування нового підходу (новації), з урахуванням відомих можливостей старої технології.

Змішане навчання як технологія змін і трансформації не може з'явитися саме по собі. Необхідні додаткові зусилля як викладачів, так і здобувачів. Подібні революційні моделі змін надають новий імпульс якісного розвитку освіти, вони ефективніші, доступніші, мають персональний підхід і з часом можуть де в чому перевершити традиційні методи. Так змінюється роль викладача. Саме це питання – зміна ролі викладача – обговорювалося на Конференції «Вміння & Кваліфікації: вигідно всім» у місті Турин (Італія). Відвідування такого заходу міжнародного рівня стало найголовнішою подією цього року – це початок співробітництва з ЄФО.

Концепція напряму: більшість країн – партнерів Європейського Фонду Освіти вже розробили національні рамки кваліфікацій та модернізують свої системи кваліфікацій. На конференції розглядали питання, як реформи кваліфікацій та систем у країнах впливають на навчання та викладання, профорієнтацію та оцінювання. Також розглядали, яку користь має суспільство від розроблення політики та практичних наробок у цих галузях, а також як можна примножити її.

Питання, що обговорювали:

- Як дізнаються про вміння та кваліфікації?
- Які типи вмінь та кваліфікацій потрібні?
- Як їх можна отримати?
- Які зміни необхідно внести країнам в навчальні плани, викладання, навчання та профорієнтацію, щоб підвищити користь від умінь та кваліфікацій?
- Які інструменти та практику необхідно розробити?

Система освіти була представлена як «екосистема вмінь», елементи якої: учні з їх індивідуальними потребами, працівники та спеціалісти – практики в усіх галузях навчання та профорієнтації протягом усього життя, розробники політики, державні заклади, соціальні партнери, роботодавці, галузеві та регіональні

органи тощо. Цікаво було організовано другий день – це Місто Практик. Мета – продемонструвати, що зміни вже є, шляхом презентації прикладів передового досвіду, історії успіху та корисних інструментів.

Золотівський професійний ліцей на одному із стендів представляв методист ліцею. Було висвітлено досвід роботи з теми «Онлайн навчання в Україні. Blended learning». Саме особливості реалізації проекту всеукраїнського рівня були в центрі уваги присутніх.

Досвід педагогічного колективу став прикладом того, що навчання може відбуватися в будь-який час, у будь-якому місці, за будь-яких умов та в різноманітних формах відповідно до різних потреб здобувачів.

Ефективність використання технологій дистанційного навчання вже досить помітна. Спільна діяльність учасників освітнього процесу спрямовує їх та вмотивовує до саморозвитку та самовдосконалення. Спочатку вимушене, а тепер повсякденне використання ІТ-технологій розширює можливості для професійного зростання як педагогів, так і майбутніх кваліфікованих робітників.

Насамперед викладач, або майстер виробничого навчання вже чітко розуміє, як полегшує та урізноманітнює процес навчання цифровізація методичних матеріалів. Використання технологій дистанційного навчання під час уроку в навчальному закладі заощаджує час, який раніше викладач використовував на роздачу дидактичних матеріалів, друк бланків тестів та їх особисту перевірку, лекцію з конспектуванням (у кожного різна швидкість написання) та ін. Наявна постійно накопичувальна база електронного навчального комплексу з предмета дає можливість індивідуального підходу: хто не встиг на уроці – повторив удома, хто хоче знати більше – користується посиленнями до додаткових джерел та відео, що ілюструють навчальний матеріал тощо.

Висновки. Педагоги Золотівського професійного ліцею легко адаптуються до змін, знають, що технології постійно змінюються і завжди передбачають рух далі, навчання протягом усього життя. Педагогічний колектив загалом позитивно сприймає нові виклики і зміни. Вони – новатори й швидко адаптують нове, розуміючи, що тільки зміни уможливають прогрес. Вони діляться новими технологіями та досвідом власних напрацювань один з одним на засіданнях методичної ради та творчих груп.

Результати останнього опитування педагогів дали потужний поштовх і методичній службі ліцею для подальшої роботи та удосконалення створеної бази. Отже, позитивні результати є й можна сміливо рухатися далі – підтримувати і розвивати набутий позитивний досвід використання технологій дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоусова В. О. Теорія і методика гуманізації відносин старшокласників у позаурочній діяльності загальноосвітньої школи: моногр. / В. О. Білоусова. – К.: ІЗММ, 1997. – 192 с.
2. Биков В. Ю. Відкрита освіта і відкрите навчальне середовище / В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2008. – № 2. – С.116–123.
3. Буряк В. Умови та засоби самоосвіти / В. Буряк // Вища школа. – 2002. – № 6. – С. 18–27.
4. Буряк В. К. Умови та засоби самоосвіти / В. Буряк // Вища школа. – 2002. – № 6. – С. 18–27.
5. Буряк В. К. Педагогічна культура вчителя: теоретико-методологічний аспект: монографія / В. К. Буряк. – К.: «Деміур», 2005. – 232 с.
6. Демченко О. М. Самостійна пізнавальна діяльність як дидактична проблема / О. М. Демченко // Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Суми: Сумськ. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, 2002. – Ч.1. – С. 272–280.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Дмитренко Т. О. Системний аналіз педагогічної технології / Т. О. Дмитренко // Напрями наукових досліджень кафедри педагогіки: зб. наук. пр. ХДПУ ім. Г. С. Сковороди / за ред. В. І. Лозової. – Х.: ХДПУ, 1997. – С. 67–70.
9. Жевакіна Н. В. З історії дистанційної освіти / Н. В. Жевакіна // Вісн. Львів. нац. ун-ту імені Івана Франка. – 2003. – № 17. – С. 135 – 141.
10. Жевакіна Н. В. Дистанційне навчання – нова форма підготовки фахівців з соціальної роботи / Н. В. Жевакіна // Соціальна педагогіка: теорія та практика – 2005. – № 2. – С. 60 – 63.
11. Жевакіна Н. В. Особливості дидактичного забезпечення самостійної роботи в умовах дистанційного навчання / Н. В. Жевакіна // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2007. – № 6. – С. 87 – 94.
12. Жевакіна Н. В. Експериментальна перевірка ефективності впровадження педагогічних умов організації дистанційного навчання / Н. В. Жевакіна // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2007. – № 24. – С. 171 – 183.
13. Національна академія педагогічних наук Інститут професійно – технічної освіти НАПН України Лабораторія дистанційного професійного навчання / Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті// Матеріали II Всеукраїнської веб-конференції. – К., 2018. – 134 с.
14. Морзе Н. Базелюк О. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету / Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воротникова, Н. Дементієвська, О. Захар, Т. Нанаєва, О. Пасічник, Л. Чернікова. – 2019. – С. 1 – 53.

УДК 378.37.331

ІННОВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ І МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНДУСТРІЇ ХАРЧУВАННЯ

Валентина ШЕВЧЕНКО, директор Березівського вищого професійного училища Одеського національного політехнічного університету, м. Березівка, Одеська область;

Григорій ШЕВЧЕНКО, заступник директора з науково-методичної роботи та міжнародних зв'язків Березівського вищого професійного училища Одеського національного політехнічного університету, м. Березівка, Одеська область;

Ірина САВЧЕНКО, старший науковий співробітник, учений секретар Національного центру «Мала академія наук України», кандидат педагогічних наук, м. Київ

Висвітлюється досвід створення Навчально-практичного центру інноваційних технологій індустрії харчування в Березівському вищому професійному училищі Одеського національного політехнічного університету за сприяння і фінансової допомоги Одеської обласної державної адміністрації.

Ключові слова: навчально-практичний центр, інноваційні технології, індустрія харчування, професійна компетентність.

Валентина ШЕВЧЕНКО, Григорій ШЕВЧЕНКО, Ірина САВЧЕНКО

ИННОВАЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ И МОБИЛЬНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ИНДУСТРИИ ПИТАНИЯ

Освещается опыт создания Учебно-практического центра инновационных технологий индустрии питания в Березовском высшем профессиональном училище Одесского национального политехнического университета при содействии и финансовой помощи Одесской областной государственной администрации.

Ключевые слова: учебно-практический центр, инновационные технологии, индустрия питания, профессиональная компетентность.

Valentina SHEVCHENKO, Grigory SHEVCHENKO, Irina SAVCHENKO

INNOVATION IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE AND MOBILITY OF FUTURE WORKERS IN SUPPLY INDUSTRIES

The experience of development of training and practical center of innovative technologies of the food industry at the Berezovsky Higher Professional School of the Odessa National Polytechnic University with the assistance and financial assistance of the Odessa Regional State Administration is presented.

Keywords: training and practical center, innovative technologies, food industry, professional competence.

Постановка проблеми. У 2018 р. Україна посіла 83 місце з 140 у рейтингу глобальної конкурентоспроможності економіки (The Global Competitiveness Index), а у рейтингу країн інноваційної економіки маємо сьогодні лише 42 місце [1]. Без змін цих позицій Україна не в змозі відповідати на виклики сьогодення. Реалії глобального світу диктують необхідність модернізації виробництва в контексті розвитку цифрової епохи, що передбачає збільшення глобального впливу новітніх технологій та зростання прибутків від електронної комерції, обміну даних та послуг. Технології, глобалізація, нові епохальні виклики та можливості, зокрема виникнення нових професій, сучасні освітні тренди – все свідчить про те, що заклади освіти мають готувати громадян, які будуть жити, працювати й творити у швидкоплинному і високотехно-

логічному світі. Орієнтовано на ці виклики в системі професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О), значна увага стала приділятися створенню сучасних технологічних навчально-практичних центрів (далі – НППЦ), STEM- і STEAM-центрів, оновленню матеріально-технічної бази закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему аспектів створення навчально-практичних центрів започатковано такими науковцями В. Петровичем, Т. Остапченко, В. Супруном, В. Циган (створення навчально-практичних центрів ПТО), Н. Ничкало, Л. Сергеевою, О. Щербак (розвиток соціального партнерства), Л. Сушенцевою (професійна мобільність), С. Уїддетом, Дж. Равенном, В. Хутмахером, І. Родигіною (професійна компетентність фахівця) і доводить, що проблема створення подібних центрів у науково-педагогічній літературі, в контексті процесів

децентралізації в Україні, за фінансування іншими сторонами, окрім державного бюджету, розглядалася не достатньо [2; 3; 4; 5; 6].

Мета статті – представлення читачеві новаторського досвіду щодо створення, у контексті процесів децентралізації, навчально-практичного центру інноваційних технологій індустрії харчування в Березівському вищому професійному училищі Одеського національного політехнічного університету за підтримки фінансування Одеської обласної державної адміністрації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи динаміку створення НПЦ можна зазначити таку позитивну статистику: в 2013 р. в Україні вже функціонувало 77 НПЦ, у 2017 р. – 85, що було реалізовано завдячуючи підтримці таких найактивніших соціальних партнерів профтехосвіти як «Henkel Bautechnik Ukraine», «KNAUF», ТзОВ «Снежжк-Україна», «БудМайстер», «BOSCH», «TRIORA», «NIBKO», «HERZ Україна», ТОВ «Акватерм-Київ» тощо. У 2018–2019 рр., відповідно до наказів МОН України «Про затвердження Переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри у 2018 році» від 27.02.2018 № 206 і «Про затвердження Переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри у 2019 році» від 26.02.2019 р. № 266 було продовжено створення і оснащення навчально-практичних центрів у 50 (2018 р.) і 45 (2019 р.) закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Цьому передувало те, що відповідно до Закону України «Про Державний бюджет на 2018 рік» (і відповідно на 2019 р.) були передбачені субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів. У 2020 р. планується залучення європейських коштів у рамках проекту EU4Skills (58 млн євро) та інвестиції з держбюджету (259 млн грн) [7]. Проте ця фінансова підтримка охоплює щорічно орієнтовно 9 % П(ПТ)НЗ і сьогодні значна кількість закладів не має таких технологічних навчальних осередків. Тому нині в складних соціально-економічних умовах навчальні заклади використовують можливості соціального партнерства й багатоканального фінансування щодо оновлення матеріально-технічної бази і створення таких актуальних, у контексті високоякісної підготовки робітничих кадрів, центрів.

Розглянемо один із таких прикладів-проектів Березівського вищого професійного училища Одеського національного політехніч-

ного університету (далі – Березівського ВПУ ОНПУ), реалізований завдяки новій моделі управління (децентралізація) і заснований на механізмі взаємодії між центральними та місцевими органами виконавчої влади й самоврядування.

Пріоритет роботи Березівського ВПУ ОНПУ, в умовах інноваційних змін, які відбуваються в Україні, полягає в тому, щоб його випускники усвідомлювали себе як інноваційну творчу особистість, були здатні до самоаналізу і відходу від стереотипів, відкриті до нового знання й готові до змін, мали конкурентні переваги завдяки європейському професійному досвіду, отриманому від міжнародних експертів-фахівців, а також були підготовлені до викликів ринку праці, усвідомлюючи необхідність розвитку підприємницьких здібностей. Процес формування і підвищення професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників індустрії харчування як системна багатогранна категорія, забезпечується завдяки синергетичному поєднанню комплексу таких чинників як якість стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, високий рівень підготовки педагогів професійного навчання, ефективна партнерська взаємодія з роботодавцями-замовниками кадрів, високотехнологічна сучасна матеріально-технічна база підготовки тощо. Саме володіння сучасними виробничими інноваційними технологіями галузі впливає на кар'єрне зростання, мобільність, заробітна плата, працевлаштування випускників закладу.

Діяльність нашого училища має інноваційну спрямованість, про що свідчить практика освітньої діяльності навчального закладу, зокрема результати завершеної науково-дослідної роботи Всеукраїнського рівня «Система підготовки кваліфікованих робітників сфери послуг в умовах євроінтеграційних процесів» (2015–2017 рр.) [8]. Експериментальна робота сприяла подальшим пошукам напрямів співпраці з міжнародними експертами служби Senior Experten Service (SES, м. Бонн, Німеччина) і розбудові соціального партнерства.

Органи управління освітою Одеської області, Одеська обласна державна адміністрація завжди підтримували всі проекти і нововведення закладу, зокрема й ідею створення сучасного технологічного центру для підготовки фахівців індустрії харчування. Під час попередніх обговорень намірів наголошувалося, що інновації є найважливішим рушієм індустрії харчування. Для того, щоб підготовка майбутніх кваліфікованих робітників відповідала запитам роботодавців і здійснювалася відпо-

відно до сучасного рівня техніки, надзвичайно актуальною проблемою постає можливість здійснювати підготовку на високотехнологічному рівні, що базується на використанні сучасного обладнання, інноваційних технологій індустрії харчування й гостинності. Було також враховано, що ця найбільш динамічна і конкурентна галузь все більше орієнтується на естетів, здорову їжу, людей бізнесу і в боротьбі за споживачів використовує найрізноманітніші інструменти, зокрема: авторську, креативну кухню (ф'южн; «cross-cooking»; молекулярну, національну); високоякісне спеціалізоване та поліфункціональне устаткування; висококласні посуд та дизайнерські аксесуари сервірування; музичне обслуговування, шоу-програми, тематичні вечірки; різнопланові види закладів (ресторани, кафе, пиріжкові, локшина-, суши-, гастро-бари та багато ін.); послуги сомельє, фумельє, баристи; різні організаційні елементи «коворкінги», «некафе» або «smart cafe», цілодобове обслуговування тощо. Саме тому, нині опанування інновацій у цьому бізнесі є обов'язковим процесом для кожної освітньої установи, яка готує кадри для галузі. Отже, реагуючи на зміни, Березівське ВПУ ОНПУ останні роки реалізовувало такі напрями роботи, як:

- *модернізація* (удосконалення, оновлення матеріально-технічної бази підготовки відповідно до світових стандартів підприємств індустрії харчування, сучасних вимог і норм, технічних умов, показників якості, заміна морально застарілого і фізично зношеного устаткування, підвищення автоматизації процесів, зниження енергоспоживання);

- *технічне переоснащення* (комплекс технічно-організаційних заходів щодо підвищення техніко-економічного рівня, що передбачає можливість часткової перебудови і розширення наявних чи впровадження нових об'єктів, посилення конкурентних позицій на ринку за рахунок якісного поліпшення підготовки майбутніх кваліфікованих робітників);

- *реконструкція приміщень* (спрямована на цілкове або часткове переустаткування і перебудову аудиторій підготовки та навчально-практичних лабораторій і майстерень;

- *реінжиніринг* (підвищення загальної ефективності управлінських, господарських, навчально-методичних, технічних процесів, що передбачає перепроєктування, оновлення низки внутрішніх зв'язків Березівського ВПУ ОНПУ, зміни стилів управління, делегування відповідальності, розширення прав структурних підрозділів і окремих працівників, стимулювання творчої діяльності з метою скорочення витрат, підвищення якості

підготовки, оперативності щодо реагування на виклики) [9, 9].

Враховуючи технічне завдання і обґрунтування ініціативи щодо створення НППЦ на базі училища за сприяння колишнього голови Одеської державної обласної адміністрації М. Степанова, підтримки директора Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації О. Лончака було виділено 1 млн 400 тис. грн на створення такого центру. Закипіла робота: треба було виділити й відремонтувати відповідне приміщення; виявити якісних виробників сучасного й надійного технологічного обладнання на предмет придбання техніки, зокрема з урахуванням побажань роботодавців; спроектувати дизайн приміщення; розробити концепцію розвитку Центру (до якого долучилися науковці НЦ «МАН України»). Було придбано і встановлено в приміщенні центру, що створювався, високотехнологічне обладнання виробництва України, США, Італії, Китаю, Гонконгу, Польщі, Білорусі. І ось, проект створення й оснащення навчально-практичного центру інноваційних технологій індустрії харчування БВПУ ОНПУ (далі – Центр), який вдалося реалізувати за сприяння Одеської обласної державної адміністрації, було реалізовано!

Коли справу зробили, на свято відкриття запросили всіх, хто доклав до цього думки, фінанси, прагнення й сили. 23 червня 2019 р. урочистий захід відкриття Центру розпочала директор В. Шевченко, яка наголосила на важливості розвитку інноваційного комплексу, подякувала за допомогу, представила запрошених гостей і партнерів з міст Києва, Одеси, Березівка, а також австрійського експерта Г. Фаргеля (чий тижневий навчально-практичний семінар учнів і педагогів закладу було приурочено до відкриття Центру).

Ознайомлюючи гостей із Центром, заступник директора з НВР Л. Янченко наголосила, що цей проект спрямовано на *розвиток професійної компетенції, підвищення професійної мобільності, конкурентоздатності, креативності і творчості* майбутніх кваліфікованих робітників індустрії харчування і сфери послуг шляхом опанування найсучасніших технологічних процесів, ІТ-технологій, інноваційних тенденцій галузі у створеному Центрі, а також *підвищення професійної майстерності й технологічної компетентності* педагогічних працівників закладу відповідно до світових стандартів.

Пріоритетними завданнями навчально-практичного центру інноваційних технологій індустрії харчування БВПУ ОНПУ як сучасного науково-дослідного освітнього осередку ви-

значено підготовку кваліфікованих робітників відповідно до зростаючих потреб галузі й тих технологічних і ментальних викликів, які зумовлені глобалізацією, технологізацією і цифровізацією економіки.

Діяльність центру спрямована на вирішення таких завдань, як: вивчення та імплементацію галузевого світового досвіду (як педагогічного і технологічного); забезпечення підвищення рівня професійної компетенції майбутніх кваліфікованих робітників для індустрії харчування та сфери послуг на рівні кращих вітчизняних і міжнародних освітніх стандартів завдяки організації і обладнанню навчальних лабораторій, майстерень виробничого навчання на високому технологічному рівні; розвиток стратегічного партнерства з роботодавцями-замовниками кадрів; створення максимально технологічно й педагогічно сприятливих умов для професійного розвитку учнів; посилення науково-методичного супроводу надання освітніх послуг; розширення переліку платних послуг для забезпечення додаткових джерел фінансових надходжень насамперед з метою поліпшення матеріальних і соціальних умов діяльності педагогічних працівників, зміцнення власної навчально-матеріальної бази, забезпечення інноваційного розвитку Березівського ВПУ ОНПУ; проведення спільної науково-дослідної діяльності з вітчизняними та зарубіжними науковими й навчальними установами, організаціями, іншими суб'єктами господарювання шляхом системної участі в спільних вітчизняних та міжнародних наукових проектах і програмах; формування простору ефективної наукової комунікаційної взаємодії.

Одне із завдань Центру – вплинути на формування сучасного іміджу Березівського ВПУ ОНПУ в контексті надання високоякісних послуг у сфері підготовки кваліфікованих кадрів, забезпечити технологічну, матеріально-технічну базу набуття фахової передвищої освіти, підвищення кваліфікації й обміну досвідом педагогічних працівників, опанування високотехнологічними професіями галузевого чи різногалузевого спрямування, стати платформою для об'єднання інтересів та налагодження співпраці закладів професійної освіти, регіональних органів влади й регіональних рад професійної освіти, бізнесу, галузевих об'єднань роботодавців, профспілок, здобувачів професійної освіти.

На думку педагогів закладу, створений Центр сприятиме формуванню осередку високих педагогічних та інноваційних технологій індустрії харчування в Одеській області, забезпечить зростаючі потреби роботодавців,

надасть рівний доступ до якісної освіти здобувачам професійної освіти, незалежно від місця їх проживання, сприятиме творчому розвитку педагогів професійного навчання.

В урочистостях взяли участь: І. Савченко, учений секретар Національного центру «Мала академія наук України», кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник; директори Березівського професійно-аграрного ліцею С. Шульга, Ісаєвського професійно-аграрного ліцею С. Ісаєнко; представники ЗМІ міста та району. На свято завітала делегація професійної освіти з Латвії у складі 7 директорів навчальних закладів (яку очолювала І. Бирзіня, директор коледжу з м. Рига). Її учасники відзначили актуальність вивчення ноу-хау галузі в латвійській вітчизняній практиці та долучилися до презентації учнівських страв-залікових робіт від екс-президента Спілки кухарів Австрії п. Г. Фаргеля в навчальному ресторані «Відень-Берлін». 24 червня 2019 р. п. Гаральд Фаргель, завершуючи 9 навчальну сесію, проведenu вже в новому центрі, присвячену удосконаленню професійних компетенцій майбутніх кухарів щодо виконання фуршетних страв і закусок, вручив дипломи й сертифікати учням і педагогічним працівникам закладу.

Ірина Савченко провела для педагогів професійного навчання Березівського ВПУ ОНПУ тренінг щодо особливостей використання проектних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників індустрії харчування; презентувала електронні освітні ресурси відкритого доступу Національного центру «Мала академія наук України»; оприлюднила результати першого в Україні експерименту з впровадження елементів дуальної форми освіти в системі підготовки кваліфікованих робітничих кадрів; представила концепцію створення першого в Україні інтерактивного музею науки для учнівської молоді. У рамках відкриття Центру організували екскурсії навчальним закладом, відбувся святковий концерт. З латвійськими партнерами обговорили спільні актуальні проблеми підготовки робітничих кадрів та висловили наміри щодо співпраці.

Висновки. Відкриття Центру стало для навчального закладу ще одним кроком сприяння якісній підготовці робітничих кадрів індустрії харчування шляхом упровадження у навчальний процес новітніх виробничих технологій із застосуванням сучасного обладнання, інструментів і матеріалів. Перспективи подальших наукових розвідок спрямовуються на розроблення методичних матеріалів

навчально-практичного центру інноваційних технологій індустрії харчування Березівського ВПУ ОНПУ і модернізацію навчально-виробничої бази перукарів-модельєрів, яка теж чекає на оновлення. Тому, рухаємось вперед, згадуючи афоризм Н. Макіавеллі: «Будь-яка зміна прокладає шлях іншим змінам» та вислів Д. Кеннеді: «Йти вперед легше, якщо йти разом...».

ЛІТЕРАТУРА

1. The Global Competitiveness Report 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>
2. Остапченко Т., Хамідова Н. Науковий супровід професійної підготовки в регіональних навчально-практичних центрах КНАУФ / Т. Остапченко, Н. Хамідова // Професійно-технічна освіта: науково-методичний журнал. – 2017. – № 4. – С. 52–54.
3. Петрович В. С. Навчально-практичний центр як осередок забезпечення якості надання освітніх послуг / В. С. Петрович // Післядипломна освіта в Україні. – 2018. – № 1. – С. 96–98.

4. Супрун В. В. Теоретичні та практичні аспекти регулювання професійної освіти в Україні / В. В. Супрун // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць. – 2016. – Вип. 2(31). – С. 108–123.

5. Циган В. В. Розвиток соціального партнерства в системі професійної освіти в умовах модернізації освітньої галузі / В. В. Циган // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць. – 2017. – Вип. 3(32). – С. 125–137.

6. Родигіна І. В. Компетентісно орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна. – Харків : вид. група «Основа», 2006. – 96 с.

7. У Міносвіти планують збільшити бюджет на училища в 5 разів у 2020 році / 24 канал. – URL: https://24tv.ua/education/u_minosviti_planuyut_zbilshiti_byudzheta_na_uchilishha_v_5_raziv_u_2020_rotsi_n1245122.

8. Шевченко В. П., Шевченко О. Г., Савченко І. М. Концепція розвитку міжнародної діяльності Березівського вищого професійного училища Одеського національного політехнічного університету / В. П. Шевченко, О. Г. Шевченко, І. М. Савченко. – Київ, 2016. – 23 с.

9. Шевченко В. П., Шевченко О. Г., Савченко І. М. Концепція розвитку навчально-практичного центру інноваційних виробничих технологій БВПУ ОНПУ / В. П. Шевченко, О. Г. Шевченко, І. М. Савченко. – Київ, 2019. – 16 с.

МЕТОД ПРОЄКТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Світлана ШНАЙДРУК, завідувач навчально-методичним кабінетом Дніпрорудненського індустріального коледжу, м. Дніпрорудне, Запорізька область

Розглянуто проблему доцільності використання методу проєктів для навчання студентів індустріального коледжу, проаналізовано види проєктів і критерії, згідно з якими розрізняють проєкти.

Ключові слова: проєкт, методи, проєктна діяльність, види проєктів, професійна діяльність.

Светлана ШНАЙДРУК

МЕТОД ПРОЕКТОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ (ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ НАПРАВЛЕНИЮ)

Рассмотрена проблема целесообразности использования метода проектов для обучения студентов индустриального колледжа, осуществлен анализ видов проектов и критериев, в соответствии с которыми классифицируют проекты.

Ключевые слова: проект, методы, проектная деятельность, типы проектов, профессиональная деятельность.

Светлана ШНАЙДРУК

PROJECT-BASED METHOD IN ENGLISH LESSONS (BY PROFESSIONAL DIRECTION)

The problem of the expediency of using the project-based method for teaching students of industrial college is revealed; the types of projects, the criteria by which projects are distinguished are considered.

Keywords: project-based methods, project activity, types of projects, professional activity.

Постановка проблеми. Сучасний стан і пріоритетні напрями викладання іноземної мови за професійним спрямуванням

© Шнайдрук С., 2020

спонукають викладача до формування у студентів компетентностей, які можна використати у подальшому житті. Саме тому проєктна діяльність студентів є ефективним засобом на-

ближення особистості до реального життя та залучення її до розв'язання конкретних завдань у просторі міжособистісного та ділового спілкування і співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає змогу стверджувати, що вивчення використання методу проєктів у сучасній освіті – досить складна проблема.

Свідченням цього є дослідження українських та іноземних науковців Т. Хатчисона, С. Хайнса, Р. Джордана, К. Левері, Д. Філіпса, Р. Райба, М. Увікса та ін. Проектною методикою займалися багато російських і українських дослідників (Є. Полат, І. Зимня, Т. Сахарова, Н. Гальскова, В. Тітова, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський, В. Телященко, Т. Кравченко та ін.).

Не зважаючи на розбіжності у визначеннях, вони однакові у думці, що за своєю сутністю метод проєктів передбачає наявність значущої для студента проблеми, її дослідження, пошук шляхів розв'язання та практичне впровадження отриманих результатів [5, 236].

Мета статті – висвітлити питання використання методу проєктів на заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням. Визначити оптимальні види проєктів, описати особливості реалізації проєктів на заняттях у коледжі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Знання іноземної мови стає не тільки складовою загального культурного розвитку майбутніх фахівців, а й однією з основних умов успішної професійної діяльності. Однак при мінімальній кількості аудиторних годин з іноземної мови за професійним спрямуванням в індустріальному коледжі (раз на тиждень із терміном вивчення 1 рік) виникають серйозні труднощі у формуванні навичок і вмінь для забезпечення майбутньої кваліфікованої професійної діяльності на міжкультурному рівні. Треба, відповідно до реальних умов навчання, шукати шляхи виходу з ситуації, що склалася. Так, актуальність проблеми і полягає у пошуку таких методів навчання, які активізували б комунікативну, пізнавальну й творчу діяльність студентів, озброюючи їх знаннями та вміннями, необхідними для користування іноземною мовою у професійній діяльності, й водночас спонукали б до самостійності й автономії у навчанні [2]. З цієї позиції, одним із найефективніших методів, на нашу думку, є метод проєктів.

Український педагогічний словник дає таке визначення: «Метод проєктів — організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань — проєктів» [1]. Не зважаючи, на те, що цей метод з'явився ще у другій половині XIX ст., у сучасному освітньому просторі він дуже популярний. Метод проєктів допомагає забезпечувати розвиток творчої ініціативи й самостійності

студентів, сприяє здійсненню безпосереднього зв'язку між здобуванням знань і вмінь та застосуванням їх у розв'язанні практичних завдань.

Проектна діяльність – перспективна складова освітнього процесу, тому що створює умови творчого саморозвитку та самореалізації студентів, формує всі потрібні життєві компетенції. Самостійне здобування знань, їх систематизація, можливість орієнтуватися в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення відбувається саме через метод проєктів.

У процесі проектної діяльності студенти спілкуються між собою і з навколишнім середовищем англійською мовою. Практична мета виконання певної проектної роботи може базуватися на удосконаленні різних умінь та навичок. Деякі роботи потребують більше практики усного мовлення, інші – більше спрямовані на розвиток навичок письма, ще інші потребують застосування певних артистичних здібностей.

Переваги проектної роботи:

- відсутність готових і однозначних рішень (моделювання життєвих ситуацій);
- розвиток навичок самоосвіти і самоконтролю;
- розвиток навичок групової діяльності;
- створення комфортного навчання в результаті того, що кожен студент може проявити себе;
- інтеграція різних предметів;
- розвиток самостійності та ініціативності.

Студенти мають самостійно знаходити потрібну інформацію. Вони також мусять навчитися планувати свої дії та самостійно вирішувати, які матеріали їм знадобляться для виконання завдань проєкту і де вони їх можуть знайти.

Виховний потенціал іноземної мови зростає з введенням в освітній процес нових інформаційних технологій. Використання технологій, які залучають досвід і творчий потенціал молоді, виводить процес навчання й виховання засобами іноземної мови за межі аудиторних занять.

Метод проєктів – одна з технологій, що забезпечує особистісно орієнтований напрям навчання та виховання, оскільки він практично охоплює також інші сучасні технології, наприклад, такі, як навчання у співробітництві.

На відміну від інших технологій, які використовуються у навчанні іноземної мови, проектна методика дає викладачеві змогу залучити студентів у реальне спілкування, найбільш насичене іншомовними контактами, яке базується на дослідницькій діяльності, на співпраці, та побачити реальні результати своєї роботи.

Метод проєктів вирішує низку педагогічних завдань з-поміж яких розвиток креативності, творчої думки, навчання працювати з різними джерелами інформації, користуватися знаннями для вирішення практичних питань, виявлення різних здібностей.

Вивчаючи англійську мову за професійним спрямуванням, студент має навчатися логічно висловлювати власні думки у процесі вирішення складних розумових завдань в умовах професійного спілкування.

Однією з важливих проблем у вивченні іноземної мови є дуже низький рівень знань, з якими студенти приходять до коледжу після школи. Крім того, в одній групі є студенти з різним рівнем знань, що ускладнює роботу. Тому, постає нове завдання – як одночасно працювати зі студентами початкового і високого рівнів. На допомогу приходить метод проєктів під час використання якого, студенти різного рівня мовленнєвого розвитку можуть зробити свій власний проєкт оригінально та неповторно, відповідно до рівня своїх знань та можливостей.

Важливою умовою ефективної роботи над проєктом є підтримання доброзичливої атмосфери, що спонукає до спілкування, дає змогу студентам відчувати почуття успіху. Щоб підвищувати мотивацію, пробудити в студентів активну діяльність, їм потрібно запропонувати цікаву проблематику.

Метод проєктів дає змогу студентам перейти від одержання готових знань до їхнього усвідомленого набуття. Проєкт – це метод навчання. Його можна застосовувати як на заняттях, так і в позааудиторній роботі, орієнтований на досягнення цілей самих студентів, тому неповторний; формує значну кількість навчальних і життєвих компетентностей, тому є ефективним; формує досвід, тому незамінний [3].

Згідно з класифікацією українського дослідника О. Пехоти проєкти розрізняють за певними критеріями [3; 4]: за домінантною в проєкті: дослідницький, інформаційний, ігровий, ознайомчо-орієнтований, практичний, творчий; за предметно-змістовим напрямом: монопроєкти, міжпредметні; за кількістю учасників: індивідуальні, групові, колективні; за географією проєкту: локальні, регіональні, національні, міжнародні; за терміном виконання: короткотермінові, середньотермінові, довготермінові.

Етапи роботи над проєктом:

Підготовчий (розроблення проєктного завдання);

- визначення загальної проблеми, мети дослідження, тематики майбутніх проєктів;
- Індивідуальні консультації з визначення проблеми та способу реалізації проєкту;
- розроблення та створення плану роботи над проєктом, затвердження графіку роботи;
- обговорення можливих джерел інформації.
- визначення перспективного результату діяльності – проєктного продукту;
- ознайомлення з умовами захисту та оцінки проєктної роботи.

Пошуковий:

- аналіз джерел інформації з теми проєкту;
- обговорення можливих гіпотез;
- відбір та систематизація матеріалів відповідно до теми проєкту;
- отримання необхідних консультацій;
- складання проміжних звітів про хід та результати роботи;
- корекція власної діяльності та пошук нової інформації.

Підсумковий:

- підбиття підсумків роботи;
- визначення можливих форм підтвердження власної думки, гіпотези, рішення;
- підготовка тез для усного захисту проєктної роботи;
- оформлення звітів за результатами проєктної діяльності.

Захист проєктів:

Форми захисту: усні повідомлення, дебати, театралізовані виступи, мультимедійні презентації, газети, листівки, буклети. Визначаються часові норми захисту. Захист відбувається на занятті або позакласному заході. Презентація матеріалів дослідження перед широкою аудиторією є неодмінним складником проєктної діяльності. Її можна провести перед студентським колективом, громадськістю. Успішна презентація результатів дослідження може підштовхнути до подальшого розв'язання проблеми.

Оцінювання проєктної діяльності:

- значення й актуальність висунутих проєктів;
- коректність використання методів дослідження та обробки отриманих результатів;
- активність кожного учасника проєкту;
- інтегрований характер проєкту;
- реалістичність (здатність щось поліпшити, змінити, про щось довідатись);
- доказовість прийнятих рішень, уміння аргументувати свої висновки;
- естетика оформлення узагальнених результатів;
- уміння відповідати на запитання опонентів, лаконічність, доказовість відповідей.

Результативність:

- підвищення впевненості кожного учасника, його самореалізація і рефлексія. Зазначене стає можливим через проживання ситуації успіху, через усвідомлення своїх можливостей;
- розвиває у студентів усвідомлення важливості колективної роботи для одержання результату. Сприяє розвиткові комунікативності;
- формує дослідницькі вміння (аналізувати проблемну ситуацію, виявляти проблему, добирати потрібну інформацію, будувати гіпотези).

Висновки. Навчальна мета занять з англійської мови за професійним спрямуванням – комунікативна діяльність студентів, тобто практичне оволодіння іноземною мовою. Проектна діяльність дає змогу студентам виступати в ролі авторів, творців, підвищує творчий потенціал, розширює не тільки світогляд, а й сприяє розширенню мовленнєвих знань. Розвиток особистості – основний результат проектної діяльності. Проектна діяльність студентів забезпечує пріоритет соціально-важливих знань і умінь, що найбільше відповідає парадигмі особистісно-орієнтованої освіти, тому що саме ці знання і вміння дають змогу молоді упродовж життя успішно реалізуватися у професійній діяльності. Використання методу проектів під час навчання студентів індустріального коледжу англійської мови за професійним спрямуванням допомагає зробити освітній процес ефективнішим, організовувати самостійну роботу студентів і сприяти якісній підготовці конкурентноспроможних фахівців, здатних спілкуватися із зарубіжними партне-

рами у професійній діяльності та професійно самовдосконалюватися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Український педагогічний словник: довідкове видання / С. У. Гончаренко; гол. ред. С. Головка. – Київ, «Либідь». – 1997. – 366 с.
2. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, II(9), Issue: 19, 2014.
3. Теорія і методика трудового навчання: [монографія] / За заг. ред. О. М. Кoberника. – К.: Наук. світ, 2003. – 172 с.
4. Что такое проект? / Е. Полат, И. Петрова, М. Бухаркина, М. Моисеева // Відкритий урок. – 2004. – № 5-6. – С. 10-17.
5. Нагач М. В. Застосування методу проектів у вивченні іноземних мов / М. В. Нагач // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів: ЧНПУ, 2012. – Вип. 101. – С. 235-238.
6. Шевчук Н. Використання проектної роботи на уроках англійської мови [Текст] / Н. Шевчук // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – № 1. – С. 59-61.
7. Бетьом Ф. Проект на уроці іноземної мови / Ф. Бетьом. – К.: Основа, 2007. – 45 с.
8. Олійник І. П. Використання методу проектів на уроках англійської мови як один із шляхів формування комунікативної компетентності учня / І. П. Олійник. – Котовськ: Котовськ, 2012. – 21 с.

УДК 377.01:658.114.2

МОНІТОРИНГ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДІЛЬСЬКОГО ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ: АСПЕКТ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Сніжана БОДНАР, методист державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти», м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область;

Елла МІТЬКЕВИЧ, методист державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти», м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область

Висвітлено досвід формування соціального простору державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти» шляхом активізації всіх учасників освітнього процесу.

Ключові слова: сучасний заклад П(ПТ)О, соціальне партнерство, роботодавці, дуальна форма навчання, компетентні фахівці, кваліфіковані робітники, будівельна галузь, економічна доцільність.

Снежана БОДНАР, Элла МИТКЕВИЧ

МОНІТОРИНГ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОДОЛЬСКОГО ЦЕНТРА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: АСПЕКТ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Освещается опыт формирования социального государственного учебного заведения «Подольский центр профессионально-технического образования» на основе активизации всех участников образовательного процесса.

Ключевые слова: современное учебное заведение П(ПТ)О, социальное партнерство, работодатели, дуальная форма обучения, компетентные специалисты, квалифицированные рабочие, строительная отрасль, экономическая целесообразность.

Snyzhana BODNAR, Ella MITKEVICH

MONITORING OF THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF THE PODILSKYI CENTER OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION: THE ASPECT OF SOCIAL PARTNERSHIP

The experience of development of social space in the state educational institution «Podilskiy Center of Vocational and Technical Education» by activating all participants of the educational process is presented.

Keywords: modern institution of vocational education, social partnership, employers, dual form of training, qualified specialists, skilled workers, construction industry, economic expediency.

© Боднар С., Митькевич Е., 2020

Нині зростає потреба суспільства в кваліфікованих фахівцях, які вміють самостійно навчатися протягом усього життя. Учні закладів професійної (професійно-технічної) освіти мають бути підготовленими до реалій завтрашнього дня, до того, що вони займуть своє місце в суспільстві XXI століття, тому інновації у галузі освіти і спрямовані на формування особистості, її здібності до науково-технічної та інноваційної діяльності, на оновлення змісту освітнього процесу [7].

Ситуація на ринку праці міста Кам'янець-Подільський характеризується постійним попитом на кваліфікованих робітників з інструментом: слюсарів, електрогазозварників, малярів, мулярів, штукатурів, електриків, фрезерувальників та ін. Є незначний попит на продавців, кухарів, перукарів, швачок, менеджерів зі збуту. Також затребувані бухгалтери, механіки, адміністратори, інженери.

Центр у Подільському регіоні має основну перевагу – єдиний заклад освіти, що надає професійну підготовку молоді, незайнятому населенню за основними галузями економіки, а саме: промисловість і машинобудування (зварювальні, електротехнічні технології); будівництво та комунальне господарство (будівництво, деревообробка); транспорт і зв'язок (автомобільний транспорт); легка промисловість (швейна промисловість); сфера побутового та ресторанного обслуговування (готельний та ресторанний сервіс, торгівля та сфера послуг, туризм).

Як суб'єкт ринкових відносин центр функціонує одночасно на двох ринках: освітніх послуг і ринку праці й у цьому особливість його діяльності [3]. ДНЗ «Подільський центр ПТО» готує фахівців із 34 інтегрованих професій, 76 % з яких є технологічно складними. ДНЗ «Подільський центр ПТО» – виробник освітніх послуг у вигляді освітніх програм, які він пропонує на ринку праці. Результат реалізації освітніх програм – випуск навчальним закладом «готового продукту» – фахівця з відповідним професійним рівнем. Основні завдання створення алгоритму соціального простору Центру такі: вивчення попиту й пропозиції на ринках праці та освітніх послуг з метою виявлення напрямів підготовки фахівців, потрібних підприємствам і організаціям; аналіз конкурентів: зовнішніх та внутрішніх чинників діяльності Центру, попиту; вивчення трудової мобільності, сприяння працевлаштуванню випускників Центру, діяльність щодо підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Отже, спираючись на сильні сторони можливої співпраці навчального закладу

та основні завдання створення алгоритму соціального простору Центру, ДНЗ «Подільський центр ПТО» окреслив такі основні повноваження і напрями діяльності: залучення до педагогічної роботи висококваліфікованих фахівців, зокрема й спеціалістів з виробництва; створення належної навчально-матеріальної бази, яка відповідала б сучасним вимогам виробництва; забезпечення високого рівня комплексно-методичного забезпечення предметів і професій відповідно до вимог стандартів профтехосвіти і з урахуванням регіонального компонента.

Загалом, у навчальному закладі налагоджено співпрацю з 76-ти підприємствами, підприємствами міста та області, де учні та слухачі проходять виробничу практику, виробниче навчання, а педагоги – стажування. Сьогодення потребує взаємної інтеграції підприємства і навчального закладу [1]. Наявність конкретних та стабільних партнерів є найголовнішим стимулом для вдосконалення системи підготовки фахівців.

Соціальне партнерство у професійній освіті полягає в наданні на ринок праці висококваліфікованих робітників, конкурентоспроможних на ринку праці [5]. Нині формуються нові взаємовідносини професійних закладів з підприємствами, спілками роботодавців, службами зайнятості – з усіма тими, хто стає не тільки споживачем продукції закладів П(ПТ)О, а й джерелом їхнього фінансування. Допомогти закладам профтехосвіти найповніше врахувати вимоги роботодавців, оперативно відреагувати на зміни кон'юнктури ринку праці дає змогу саме система соціального партнерства [6].

Співпраця Центру із підприємствами-замовниками робітничих кадрів на прикладі будівельних компаній регіону: ТзОВ «Цивільне будівництво», потужна будівельна фірма; ПП ВКФ «Будмонтажсервіс»-Кам'янець-Подільська будівельна компанія, котра за своїм сервісом та якістю тримає першість серед будівельних фірм у місті та Хмельницькій області; фірма «Рокор ЛТД», яка працює вже 15 років. За цей період професійний колектив організації звів та ввів у експлуатацію 14 будинків, тобто майже по будинку на рік; ПП «Віват-Буд» сучасна, стабільна, інноваційна проектно-будівельна компанія, що динамічно розвивається.

Завдяки соціальному партнерству Центру з будівельними підприємствами-роботодавцями введено дуальну систему навчання з таких професій, як «Муляр; лицювальник-плиточник»; «Штукатур; реставратор пам'яток дерев'яної

✓ Моніторинг якості знань учнів								
2016-2017 н.р. 2017-2018 н.р. Муляр Лицювальник-плиточник Кількість учнів у групі	Професійно-теоретична підготовка				Професійно-практична підготовка			
	Початковий рівень	Середній рівень	Достатній рівень	Високий рівень	Початковий рівень	Середній рівень	Достатній рівень	Високий рівень
Група №125 (випускна група) 18 чол.	-	9 учнів (50%)	8 учнів (44,44%)	1 учень (5,56%)	-	8 учнів (44,4%)	7 учнів (38,9%)	3 учні (16,7%)
Група №115 (експериментальна група) 22 чол.	-	12 учнів (54,5%)	9 учнів (41%)	1 учень (4,5%)	-	8 учнів (42,1%)	8 учнів (42,1%)	3 учні (15,8%)
Результативність моніторингу (приріст у відсотковому відношенні)								
Група №125 (експериментальна група) 21 чол.	-	+7,9%	+8,22%	+1%	-	-9,6%	+7,8%	+1,8%

Мал. 1. Підвищення якості підготовки учнів під час проведення експериментальної роботи

архітектури». З метою моніторингу якості освіти з професій будівельного напрямку у Центрі проведено дослідно-експериментальну роботу з теми: «Організація внутрішньоучилищного контролю за навчально-виробничою діяльністю з професії «Муляр; лицювальник-плиточник», а також бралися до уваги дані інших професій будівельного напрямку. Маючи результати початкового моніторингу якості знань учнів із професій, перенесено акцент з предметних знань, умінь і навичок учнів як основної мети навчання на формування їхньої компетентності та розвитку самостійності [2].

Доведено підвищення якості підготовки учнів під час проведення експерименту (мал. 1). Наголосимо, що рівень працевлаштування випускників становив 83,8 %.

За останні десять років на базі Подільського центру проведено 15 регіональних конкурсів серед учнів ПТНЗ «Маляр Поділля» та «Штукатур Поділля», «Кравець», «Лицювальник-плиточник», «Кондитер» та два всеукраїнські конкурси фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з професій «Маляр» та «Перукар». Державний навчальний заклад «Подільський центр професійно-технічної освіти», як і вся система професійної освіти, пережив чимало реформ як корисних, так і таких, які не завжди мали позитивні результати. Але в усі часи колектив навчального закладу невтомно працював над вирішенням питань, пов'язаних з удосконаленням навчально-виробничого процесу, з метою забезпечення високого рівня професійної освіти молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицай Ю. О. Теорія та практика управління сучасною школою: навчально-методичний посібник / Ю. О. Грицай, Я. І. Журецький. – Миколаїв : МДПУ, 2002. – 256 с.
2. Каптан Т. М. Внутрішньошкільний контроль і експертиза: методичні рекомендації / Т. М. Каптан. – Х.: Видавнича група «Основа», 2010. – 128 с. – (Адміністратору школи).
3. Телвін Б. Л. Контрольно-аналітична діяльність керівника школи: посібник для керівників загальноосвітніх навчальних закладів / Б. Л. Телвін. – Х.: Основа, 2006. – 189 с.
4. Макарова Т. М. Навчальний процес: планування, організація та контроль: метод. вид. / Т. М. Макарова. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. – 160 с. – (Педагогічний пошук).
5. Шевчук Л. І. Внутрішній контроль у закладі профтехосвіти (загальноосвітня підготовка): метод. посіб. для керівників та педагогів закл. проф.-техн. Освіти / Л. І. Шевчук // Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області. – Хмельницький : [б.в.], 2005. – 54 с.
6. Шевчук Л. І. Методологічні основи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі професійної освіти / Л. І. Шевчук. – Хмельницький : Видавництво Алли Цюпак, 2006. – 178 с.
7. Шевчук Л. І. Розвиток професійної компетентності педагогів закладів профтехосвіти у системі неперервної професійної освіти / Л. І. Шевчук // Наука і сучасність: Зб. наук. праць. – К.: Логос, 1999. – Ч. IV. – С. 319–325.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Лариса СИДОРЧУК, директор Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості, м. Дніпро, Дніпропетровська область

Висвітлено досвід упровадження системи управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти державної служби зайнятості в умовах соціально-економічних трансформацій і стратегічний менеджмент закладу освіти дорослих. Розкрито роль інформаційно-освітнього середовища у взаємодії з роботодавцями; визначено напрям інтенсивного розвитку Центру в контексті підвищення ефективності та якості навчання.

Ключові слова: стратегічний менеджмент, освіта дорослих, державна служба зайнятості, роботодавці, професійна підготовка, інформаційно-освітнє середовище, якість освіти.

Лариса СИДОРЧУК

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ ВЗРОСЛЫХ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

Освещается опыт внедрения системы управления заведением профессионального (профессионально-технического) образования государственной службы занятости в условиях социально-экономических трансформаций, а также стратегический менеджмент образовательного заведения для взрослых. Раскрыта роль информационно-образовательной среды во взаимодействии с работодателями и определено направление интенсивного развития Центра в контексте повышения эффективности результатов работы и качества обучения.

Ключевые слова: стратегический менеджмент, образование взрослых, государственная служба занятости, работодатели, профессиональная подготовка, информационно-образовательной среды, качество образования.

Larysa SYDORCHUK

STRATEGIC MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION FOR ADULTS IN THE CONDITION OF SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATIONS

The experience of implementation of the system of strategic management in the institution of vocational (vocational-technical) education of the State Employment Service in the conditions of socio-economic transformations is presented. The role of the information and educational environment in interaction with employers is substantiated and the direction of intensive development of the academic institution in ensuring effective results of work and quality of training is determined.

Keywords: strategic management, adult education, State Employment Service, employers, professional training, information and educational environment, quality of education.

Постановка проблеми. Соціально-економічні трансформації, зумовлені динамічними змінами соціального й технічного характеру, приводять до змін у характері праці й діяльності людей. Відповідно до запитів ринку праці головними показниками затребуваності робітника стає компетентність і професіоналізм. Так, зазначені трансформації в економіці країни зумовили потребу в дорослого населення в оновленні знань та отриманні нових знань і навичок, особливо у сфері інформаційних та цифрових технологій. У цих умовах актуальним стає стратегія управління закладом освіти та оновлення змісту освіти.

Мета статті – висвітлити досвід Дніпропетровського центру ПТО ДСЗ щодо системи управління закладом професійної (професійно-технічної)

© Сидорчук Л., 2020

освіти державної служби зайнятості в умовах соціально-економічних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дніпропетровський центр ПТО ДСЗ – сучасний заклад освіти дорослих, який має високий рейтинг серед закладів освіти державної служби зайнятості та позитивний імідж серед закладів професійно (професійно-технічної) освіти регіону.

Вагомі досягнення Центру: працевлаштування випускників протягом останніх трьох років тримається на рівні понад 95 %, анкетування роботодавців, до яких працевлаштовано випускників, підтвердило високу якість підготовки. 95,7 % респондентів зазначили, що рівень підготовки цілком відповідає потребам виробництва і лише 4,3 % – частково. За останні 5 років близько 2900 осіб після закінчення навчання в Центрі склали бізнес-плани та успішно започаткували власний бізнес [5].

Заклад освіти – постійний учасник міжнародних виставок та проєктів, переможець конкурсів. Методичні напрацювання та методичний досвід педагогічного колективу визнаються на різних рівнях від регіонального до всеукраїнського. У 2019 р. три електронні посібники пройшли науково-методичну експертизу в Державній науковій установі «Інститут модернізації змісту освіти» й отримали висновок «Схвалено для використання у професійно-технічних навчальних закладах». Вченою радою КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради навчальній програмі та електронному навчально-методичному комплексу «Основи 3D-друку» надано гриф «Вчена рада КЗВО «ДАНО» ДОР» рекомендує до друку». Освітньо-інформаційний захід «Навчаємося для життя», який проведено у вересні для мешканців об'єднаних територіальних громад Дніпропетровської області отримав патронат Національної комісії у справах ЮНЕСКО.

Стратегічне управління закладом освіти дорослих в умовах соціально-економічних трансформацій – стратегічний менеджмент [3] Центру – це системний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, формулювання організаційних цілей, ухвалення рішень, спрямованих на створення й утримання переваг навчального закладу, здатних забезпечити Центру ефективну діяльність у довгостроковій перспективі.

Методологічною основою стратегічного управління Центром є систематичний аналіз змін на ринку праці, вимог роботодавців до кандидатів на вакансію, структури безробітних, базового рівня кандидатів на навчання та їх мотивації [4].

Під час обґрунтування стратегічних напрямів розвитку Центру враховуються головні принципи, які окреслюють їх загальний зміст, множину можливих об'єктивних умов реалізації та завдань щодо його розвитку. До таких принципів відносимо:

- неперервність освіти, її системність і систематичність;
- інноваційність змісту освіти;
- єдність фундаментальності та фаховості змісту освіти;
- корпоративність, партнерство стейкхолдерів;
- гнучкість освітнянської діяльності;
- діяльнісний принцип навчання.

Системний аналіз зовнішнього середовища Центр здійснює на основі статистичних даних та інших аналітичних даних Державної служби зайнятості та Дніпропетровської обласної служби зайнятості, це уможливорює цілісний аналіз за такими напрямками:

- структура безробітних України та регіону;
- попит та пропозиція на ринку праці у розрізі професій та видів діяльності;
- пропозиції розміру оплати, вимоги роботодавців до hard skills та soft skills;
- стан укомплектування заявлених вакансій кадрами.

Ще одним з важливих джерел маркетингового аналізу в сучасних умовах є участь Центру в Українсько-німецькому проєкті «ЕХАМ Дніпро», у якому бере активну участь заступник директора з НМР Центру, експерт ЕХАМ від обласної служби зайнятості [6].

Участь у проєкті дала змогу безпосередньо працювати з роботодавцями щодо впровадження нових форм навчання дорослого населення (дуальної форми навчання), виявляти вимоги роботодавців до сучасних робітників, їхніх професійних компетенцій та формування навичок особистості (м'яких навичок) [6].

Результати проведеного аналізу серед роботодавців ринкоутворюючих підприємств регіону [6] показали що:

- з-поміж безробітних громадян майже 70 % доросле населення у віці 36 – 60 років. Це люди, які мають достатній рівень освіти (майже 60 % – вищу) та досвід роботи за фахом;
 - говорячи про проблеми роботодавців, маємо відзначити, що 100 % опитаних відчують потребу в оновленні або поповненні робітничих кадрів;
 - 80 % незадоволені якістю підготовки професійних кадрів, а 50 % з них більше незадоволені фахівцями з вищою освітою ніж випускниками професійної школи;
 - 90 % роботодавців мають проблеми з пошуком та підбором персоналу;
 - майже всі звертають увагу на мотиваційний чинник і розвиток інструментів утримання персоналу;
 - лише 65 % підприємств формують кадровий резерв працівників, тоді як 85 % формують кадровий резерв інженерних фахівців та управлінців;
 - 100 % опитаних очікують від робітників нових знань та навичок, що відповідають сучасним вимогам часу.
 - 80 % підприємств навчають, а ще 20 % донавчають або перенавчають для себе кадри, тобто 100 % опитаних залучено до процесу підготовки кадрів у той чи інший спосіб;
 - 80 % готові надавати і вже надають місця для виробничої практики.
 - 50 % проводять професійно-орієнтаційні заходи.
 - 70 % потребують розвитку інституту наставництва на підприємствах.
- Отже, системний аналіз зовнішнього середовища Центру дає підстави зробити такі висновки:
- роботодавцю потрібно надійне забезпечення виробничого процесу професійними кадрами, з цих питань він насамперед покладається на себе;
 - рівень професійної кваліфікації безробітного здебільшого не відповідає вимогам роботодавця;
 - рівень заробітної плати здебільшого не задовольняє очікування шукача роботи.

З метою отримання працівника, адаптованого до технологічного процесу та конкретного робочого місця, більшість роботодавців готові до запровадження дуальної форми навчання професійних кадрів.

Внутрішнє середовище Центру – це сукупність організаційної структури, цілей та змісту навчально-виробничого процесу, що проводиться на сучасній матеріально-технічній базі, педагогічного колективу та корпоративної культури, яка, на нашу думку, значною мірою формує конкурентні переваги закладу освіти.

Організаційна структура сформована у такий спосіб, щоб забезпечити необхідний рівень гнучкості й мобільності для швидкого реагування на запит роботодавця щодо підготовки кадрів за професією чи компетенціями. Функціональні обов'язки працівників поєднують горизонтальний та вертикальний поділи роботи в Центрі з метою результативної взаємодії з працівниками державної служби зайнятості та роботодавцями.

Корпоративна культура Центру – це сукупність норм, правил, звичаїв і традицій, які підтримує адміністрація і загальні рамки поведінки працівників, що узгоджуються із стратегією закладу освіти. Постійно проводиться моніторинг показника рівня задоволеності працівниками умовами праці, взаємодії і сумісності між собою та керівництвом, перспективами особистісного розвитку. Цей показник стабільно достатньо високий.

Інноваційно-освітнє середовище Центру – це сучасна комунікація всіх учасників освітнього процесу: адміністративно-педагогічного колективу, здобувачів освіти, стейкхолдерів та фандрайзерів. Освітнє середовище Центру сприяє саморозвитку та самореалізації учасників навчально-виробничого процесу, створює умови для внесення змін відповідно до технологій виробництва під час підготовки творчого, професійно усвідомленого та конкурентоспроможного випускника на ринку праці.

До інноваційно-освітнього середовища Центру входять:

- сучасна матеріально-технічна база;
- комфортні та безпечні умови навчання та праці;
- забезпечення учасників освітнього процесу навчальною та методичною літературою, постійним доступом до мережі Інтернет;
- впровадження ІКТ, дуального навчання та елементів дистанційного навчання;
- психолого-андрагогічний супровід навчального процесу та коучинг слухачів;
- творчий та висококваліфікований педагогічний колектив;
- навчальні плани та програми, авторські навчальні програми, підготовлені відповідно до вимог роботодавців.

Інноваційно-освітнє середовище Центру є відкритою динамічною системою, яка має великі потенційні можливості розвитку та оновлення загалом і кожного окремого компонента відповідно до кардинальних змін, які відбуваються на ринку праці та в технологіях виробництва.

Залучення роботодавців до стратегічного управління навчальним закладом; чіткий розподіл функціональних обов'язків між членами колективу; забезпечення колегіальності під час вирішення важливих для життєдіяльності Центру питань – фундаментальні підходи в роботі закладу сьогодні.

Пошук нових форм та підтримання реалізації права громадян на освіту впродовж життя *сприяє розвитку закладу освіти. Інтенсивний напрям розвитку та діяльності Центру забезпечує високі результати роботи і якість навчання.* За новими стандартами П(ІТ)О розроблено освітні програми та комплексно-методичне забезпечення за професіями з урахуванням сучасних вимог роботодавців до кваліфікованих робітників [2].

Одним з перспективних напрямів розвитку закладу освіти визначено впровадження в освітній процес дуальної форми навчання [2]. Робочі навчальні програми розроблено з урахуванням вимог диджиталізації економіки країни: предмету інформаційні технології приділяється належна увага, враховуючи те, що більшість слухачів не вивчали в школі інформатику та самостійно опановують комп'ютери й сучасні гаджети, введено навчальні предмети для формування додаткових компетентностей (основи 3D-друку, художнє оформлення подарунків, основи бізнес-планування, комп'ютеризація обліку (1С: Торговля), тренінги щодо формування м'яких навичок тощо.

У Центрі розробляють та оновлюють навчальні плани курсів підвищення кваліфікації, особливо в ІТ-сфері: «Основи роботи з растровими зображеннями в Adobe Photoshop», «Створення об'єктів та сцен тривимірної графіки у 3DSMAX», розроблено та впроваджено курси за очно-дистанційною формою – «Створення малого бізнесу: теоретичні основи та практичні аспекти». Заклад освіти задекларував відповідність матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань ОП, розроблено новий курс та впроваджено навчання – перевірку знань операторів котельні з Правил охорони праці під час експлуатації обладнання, що працює під тиском та Правил безпеки системи газопостачання. Розроблено та впроваджено курси – додаткові компетенції здобувачам освіти за професією манікюрник «Макіяж для себе любой», за професіями торговельної галузі – «Інтернет-продажі», «Основи розробки інтернет-магазинів».

З метою забезпечення високої якості освітніх послуг у Центрі постійно проводиться творча методична робота, що забезпечує високий професійний рівень педагогів. Традиційними є такі заходи як педагогічний фестиваль, КВК та методичний брей-

ринг тощо. Тематичні статті та методичні розробки викладачів і майстрів виробничого навчання публікуються на освітянських електронних платформах, у журналі «Професійна освіта», педагоги беруть участь у конференціях, вебінарах, форумах тощо. За власними інтерактивними методиками постійно проводяться профорієнтаційні заходи з учнівською молоддю й дорослим населенням міста та області.

Оскільки контингент Центру – це доросле населення, безробітні громадяни з різним соціальним статусом, освітою, життєвим та професійним досвідом, то виховна робота – явище складне, багатогранне, динамічне. Величезне значення у взаємодії зі слухачами мають андрагогічні підходи і принципи – як основа ефективної і продуктивної роботи. Перед викладачем поставлені особливі завдання: він має проявляти толерантність та емпатію, створювати доброзичливу та робочу атмосферу для формування у слухачів бажання до творчої діяльності, здатності до самонавчання і освоєння новизни, що забезпечить набуття ними професійних і позапрофесійних навичок.

У Центрі постійно проводимо різні освітньо-виховні та профорієнтаційні заходи, виставки, екскурсії, участь у яких беруть колектив, слухачі й члени їхніх сімей. Усі, хто навчається та працює в Центрі, створюють своє, патріотичне та культурне середовище з безліччю позитивних яскравих емоцій.

Стратегічне планування та управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти, інтенсивний його розвиток, створення інноваційно-освітнього та виховного середовища сприяє творчому оновленню форм та методів роботи, впровадженню конструктивних ідей європейського досвіду взаємодії закладів освіти з роботодавцями, забезпеченню підприємств кваліфікованими робітниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 24.12.2019).
2. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 10.02.1998 № 103/98-BP. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.19.2019).
3. Поняття і суть стратегічного менеджменту. Навчальні матеріали онлайн: веб-сайт. – URL: http://pidruchniki.com/16400116/menedzhment/ponyattya_sut_strategichnogo_menedzhmentu (дата звернення: 24.19.2019).
4. Аналітична й статична інформація Державної служби зайнятості. Дніпропетровський обласний центр зайнятості: веб-сайт. – URL: <http://www.dcz.gov.ua/analitics/67> (дата звернення: 24.19.2019).
5. Аналітична та статична інформація Дніпропетровського обласного центру зайнятості. Дніпропетровський обласний центр зайнятості: веб-сайт. – URL: <https://dnp.dcz.gov.ua/analitics/68> (дата звернення: 24.19.2019).

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

Психолого-педагогічні тренінги у системі консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: навчальний посібник [Алексеева С. В., Гриценко І. А., Закатнов Д. О., Кузьмінська Л. Д., Орлов В. Ф.]; за редак. Д. О. Закатнова. – Житомир: «Полісся», 2019. – 200 с.

У методичному посібнику висвітлено зміст, форми та методи консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Розкрито суть поняття «професійна кар'єра» й організаційно-педагогічні засади консультування з професійної кар'єри у закладах професійно-технічної освіти. Висвітлено особливості застосування психологічного інструментарію у системі консультування з професійної кар'єри та здійснення консультативного супроводу учнів ЗП(ПТ)О з професійної кар'єри. Розглянуто процедуру та методику здійснення тренінгу кар'єрних орієнтацій, професійного та кар'єрного зростання, наведено методику реалізації консультаційних проектів з розвитку професійної кар'єри учнів ЗП(ПТ)О у системі online консультування.

Організація консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: методичні рекомендації для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти [Базиль Л. О., Ершова Л. М.] – Житомир: «Полісся», 2019. – 104 с.

У методичних рекомендаціях запропоновано практичні поради з організації кар'єрного консультування на базі Центру професійної кар'єри. Подано теоретичні і практичні відомості з питань кар'єрного консультування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Уточнено зміст понять «кар'єрна компетентність», «кар'єрне консультування», «система кар'єрного консультування». Висвітлено концепцію функціонування центрів професійної кар'єри, охарактеризовано технології та методики кар'єрного консультування. Представлено методику реалізації кар'єрного консультування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, орієнтовну програму консультування та зразки змісту її модулів.

УДК 377

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ ЯК НАПРЯМ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ ЗАКЛАДОМ СФЕРИ ПОСЛУГ

Євеліна ЦАРЬОВА, директор Державного навчального закладу «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг», м. Хмельницький

Висвітлено проблему професійного розвитку педагогічних кадрів – як один із напрямів стратегічного управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти. Розкрито досвід Державного навчального закладу «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» з управління професійним розвитком майстрів виробничого навчання.

Ключові слова: стратегічне управління, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, педагогічні кадри, професійний розвиток.

Евелина ЦАРЁВА

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ КАК НАПРАВЛЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ СФЕРЫ УСЛУГ

Освещена проблема профессионального развития педагогических кадров как одно из направлений стратегического управления учреждением профессиональной (профессионально-технического) образования. Раскрыт опыт Государственного учебного заведения «Хмельницкий центр профессионально-технического образования сферы услуг» по управлению профессиональным развитием мастеров производственного обучения.

Ключевые слова: стратегическое управление, учреждение профессионального (профессионально-технического) образования, педагогические кадры, профессиональное развитие.

Evelina TSAREVA

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL STAFF AS THE DIRECTION IN STRATEGIC MANAGEMENT OF THE VOCATIONAL SCHOOL ON SERVICES

The problem of professional development of pedagogical staff as one of the directions of strategic management of the institution of vocational (vocational-technical) education is highlighted. The experience of State Education Establishment «Khmelnytskyi vocational training center on services» is presented.

Keywords: strategic management, development of professional (vocational-technical) education, pedagogical staff, professional development.

Постановка проблеми. Удосконалення системи професійної (професійно-технічної) освіти, модернізація моделі управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти одне з найважливіших завдань сьогодення. На це спрямовує чимало нормативно-правових документів, у яких регламентовано основні шляхи реформування галузі професійної освіти. Так, в Указі Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 р. № 344/2013 наголошується на тому, що «зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави мають зосереджуватися на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні перспективних завдань» [1]. З-поміж основних завдань Національної стратегії визначено «удо-

сконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів системи освіти, підвищення їх управлінської культури» [1]. Для здійснення стабільного розвитку і нового якісного прориву в національній системі освіти професійній (професійно-технічній) освіті треба забезпечити: «удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних кадрів професійно-технічної освіти на базі вищих навчальних закладів і профільних професійно-технічних навчальних закладів» [1].

Отже, в сучасних умовах управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти управління професійним розвитком педагогічних кадрів стає одним із стратегічних завдань у галузі професійної освіти. На жаль, аналіз психолого-педагогічних досліджень та практич-

© Царьова Є., 2020

ного досвіду переконливо свідчить про відсутність істотних змін у цьому напрямі.

На це звернув увагу В. Кремень, президент Національної академії педагогічних наук України, у виступі на Парламентських слуханнях у Верховній Раді України, які відбулися 1 червня 2016 р., що були присвячені темі «Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України: проблеми та шляхи вирішення» [2]. Зокрема, науковець звернув увагу присутніх на те, що «немає стабільного каналу підготовки педагогів на основі випускників професійно-технічних закладів, коледжів, технікумів». Наголосив на відсутності «органічної співпраці з роботодавцями» з проблеми «підвищення кваліфікації і стажування педагогічних працівників на наших підприємствах», незважаючи на підвищення активності роботи колеги роботодавців [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Стратегічне управління закладом освіти розглядали науковці В. Вознюк, Н. Галяндін, В. Гуменюк, Т. Жорняк, І. Чернеляк, Л. Щоголева та ін., які досліджували проблеми стратегічного управління людськими ресурсами в закладах освіти та управління закладом освіти як соціальною системою, визначенням стратегічних напрямів діяльності керівника закладу освіти. Професійному розвитку педагогічних кадрів присвятили свої праці О. Гаврилюк, Т. Десятов, О. Кузнецова, Н. Лісова, О. Отич, С. Сисоєва, Л. Хомич.

На жаль, аналіз публікацій з цієї проблеми дає підстави стверджувати, що нині недостатньо досліджень, у яких приділяється увага питанню професійного розвитку педагогічних кадрів як одному із напрямів стратегічного управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета статті – обґрунтування актуальності проблеми професійного розвитку педагогічних кадрів як напряму стратегічного управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти сфери послуг, висвітлення досвіду Державного навчального закладу «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» з управління професійним розвитком майстрів виробничого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Стратегічне управління системою професійної освіти залежить від вибудови відповідної стратегії кожним освітнім закладом. Одним із напрямів стратегічного управління сучасним закладом професійної освіти більшість науковців визначають розвиток педагогічних кадрів.

Звернемося до сутності поняття «професійний розвиток педагога». За останні роки змінилося ставлення до якості освіти: якісною визнається така освіта, яка повноцінно виконує свої

фундаментальні функції – культуровідповідного, людиноутворюючого, наукомісткого і високотехнологічного процесу [3]. Науковці сформулювали визначення педагога-професіонала як такого, «що має високий рівень професійної діяльності, свідомо змінює і розвиває себе під час праці, що робить індивідуальний і творчий внесок у професію, який знайшов своє індивідуальне призначення, що стимулює в суспільстві інтерес до результатів своєї професійної діяльності та підвищує престиж своєї професії в суспільстві» [4, 36].

Фактичний рівень професійного розвитку педагога, його кваліфікації, компетентності та досвіду, ступінь професійної готовності педагогічного колективу можуть не відповідати рівню складності поставленого суспільством професійного завдання [5]. Через зміну соціально-освітніх потреб професійні завдання стають комплекснішими, що потребує від педагогів підвищення рівня професіоналізму. Недолік кваліфікації і досвіду педагогічних кадрів, їх відставання від складності професійних завдань вказують на загальну потребу суспільства, окремого педагога і педагогічного колективу в постійному і випереджувальному, перспективному професійному розвитку [6]. Професійний розвиток педагогічних кадрів – важливий чинник вдосконалення управління якістю освіти, але в діяльності освітньої системи цей чинник часто стає вторинним. Однак у режимі інтенсивного розвитку професійний розвиток педагогічних кадрів стає вирішальною умовою зростання соціальної ефективності освіти [7]. Усвідомлення особистої відповідальності педагогічного працівника за власний професійний розвиток не виключає можливості та необхідності управління цим процесом. Управління професійним розвитком М. Поташник розглядає як один з аспектів педагогічного менеджменту поряд з управлінням персоналом та управлінням якістю освіти [8, 19].

Головною метою управління професійним розвитком, на думку А. Маркова, є сприяння цілковитій реалізації особистісного та професійного потенціалу педагогів. Управлінню треба постійно стимулювати і підтримувати головне внутрішнє джерело розвитку системи – активність педагогічних кадрів [9].

Професія педагога спонукає його вчитися все життя. Психологи відзначають, що переконаннями людини стають тільки ті знання, які нею самостійно обдумані та пережиті [10]. Первинне сприймання знань може бути фронтальним, а ось подальша методична робота має бути індивідуальною, причому містити потрібний кожній особистості обсяг і темп. А це можливо тільки за умови самостійної освітньої діяльності, організо-

ваної в форматі методичної системи закладу професійної (професійно-технічної) освіти [8, 21].

У Державному навчальному закладі «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» створено систему управління професійним розвитком педагогічних кадрів. Про ефективність стратегічного управління професійним розвитком педагогічних кадрів свідчить здатність педагогів власним прикладом продемонструвати інноваційну діяльність через організацію роботи так званих авторських професійних (фахових) майстерень, які передбачають такі етапи: визначення мети і завдань авторської майстерні; визначення цільової аудиторії авторської майстерні; розроблення навчально-програмної документації для організації роботи авторської професійної (фахової) майстерні; організація системи заходів, які можна проводити у межах діяльності авторської майстерні (конкурси, опитування, майстер-класи, покази колекцій, захисти проєктів, віртуальні екскурсії); запуск і функціонування авторської майстерні; здійснення організаційно-методичного супроводу діяльності авторської професійної (фахової) майстерні.

Розробляючи систему управління професійним розвитком педагогічних кадрів, ми врахували традиційну структуру методичної служби Центру. Для управління професійним розвитком педагогів небажані не тільки послаблення уваги, а й тривала, непередбачувана за результатами стагнація їхнього саморозвитку.

З-поміж основних форм реалізації системи управління професійним розвитком педагогічних кадрів науковці, практики називають: «методологічні семінари, науково-дослідні конференції, організація педагогічних експериментів за окремими напрямками реалізації інноваційної моделі освітнього процесу, публічний захист педагогічних дослідницьких проєктів, розроблення індивідуальних освітніх траєкторій циклових комісій і окремих педагогів, стажування на підприємствах педагогічних працівників. Прикладом механізму управління професійним розвитком педагога є такий масовий механізм управління як атестація педагогічних працівників, конкурси педагогічних здобутків, наукові семінари і проєкти, робота методичних комісій, реалізація програм саморозвитку» [6, 22–23]. У Державному навчальному закладі «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг» проводять семінари-практикуми, науково-методичні конференції, на яких розглядають питання професійного розвитку педагогічних кадрів; проводиться атестація педагогічних працівників; майстри виробничого навчання

та викладачі спеціальних дисциплін підвищують професійний рівень на курсах підвищення кваліфікації та проходять стажування на виробництві, на підприємствах сфери послуг.

Висновки. Результати цього дослідження, сформульовані висновки і рекомендації сприяють подальшому вдосконаленню системи професійного розвитку педагогічних кадрів як напряму стратегічного управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти сфери послуг. Особливої актуальності набуває вивчення функцій управління професійним розвитком педагогів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року № 344/2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайта : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/print?text=%F3%EF%F0%E0%E2%EB%B3%ED%ED%FF>. Заголовок з екрану.
2. Парламентські слухання. Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України: проблеми та шляхи вирішення. Верховна Рада України, 1 червня 2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайта :https://static.rada.gov.ua/zakon/skl8/10session/par_sl/sl0106116.htm. Заголовок з екрану.
3. Маркова А. К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя / А. К. Маркова // Педагогика. – 1995. – № 6. – С. 55–63.
4. Бережнова Е. В. Методологическая культура педагога: В ходе проф.-пед. подгот. студентов: На уровне неподгот. педагога-исслед. и педагога-практика. // Гуманизация образования. – 1995. Гуманист, тенденции в проф. образовании, № 1. – С. 63–68.
5. Гоглова М. Н. Как управлять профессиональным ростом педагога / М. Н. Гоглова // Народное образование. – 2011. – № 9. – С. 146–152.
6. Мартинець Л. А. Особливості управління професійним розвитком учителів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enquir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17855/1/Martynec.pdf>. Заголовок з екрану.
7. Поташник М. М. Управление профессиональным ростом учителя в современной школе / М. М. Поташник // Центр педагогического образования. Образование XXI века, 2009. – 448 с.
8. Адаптивное управление педагогическими системами: [Учеб. пособие для студентов ВУЗов] / П. И. Третьяков, С. Н. Митин, Н. Н. Бояринцева. – М. : Academia, 2003. – 367 с.
9. Маркова А. К. Психология труда учителя: [кн. для учителя] / А. К. Маркова. – М. : Просвещение, 1993. – 192 с.
10. Кухарев Н. В. На пути к профессиональному совершенству: [кн. для учителя] / Н. В. Кухарев. – М.: Просвещение, 1990. – 159 с.

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Тетяна ЧУПІР, майстер виробничого навчання, Маріупольське вище металургійне професійне училище, м. Маріуполь, Донецька область

Схарактеризовано проблему формування культури безпеки життєдіяльності у професійному становленні особистості майбутніх фахівців сфери обслуговування. Акцентовано увагу на основних напрямках вивчення предмета «Безпека життєдіяльності», що допоможуть учням вирішувати питання використання сучасних виробничих технологій, техногенних аварій та природних небезпек.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, системний аналіз, історичний розвиток суспільства, довкілля, культура здоров'я, професійна освіта, фахівець.

Татьяна ЧУПИРА

БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ СФЕРЫ ОБСЛУЖИВАНИЯ

Охарактеризовано проблему формирования культуры безопасности жизнедеятельности в профессиональном становлении личности будущих специалистов сферы обслуживания. Акцентируется внимание на основных направлениях изучения предмета «Безопасность жизнедеятельности», которые помогут ученикам решать вопросы использования современных производственных технологий, техногенных аварий и природных опасностей.

Ключевые слова: безопасность жизнедеятельности, системный анализ, историческое развитие общества, окружающая среда, культура здоровья, профессиональное образование, специалист.

Tatyana CHUPIRA

LIVING SAFETY IN TRAINING OF FUTURE SERVICE WORKERS

The problem of development a culture of life safety in the professional development of future service workers is characterized. The peculiarities of the program of the discipline "Life Safety" is presented which enables solving the problems of using modern production technologies, man-made accidents and natural hazards, as well as navigation in modern conditions.

Keywords: life safety, system analysis, historical development of society, environment, health culture, vocational education, specialist.

Проблема захисту людини від небезпек стала водночас з появою на Землі людства. Протягом усієї історії цивілізації кожна окрема людина загалом дбала про власну безпеку та безпеку своїх близьких, так само як і людству доводилося дбати про безпеку свого існування.

Первісна людина була тісно пов'язана з природою. Наші предки не просто поклонялися рослинам, звірам, птахам, сонцю, вітру, воді тощо, а використовували свої знання про них для життя в єдності з природою, оскільки саме природні небезпеки становили головну загрозу.

Другою групою небезпек, які почали становити загрозу людині з часу існування її на нашій планеті, були дії інших людей. Війни, збройні конфлікти, вбивства, викрадення, погрози, терористичні акти та інші акти насильства продовжують супроводжувати розвиток суспільства.

Третьою на Землі з'явилася група небезпек, що походять від об'єктів, створених людьми, так

© Чупир Т., 2020

званих антропогенних чинників: машин, хімічних та вибухових речовин, джерел різних випромінювань, макро- та мікроорганізмів тощо. Ці небезпеки пов'язані з прагненням людини глибше пізнати себе і навколишній світ, створювати матеріальні блага з пошуком більшої безпеки.

Протягом усієї своєї історії людство прагне зробити життя зручним. Істотна роль у забезпеченні безпеки життєдіяльності належить індивідуальним засобам захисту. У XX ст. людство увійшло у складний період історії свого існування, коли воно у своєму розвитку вже оволоділо величезним науково-технічним потенціалом, але ще не навчилося достатньо обережно та раціонально ним користуватися.

Однією з визначальних особливостей сучасної людини є культура безпеки життєдіяльності, оскільки посідає провідне місце в професійному становленні особистості та праці майбутніх фахівців у сфері обслуговування.

Будь-які соціальні зміни мають прогресивний характер лише тоді, коли вони забезпечу-

ють розвиток особистості. Основні завдання, поставлені перед професійно-технічною освітою, тісно пов'язані з підготовкою висококваліфікованого фахівця, який не лише володіє потрібним обсягом теоретичних знань, практичних умінь та навичок, а й має необхідні професійно значущі особистісні якості. Вони дають йому змогу успішно адаптуватися до майбутньої діяльності, прагнути фахового й особистісного самовдосконалення, тобто бути професіоналом, який не зупиняється у своєму розвитку. Професійно-технічна освіта має не тільки готувати кадри для виробництва і сфери послуг, а й виховувати Людину, сприяти розвитку її таланту [2, 76].

Суспільство потребує нового покоління компетентних фахівців, які поєднують фундаментальні знання та ґрунтовну практичну підготовку з конкретної галузі, здатні орієнтуватися у швидкоплинному світі, знаходити раціональні способи дії у складних, непередбачуваних ситуаціях. Для цього професійно-технічна освіта має забезпечити підготовку молоді до сучасних і майбутніх ринків праці, орієнтуватися на вимоги передових підприємств, гарантувати випускникам конкурентоздатність отриманої кваліфікації [5, 6].

У процесі історичного розвитку суспільство поступово усвідомлювало необхідність діяльності, спрямованої не тільки на запобігання хворобам, а й передусім на збереження, зміцнення і примноження культури безпеки життєдіяльності. Проблема формування культури безпеки життєдіяльності суспільства загалом і кожного з його представників як профілактичний напрям, розвивалася протягом усієї історичної перспективи. Власний досвід доводить, що найбільш результативне вирішення цієї проблеми досягається шляхом загальної освіти особистості, від якої залежить принцип і характер її життєдіяльності й суспільства загалом [1, 13–16].

Нині питання культури безпеки життєдіяльності людини набувають особливої актуальності, оскільки нова постіндустріальна епоха зумовила не тільки науково-технічний прогрес, а й збільшення кількості небезпек, з якими стикається людство на кожному етапі свого існування. Водночас, на сучасному етапі для суспільства характерним є низький рівень популяризації культури безпеки життєдіяльності, незважаючи на загальновизнану цінність здоров'я людини, що є основою безпеки. Формування основ безпечної життєдіяльності закономірно пов'язане з вихованням культури безпеки життєдіяльності. Відповідно до потреб суспільства в підготовці людини до безпечної життєдіяльності в педагогічній теорії та

практиці здійснюється пошук шляхів і засобів виховання культури безпеки життєдіяльності. Збереження та відтворення здоров'я перебувають у прямій залежності від рівня культури здоров'я. Формування культури здоров'я особистості починається з перших кроків людини в соціальному світі. Одним з дієвих чинників, що впливає на розвиток у людини соціального та біологічного початків є процес формування власної культури безпеки життєдіяльності.

Психологія безпеки – ключовий елемент культури безпеки. А культура безпеки, зокрема, є фундаментальною її складовою. Поняття «культура безпеки» уперше було сформульоване МАГАТЕ у 1986 р. в процесі аналізу причин чорнобильської аварії. Так поняття «культура безпеки» є набором правил та особливостей діяльності, організації і поведінки персоналу, який встановлює вищим пріоритетом особисту відповідальність і увагу проблемам безпеки. Безпечне мислення стає культурою, коли група або спільнота в цілому діє так, що загроза її безпеці стає соціально неприпустимим явищем. Упровадження норм безпечної поведінки допоможе уникати ситуацій, коли люди починають з підозрою ставитися один до одного. Безпека життєдіяльності – галузь знання та науково-практичної діяльності, спрямованої на вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивостей, наслідків впливу їх на організм людини, основ захисту її здоров'я та життя, а також на розроблення і реалізацію відповідних засобів та заходів щодо створення й підтримки здорових, безпечних умов життя, діяльності людини як у повсякденних умовах побуту та виробництва, так і в умовах надзвичайних ситуацій [4, 9–16].

У Маріупольському вищому металургійному професійному училищі (МВМПУ) введено курс «Безпека життєдіяльності», який ґрунтується на досягненнях сучасної науки і техніки, світової практики збереження життя і здоров'я людей, організаційно-педагогічного та методичного досвіду. Вивчення дисципліни сприяє не тільки формуванню в учнів умінь і навичок, потрібних для здійснення безпечної життєдіяльності, а й позитивно впливає на виховання в них культури безпеки життєдіяльності. Ця навчальна дисципліна забезпечує загальну освіту в галузі безпеки. У нашому училищі велику увагу приділяють безпеці праці під час роботи учнів у майстернях училища та на виробничій практиці в підприємствах ресторанно-готельного бізнесу. Людина та її здоров'я – найбільша цінність Української держави. Держава докладає великих зусиль, створюючи умови безпечної життєдіяльності людини як у навколишньому середовищі, так і в середовищі праці. Для учнів МВМПУ з

кожної професії для проходження виробничого навчання розроблено посадові інструкції, у яких вказано загальні вимоги безпеки, вимоги безпеки перед початком роботи, під час роботи, в аварійних ситуаціях та після закінчення робіт. Мною, як майстром виробничого навчання, разом з інженером з техніки безпеки розроблено інструкції з безпеки праці під час роботи учнів груп сфери обслуговування в цехах підприємств ресторанно-готельного бізнесу та інструкції на устаткування, яким користуються учні на виробничому навчанні.

Для забезпечення охорони праці та безпеки життєдіяльності в Маріупольському вищому металургійному училищі видано накази, розроблено й затверджено нормативні документи відповідно до НПАОП 0.00-6.03-93, спрямовані на побудову чіткої системи управління охороною праці.

Згідно зі статтями 13, 15 Закону України «Про охорону праці» на підприємстві наказом від 14. 09. 2014 № 172 створено службу охорони праці.

Згідно з вимогами ст. 13 Закону України «Про охорону праці» в училищі розроблено й затверджено відповідними наказами нормативні акти з охорони праці; Положення про службу охорони праці; Положення про порядок проведення навчання та перевірку знань з питань охорони праці.

Безпека життєдіяльності не засіб особистого захисту, а дисципліна, що навчає основ захисту особистості, суспільства, держави, людства. Учень, який досконало засвоїв предмет, здатний уміло діяти в умовах небезпеки, захищаючи як своє життя та здоров'я, так і життя та здоров'я інших людей. Здоров'я людини залежить від багатьох чинників: кліматичних умов, стану навколишнього середовища, забезпечення продуктами харчування і їхньої цінності, соціально-економічних умов, а також стану медицини.

«Культура безпеки життєдіяльності» – це рівень розвитку людини і суспільства, що характеризується значущістю завдання гарантування безпеки життєдіяльності в системі особистісних і соціальних цінностей, безпечної поведінки у повсякденному житті і в умовах небезпечних та надзвичайних ситуацій, рівнем захищеності від загроз і небезпек в усіх сферах життєдіяльності. Культура безпеки життєдіяльності орієнтована на розвиток і самовизначення особистості її індивідуальних, духовних, пізнавальних здібностей, самореалізацію в процесі навчання, що передбачає оволодіння учнями системою не тільки наукових знань, а й гуманістичних ідеалів, цінностей, переконань і способів діяльності у надзвичайних ситуаціях природного, техноген-

ного характеру, автономного існування людини в природних умовах, при наданні першої медичної допомоги тощо. Роль людини в забезпеченні власної безпеки і безпеки інших людей – майже стовідсоткова. Освіта та виховання у сфері безпеки життєдіяльності мають гарантувати формування нового мислення, цілісного знання, практичного вміння, потрібних для прийняття обґрунтованих рішень на рівні людини, сім'ї, суспільства, держави. Культура безпеки життєдіяльності є важливим структурним компонентом базової культури особистості, є невід'ємною складовою професійної культури кожного, котра не успадковується, а формується, усвідомлюється та прищеплюється в процесі підготовки майбутнього фахівця.

Висновки. Низка катастроф техногенного та природного походження, зростання кількості соціальних небезпек, пов'язаних з економічними і політичними суперечностями і негараздами, характерні для кінця ХХ початку ХХІ ст. Вихід з цього становища полягає у реалізації комплексу заходів, спрямованих на мобілізацію державних структур та громадськості на те, щоб створити матеріальні засади, підготувати відповідні людські ресурси і, найголовніше, змінити спосіб мислення та поведінки людини заради безпеки свого існування.

Важливу роль у практичній реалізації цих заходів відіграє освіта, оскільки саме вона дає можливість здобути знання про людину, навколишнє середовище та небезпеки, які виникають, і сформувати у людини відповідальне ставлення до особистої безпеки та безпеки всього людства й довкілля.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мошкін В. Виховання культури особистої безпеки / В. Мошкін // Основи безпеки життєдіяльності. – 2000. – № 8. – С. 13–16.
2. Сущенко Л. П. Теоретичні основи запровадження в навчальний процес в умовах університету знань про здоров'я людини: зб. наук. праць / Л. П. Сущенко; за ред. Г. Є. Гребенюка // Проблеми сучасного мистецтва і культури. – Х.: Каравела, 2003. – С. 85–94.
3. Микитюк О. Формування культури здоров'я студентів в умовах модернізації навчально-виховного процесу / О. Микитюк, О. Шиян // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2011. – № 2(4). – С. 73–80.
4. Белов О. Актуальні проблеми викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» у вищих навчальних закладах / О. Белов, В. Лапін // Охорона праці. – 2002. – № 9. – С. 9–16.
5. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності / Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. – К. «Каравела», 2017.

НОВІ ВЕКТОРИ У ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ

Володимир АРТЮШЕНКО, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області, м. Сєвєродонецьк

У Концепції реалізації державної політики у галузі професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 419-р, визначено такі основні напрями реформування підготовки кваліфікованих кадрів: фінансування; якість освіти; державно-приватне партнерство.

Своєрідність поточного моменту в українській освіті полягає в особливо гострій необхідності її подальшого розвитку за умови складної ситуації в економічній та духовній сферах. Вимогою часу стає підготовка кваліфікованих робітників нової якості – здатних творчо мислити, швидко орієнтуватися в сучасному насиченому інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення, бути конкурентоспроможними та мобільними на ринку праці, відповідальними за результати власної діяльності, вчитися і розвиватися протягом усього життя, а головне – бути патріотами рідної землі.

Проблема якості освіти в Україні ніколи ще не мала такого важливого ідеологічного, соціального, економічного і технічного значення, як тепер. Реформаційні зміни професійної (професійно-технічної) освіти, інтеграція в європейський освітній простір потребує вироблення і впровадження нових підходів та напрямів діяльності методичної служби, з-поміж яких: сприяння впровадженню державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти; підтримання європейського вектору розвитку професійної (професійно-технічної) освіти; удосконалення інформаційно-комунікаційного та освітньо-методичного середовища; методичний супровід організації навчально-виробничого процесу за СП(ПТ)О на модульно-компетентнісній основі; системний аналіз, імплементація та впровадження елементів дуальної форми навчання робітничих професій; моніторингові дослідження для визначення якості надання освітніх послуг та перспектив розвитку ЗП(ПТ)О; організаційно-методичний супровід процесу створення та діяльності навчально-

практичних центрів в ЗП(ПТ)О як форми осучаснення навчання робітничих професій; сприяння впровадженню державно-приватного партнерства на основі нових ринкових відносин; організаційно-методичний супровід дослідно-експериментальної діяльності ЗП(ПТ)О; формування та впровадження моделі професійного спрямування предметів загальноосвітньої підготовки в умовах оновлення освітніх процесів (STEM-освіта); організаційно-методична робота із ЗП(ПТ)О щодо участі здобувачів освіти в зовнішньому незалежному оцінюванні; інформаційно-аналітичне забезпечення ЗП(ПТ)О щодо міжнародних проєктів, спрямованих на модернізацію професійної (професійно-технічної) освіти; організаційно-методичний супровід виставкової діяльності ЗП(ПТ)О; співпраця із закладами, установами, громадськими організаціями, ЗМІ; вироблення нових шляхів профорієнтаційної роботи, спрямованої на популяризацію робітничих професій, тощо.

Враховуючи особливості реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області (далі – НМЦ ПТО) у 2019 році визначив основні пріоритети роботи.

Забезпечення взаємодії закладів П(ПТ)О та роботодавців – замовників кадрів на сучасному етапі реформування професійної (професійно-технічної) освіти передбачає довгострокове, взаємовигідне співробітництво держави і бізнесу, пов'язане з реалізацією освітніх проєктів з метою реалізації завдань соціально-економічного розвитку, підвищення рівня доступності та якості освітніх послуг.

Варто зазначити, що першочерговою метою державно-приватного партнерства є задоволення суспільних інтересів, у рамках яких обидві сторони взаємодіють у процесі прийняття рішення та співінвестують обмежені ресурси (грошові кошти, персонал, обладнання, інформацію тощо) для досягнення конкретних цілей у сфері професійної освіти. Головна мета – щоб кожен випускник закладу професійної (професійно-технічної) освіти мав достойну роботу із гідною заробітною платою,

а кожен роботодавець був забезпечений кваліфікованими кадрами, які працюють на розвиток регіону та країни.

З метою вивчення попиту та пропозицій регіонального ринку праці, його середньострокових прогнозів, вимог роботодавців до сучасного кваліфікованого робітника, вивчення елементів регіонального компоненту, визначення перспектив спільної взаємодії НМЦ ПТО було проведено широке опитування роботодавців Луганської області. Було з'ясовано, що до сучасного кваліфікованого робітника роботодавець висуває не тільки професійні вимоги (професійні компетентності), а ще й загальнопрофесійні – уміння працювати в команді, неконфліктне спілкування, здатність «генерувати» ідеї, відповідально ставитись до результатів своєї праці, здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок.

Для розв'язання проблеми підготовки кваліфікованого робітника найбільш доцільним роботодавці вважають упровадження компетентнісно орієнтованої моделі професіонала-творця, здатного продукувати конструктивні ідеї, самостійно вирішувати складні завдання в нестандартних ситуаціях, досліджувати невизначеності й постійно перебувати в процесі професійного зростання і саморозвитку. Ця підготовка в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області здійснюється засобами освітнього інформаційного середовища.

В умовах ринкової економіки, постійних змін на ринку праці одним із завдань методичної служби вважаємо забезпечення швидкої адаптації закладів професійної (професійно-технічної) освіти до потреб замовників робітничих кадрів.

Очевидною стає необхідність застосування гнучких і ефективних технологій професійної підготовки, що задовольняють прагнення людини до оволодіння професією, тому методисти НМЦ ПТО шляхом проведення як традиційних, так і нетрадиційних заходів для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О використовують багато різних методик, технологій професійного навчання, що відповідають викликам сучасного ринку праці.

Ефективним зв'язком з ринком праці є *відкрите професійне навчання на модульній основі*, відоме як модулі трудових навичок, які формують нову освітню технологію підготовки широких верств населення з урахуванням динамічних змін соціально-економічного середовища.

З метою забезпечення перепідготовки або підвищення кваліфікації майбутніх фахівців за визначеними професіями засобом відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О методистами НМЦ ПТО підготовлено та розроблено відповідні матеріали, а також алгоритм підготовки робочих навчальних планів за результатами вхідного контролю.

Діяльність педагогічних працівників спрямовується на розроблення комплексного методичного забезпечення для організації відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі. З цією метою було сформовано творчі групи педагогічних працівників для розроблення індивідуальних освітніх траєкторій на основі компетентнісного підходу з професій «Продавець продовольчих товарів» (професійна кваліфікація продавець продовольчих товарів 3 розряду), «Електрогазозварник» (професійна кваліфікація електрогазозварник 3-го розряду), «Штукатур» (професійна кваліфікація штукатур 2-3-го розряду), а також пакетів завдань для проведення вхідного контролю та критеріїв оцінювання.

Роботу творчих груп НМЦ ПТО буде продовжено, це уможливить забезпечення доступності та неперервності професійної освіти протягом життя та задовольнити потреби замовників освітніх послуг в галузі професійної (професійно-технічної) освіти.

Як відомо, *сучасний електронний навчально-методичний комплекс* дає змогу педагогічному працівникові з'єднати в єдину методичну систему всі сторони освітнього процесу й вирішити дидактичні аспекти його організації, забезпечити повне вивчення матеріалу кожним здобувачем освіти, організовувати системний, поетапний, індивідуальний та об'єктивний контроль за формуванням професійних знань та умінь, відпрацювати систему моніторингу якості підготовки.

З урахуванням цього, методисти НМЦ ПТО систематично проводять роботу щодо формування в педагогічних працівників професійних компетентностей, спрямованих на проектування діяльності щодо створення електронних засобів навчального призначення.

Однією з важливих форм навчально-методичного комплексу, на нашу думку, є електронний навчальний практикум, який є мультимедійним продуктом, що містить систематизовані викладачем теоретичні, практичні й контрольні навчальні матеріали, побудовані на принципах наочності, доступності, інформаційності та відкритості.

Нашим центром було організовано вивчення та поширення досвіду роботи Новоайдарського професійного аграрного ліцею серед аграрних закладів професійної (професійно-технічної) освіти регіону з розроблення та впровадження в освітній процес електронного практикуму з освітніх компонентів «Система технічного обслуговування і ремонт сільськогосподарської техніки», «Сільськогосподарські машини», «Слюсарна справа», що пройшов апробацію, отримав позитивну оцінку та схвалення навчально-методичною радою НМЦ ПТО.

На XI Міжнародній виставці «Іноватика в сучасній освіті» роботу Новоайдарського професійного аграрного ліцею «Розробка та впровадження в освітній процес аграрних закладів професійної (професійно-технічної) освіти сучасних електронних дидактичних засобів» у номінації «Розробка та впровадження інноваційних засобів навчання, проєктів, програм і рішень у закладах освіти» нагороджено бронзовою медаллю.

Упровадження STEM-технологій в освітній процес має багато позитивних рис, як то: зменшення домінантної ролі викладача та надання йому ролі тьютора, ментора, фасилітатора, едвайзера або наставника; посилення взаємодії учасників освітнього процесу; підвищення зацікавленості здобувачів освіти STEM-предметами й процесом набуття компетентностей; перехід від перевантаження теорією до практико-зорієнтованого освітнього процесу.

З метою популяризації STEM-технологій методисти НМЦ ПТО щороку проводять семінари-практикуми, тренінги, фестивалі, дефіле педагогічних ідей, пов'язані зі STEM-освітою, започатковано щорічний обласний конкурс «Кращий педагогічний проєкт».

У 2019 р. учасниками цього конкурсу стали викладачі предмета «Агротехнології» закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області. Переможцем обласного конкурсу визнано педагогічний проєкт «Формування компетентностей здобувачів освіти шляхом використання проєктних технологій».

Проєктна діяльність дає змогу викладачам ЗП(ПТ)О по-новому будувати освітній процес, надаючи більше самостійності здобувачам освіти, розвиває в них інтерес до дослідницької діяльності.

Підвищення інтересу здобувачів освіти до STEM-предметів тісно пов'язане з процесом набуття компетентностей, а перехід від «перевантаження теорією» до практико-зорієнтованого навчання більше припадає до душі майбутнім фахівцям.

Важливу роль в освітньому процесі відіграють також *виховні соціально-дослідницькі проєкти*. З метою увічнення подвигу загиблих воїнів, полеглих за незалежність і територіальну цілісність України, вшанування героїзму земляків – уродженців Луганщини, які захищали і продовжують захищати Україну від російської агресії, Навчально-методичний центр професійної (професійно-технічної) освіти у Луганській області ініціював соціальний проєкт «Нескороєні сини і доньки Луганщини в боротьбі за незалежність України», результатом якого стало видання однойменного збірника, а також проведення Всеукраїнського вебінару за темою: «Ми пам'ятаємо кожного солдата – чийогось батька, сина або брата...».

У січні 2020 р. започатковано новий дослідно-пошуковий проєкт з робочою назвою «Нам є ким пишатися», який передбачає збір та узагальнення інформації про досягнення закладів, педагогічних працівників, здобувачів освіти, випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти області.

Запроваджені НМЦ ПТО у 2018 р. моніторингові дослідження з питань стану професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області дали змогу виявити вплив використання цифрових технологій на розвиток педагогічної майстерності та фахової компетентності учасників освітнього процесу. Тому цей напрям обрано як найбільш перспективний у розв'язанні педагогічних проблем за умов модернізації освіти.

Завдання сучасної методичної служби – стимулювати мотивацію педагогів до використання *SMART-технологій в педагогічній діяльності*, підвищення власної «цифрової» грамотності; надавати необхідну допомогу з цього питання та підтримувати ініціативу. Як результат запровадженої роботи – поступова, але впевнена цифрова трансформація професійної (професійно-технічної) освіти Луганщини.

Такі динамічні зміни зумовлені формуванням єдиного інформаційного середовища професійної освіти Луганської області (далі – ЄІС). Складна розгалужена система базується на платформі сайту НМЦ ПТО та охоплює електронну бібліотеку та глосарій, каталоги інноваційних методичних розробок, посібників та рекомендацій, збірники матеріалів проведених тематичних заходів, галерею творчих досягнень педагогів тощо.

Складовою ЄІС є уніфікована цифрова система діагностування та моніторингу, яка дає змогу відстежувати усі напрями роботи закладів П(ПТ)О області, аналізувати показники й приймати ефективні управлінські рішення. Система діагностики відкриває нові підходи до організації методичного супроводу освітньої діяльності у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. На основі отриманих даних від ЄІС НМЦ ПТО щорічно формує збірник інформаційно-аналітичних матеріалів «Професійна (професійно-технічна) освіта Луганщини». Методологія створення видання має аналогію формування регіонального звіту в рамках реалізації Туринського процесу 2018 – 2020 в Україні. Вони надають докладний аналіз системи професійної (професійно-технічної) освіти з позиції бачення її стану і подальших перспектив розвитку, висвітлюють результати потреб економіки та ринку праці з урахуванням демографічних, соціальних та інклюзивних потреб, якості системи П(ПТ)О та аспекти її управління й фінансування.

З 2014 р. в області запроваджується *гібридна методика поєднання онлайн навчання*, традиційного та самостійного навчання у вигляді e-learning. На початкових етапах до неї було залучено 6 закладів П(ПТ)О. У жовтні 2018 р. в рамках дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня Луганська область стала майданчиком щодо апробації та реалізації практики використання елементів дистанційного та змішаного навчання у сфері професійної освіти. У 2019 р. (який програмою дослідно-експериментальної роботи визначений як другий етап роботи) також активно застосовується змішана форма навчання при підготовці кваліфікованих робітників нової формації.

Враховуючи те, що нині немає однозначної концепції SMART-освіти, а лише формується її парадигма, заклади П(ПТ)О Луганської області залишають за собою право деяких змін у прийнятті технологічних, організаційних та педагогічних рішень, котрі містять значний інноваційний потенціал. Нині педагоги Луганщини використовують SMART-технологію як інструмент співпраці та взаємодії, що також передбачає створення віртуального освітнього середовища, використання інтерактивних засобів ІКТ, регулярне оновлення й поповнення освітнього контенту та моніторингу якості освіти.

В області функціонує система підвищення цифрової комунікації педагогічних працівників. Вона передбачає системне проведення: занять постійно діючих шкіл консалтингу, індивідуальних консультацій за запитом, проблемних семінарів, система практик-стажувань та дистанційного (курсowego) навчання. Ці та інші форми спрямовані на пошук нових креативних технологій навчання та інтерпретацію традиційних форм, підвищення продуктивності інтелектуальної праці педагогів.

Ніхто не заперечує ефективність і результативність безперервного навчання протягом життя. Адже покладатись лише на здобуту вищу освіту не можна; особливо в умовах практики тривалих перспектив. Досвід доводить, що професійний фахівець може змінювати сфери діяльності протягом власної трудової кар'єри незалежно від віку або статі. Отже, безперервне навчання педагогів має стати нормою з огляду на динамічні темпи розвитку окремих галузей економіки.

Реформування системи освіти в Україні потребує вдосконалення освітнього процесу в закладах освіти, зокрема в ЗП(ПТ)О. Концепція нової української школи передбачає поліпшення якості надання освітніх послуг, новий підхід до розвитку особистісних якостей здобувачів освіти. Виконати ці завдання може тільки відповідно підготовлений педагог. Він має креативно та критично мислити, аналізувати проблеми і генерувати рішення, ефективно спілкуватися і налагоджувати стосун-

ки, попереджувати та конструктивно розв'язувати конфлікти, володіти собою і керувати стресами.

З метою активізації всього спектра особистісних і професійно значущих якостей, знань, умінь і навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, НМЦ ПТО розпочато активну роботу щодо *створення і діяльності тренінгових центрів з розвитку професійних та предметних компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О*.

Для викладачів математики та керівників методичних комісій загальноосвітніх дисциплін з метою активізації їх діяльності щодо презентації власного досвіду в періодичних виданнях «Професійна освіта», «Профтехосвіта», «Професійна освіта Луганщини», методичному порталі «Всеосвіта» тощо проведено семінар-тренінг з теми: «Удосконалення самопрезентації педагогічних працівників через співпрацю з професійними виданнями», під час якого розглянуто питання презентації та самопрезентації педагогічних працівників, типи методичних розробок, методи унікалізації тексту, структуру та особливості написання публіцистичної статті. Зацікавлення і певні труднощі в учасників викликало виконання інтерактивних вправ на знання нового українського правопису, переклад сталих виразів, редагування текстів українською мовою тощо.

На виконання Указу Президента України від 08.11.2019 № 837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави», наказу Департаменту освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації від 26 листопада 2019 № 265, з метою упровадження сучасних форм і методів профорієнтаційної роботи проведено семінар-тренінг для відповідальних за профорієнтаційну роботу в ЗП(ПТ)О з теми: «Тренінгові заняття як форма профорієнтаційної роботи». Методисти центру підготували основні методичні рекомендації та матеріали щодо, проведення тренінгів, інтерактивних вправ, спрямованих на популяризацію робітничих професій. Присутні активно ділились досвідом роботи, разом розробляли, апробували різноманітні проекти.

Оригінальною формою роботи став методичний ланч «Розвиток креативності педагога», мета якого – розвиток навичок прийняття неординарних, креативних рішень, розв'язання нестандартних життєвих та педагогічних проблем, здатності до самоактуалізації, самоорганізації, самомотивації. Місце проведення заходу – стилізоване кафе – дало можливість створити невимушену атмосферу спілкування, під час якого учасники методичного ланчу опрацювали теоретичний матеріал і виконали практичні інтерактивні вправи.

Нагальною проблемою сучасних закладів освіти є молодіжне насилья. Організація комплексної профілактичної роботи щодо запобігання

жорстокому поводженню учнівської молоді набуває першочергового значення. Проведено тренінг «Попередження жорстокого поводження, насильства та саморуйнівної поведінки в освітньому середовищі». Учасники заходу ознайомилися з нормативно-правовою базою щодо організації діяльності з попередження насильства, поглибили знання про основні форми і методи роботи, отримали методичні рекомендації, що стосуються роботи з попередження жорстокого поводження, насильства та саморуйнівної поведінки в учнівському середовищі.

Регіональна методична служба не може залишатися осторонь від тих реформаційних процесів, які відбуваються у системі професійної (професійно-технічної) освіти. Вибудовуючи свою роботу в тісній співпраці з Директоратом професійної освіти Міністерства освіти і науки України, Інститутом ПТО НАПН України, Департаментом освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації, місцевими органами виконавчої влади, закладами вищої освіти, міжнародними фондами та організаціями, підприємствами-роботодавцями, регіональними методичними службами професійно-технічної освіти, НМЦ ПТО впроваджує у свою роботу кращі практики, наукові дослідження, інноваційні напрацювання, технологічні рішення.

Основні виклики професійної освіти сьогодення пов'язані з належною підготовкою кваліфікованих робітників, затребуваних на сучасному ринку праці, та підвищенням рівня професійної майстерності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Ці виклики потребують нової генерації методистів та вимагають сучасних підходів до організації методичної роботи. Вважаємо, що стратегічною метою діяльності НМЦ ПТО є сприяння розвитку інноваційного потенціалу системи професійної (професійно-технічної) освіти регіону, створення ефективних механізмів та умов для розвитку професійної компетентності педагогічних кадрів на основі застосування системи кваліфікованого інформаційно-методичного, навчально-методичного, організаційно-проектного супроводу та підтримки ЗП(ПТ)О в здійсненні державної політики в галузі професійної освіти.

Отже, сьогодні чітко окреслюються пріоритети діяльності НМЦ ПТО, зокрема: створення інноваційної моделі діяльності НМЦ ПТО на засадах мережевої взаємодії в оновленому просторі системи П(ПТ)О області, забезпечення системності, наступності, прогностичності; оптимізація цілісної системи навчально-методичного супроводу діяльності ЗП(ПТ)О, яка ґрунтується на науковості, гнучкості, мобільності, неперервності, випереджувальному характері навчально-методичного обслуговування тощо; сприяння суттєвому оновленню системи П(ПТ)О області, її цифрової трансформації, модернізації матеріально-технічної бази ЗП(ПТ)О з урахуванням сучасних тенденцій та

потреб ринку праці у кваліфікованих робітниках; сприяння розвитку професіоналізму педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, їхньої майстерності та компетентності; здійснення методичної підтримки та стимулювання на професійний розвиток, зростання, творчості; сприяння популяризації переваг професійної (професійно-технічної) освіти, підвищення її конкурентоспроможності та якості відповідно до міжнародних стандартів; надання консультативно-методичної допомоги ЗП(ПТ)О області щодо реалізації проєктів за різними напрямками; орієнтація ЗП(ПТ)О області на інтеграцію в європейський простір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 419-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року».
2. Звіт про роботу Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1mE_PxvhLd5b2r-imsmurxkuSACi8Vvhm/view.
3. Опольський І. Ф. Факторно-критеріальне моделювання в системі освіти. Кваліметричний підхід до моніторингу якості освіти: матеріали до лекцій / І. Ф. Опольський. – Рівне: РОІННО, 2016.
4. Онкович Г. В. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Г. В. Онкович // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки». – 2010 – № 21 – С. 235–239.
5. Кузьменко О. Сутність та напрями розвитку STEM-освіти / О. Кузьменко // Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – Випуск 9 (III). – С. 188–190.
6. Патрикеева О., Черноморець В., Коваленко М. На шляху до STEM-професій / О. Патрикеева, В. Черноморець, М. Коваленко // Управління освітою, 2018 – № 6 (402).
7. Корсунська Л. М. Корейська концепція smart-освіти: загальне навчання, цифрові підручники і smart-школи / Л. М. Корсунська // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2013 – № 11 – С. 77–80.
8. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 8 – 9 листопада 2018 року, м. Київ. – К.: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2018 – 95 с.
9. Мерзликін О. В. Хмаро орієнтовані електронні освітні ресурси підтримки навчальних фізичних досліджень / О. В. Мерзликін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – Т. 49, – № 5 – С. 106 – 120. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/1269/956>.
10. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/konceptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukrayini>.
11. Медіаосвіта і медіаграмотність: підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.

КРЕАТИВНІ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Людмила ВИСОЦЬКА, директор ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування», кандидат педагогічних наук, м. Одеса

Схарактеризовано сучасний рівень творчого зростання педагогічних працівників, окреслено практичні результати творчих підходів у педагогічній діяльності викладачів ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».

Ключові слова: креативність, креативний викладач, педагогічна діяльність, творчий підхід, творче зростання, професійний розвиток.

Людмила ВЫСОЦКАЯ

КРЕАТИВНЫЕ ПРАКТИКИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ

Охарактеризован современный уровень творческого роста педагогических работников, определены практические результаты творческих подходов к профессиональной деятельности педагогов ГУЗ «Одесское высшее профессиональное училище торговли и технологий питания».

Ключевые слова: креативность, креативный преподаватель, педагогическая деятельность, творческий подход, творческий рост, профессиональное развитие.

Lyudmila VYSOTSKAYA

CREATIVE PRACTICES IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL STAFF

The current level of development of creative competence of pedagogical staff is characterized; practical results of creative approaches implementation to the pedagogical activity of teachers in the Odessa Higher Professional School of Trade and Food Technologies are presented.

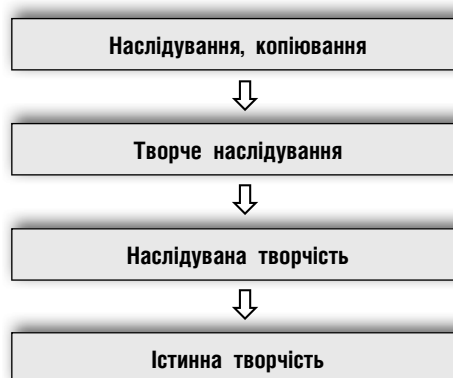
Keywords: creativity, innovative teacher, pedagogical activity, creative approach, professional development.

Сьогоднішня потреба від педагога високого професіоналізму, володіння сучасними інноваційними технологіями навчання і виховання, бажання та вміння постійно вчитися й самовдосконалюватися. Характеризуючи навчально-виховний процес у навчальних закладах, найчастіше використовують таке поняття як креативність, креативний викладач. Креативність – це творчі можливості людини, що можуть проявлятися в мисленні, видах діяльності тощо. Креативний викладач має високорозвинені творчі здібності, нестандартно працює над вирішенням завдань педагогічного процесу.

Викладач не народжується новатором, він ним стає, працюючи над собою в соціумі, який потребує творчих підходів до педагогічної діяльності й створює для цього потрібні умови формування. Рівень творчого зростання викладача відбувається поетапно (мал. 1.).

Рівень творчого зростання педагогічного працівника залежить від його потенційних

© Висоцька Л., 2020

Мал. 1. Рівень творчого зростання педагогічного працівника

можливостей, освіти, індивідуального розвитку, власного практичного досвіду, інноваційного мислення. Тому не всі педагогічні працівники можуть пройти всі етапи творчого зростання. Хтось залишається на першому етапі, добре копіює наявні педагогічні методи й методики; інші не змінюючи загальної концепції, вносять деякі зміни у зміст чи організаційний процес; треті беру-

чи за основу метод, повністю розробляють зміст (створюють нові ділові ігри ...). Останні створюють інновації, власні оригінальні прийоми, концепції навчання і виховання. Але всі разом, завдяки своїм умінням та можливостям, працюють над творчим підходом до організації навчально-виховного процесу, що забезпечує умови для розвитку, самовдосконалення, самореалізації творчих можливостей учнів.

Формування педагога як творчої особистості, здатної до створення якісно нового, значущого в плані педагогічної діяльності – одне з важливих завдань, яке стоїть перед педагогічним колективом ДНЗ «Одеське професійне училище торгівлі та технологій харчування» (далі – ДНЗ «ОВПУТТХ»). У зв'язку з цим, в училищі важлива роль відводиться чіткій організації методичної роботи, яка представляє систему заходів, спрямованих на розвиток творчих якостей педагогічних працівників, підвищення їхньої кваліфікації та педагогічної майстерності, яка тісно пов'язана з творчістю. Злагоджений роботі педагогічного колективу щодо формування педагога як творчої особистості сприяє робота над науково-методичною проблемою училища «Самореалізація та самоствердження творчої особистості», яка є складовою єдиної системи неперервної освіти педагогічних працівників і робота над якою становить цілісну, базовану на досягненнях науки й передовому педагогічному досвіді, систему взаємопов'язаних дій, засобів спрямованих на підвищення професійної майстерності кожного педагога, збагачення і розвиток його творчого потенціалу.

Підвищення фахового рівня, творчої майстерності педагогічних працівників училища здійснюється різними засобами. Насамперед участю у науково-методичній діяльності, яка забезпечується досвідченими педагогічними працівниками у створених в училищі творчих групах (Школа вищої професійної майстерності «Формула успіху»; Школа перспективного педагогічного досвіду «Пошук»; Школа підвищення професійної компетентності «Шлях до майстерності»), які тісно співпрацюють з науково-методичною радою училища.

Робота школи вищої професійної майстерності «Формула успіху» спрямована на вирішення важливих методичних питань щодо впровадження педагогічних інновацій у процес навчання й виховання. Робота школи передового педагогічного досвіду «Пошук» спрямована на розвиток творчої ініціативи педагогічних працівників у вивченні мето-

дик з організації навчально-виховного процесу. Школа підвищення професійної компетентності «Шлях до майстерності» працює над формуванням майстерності, творчої індивідуальності малоосвічених педагогічних працівників, допомагає їм зробити процес навчання цікавим, ефективним, демократичним.

Зразком чіткого і водночас творчого підходу є участь педагогічних працівників у роботі Циклових методичних комісій (ЦМК): кулінарного профілю; кондитерсько-пекарського профілю; торгового профілю; природничо-математичних дисциплін; спортивно-масової роботи та захисту Вітчизни; гуманітарних дисциплін, класних керівників.

Забезпечення методичної роботи в училищі здійснюється за такими формами: індивідуальною (бесіда, презентація, портфоліо, педагогічна скарбничка, творчий звіт тощо), груповою (аукціон знань, майстер-клас, дебати, ділова гра, вебінари, педагогічна майстерня, звіти методичних об'єднань, дискусія тощо), колективною (фестиваль педагогічної творчості, звітна методична рада, Інтернет-конференція, конкурси, конференції, виставки, панорама методичних досягнень тощо).

Творчий підхід педагогічного колективу вносить докорінні зміни в організацію роботи, даючи змогу працювати в інноваційному режимі. Для модернізації традиційного навчального процесу, враховуючи інтереси й потреби людини, конкретного учня, творчі педагоги ДНЗ «ОВПУТТХ» упроваджують інноваційні педагогічні технології (проблемне навчання, ігрові технології навчання, особистісно орієнтоване навчання, інтерактивне навчання, проектні технології навчання, технології інтегрованого навчання, компетентнісний, діяльнісний підхід та ін.).

Творча діяльність учасників освітнього процесу училища забезпечує: створення електронних засобів навчання; написання підручників (Н. Саєнко); навчальних посібників (Л. Висоцька); авторських програм (Л. Висоцька, М. Ткаченко, В. Терновський, В. Кучеренко); методичних розробок; методичних рекомендацій, методичних доповідей тощо. Забезпечуються інноваційні підходи в організації професійно-практичної підготовки, в управлінській діяльності.

Одним із шляхів реалізації творчого потенціалу є участь педагогів училища в експериментальній науково-дослідній роботі всеукраїнського рівня, що здійснюється під керівництвом науковців Інституту професійно-технічної освіти НАПН України за темами:

- «Розвиток системи професійного навчання на робочому місці» в рамках українсько-грецького проекту «Tasis» (результат – методичні рекомендації, рекомендовані МОН України, МОН молоді і спорту України до впровадження в роботі ЗП(ПТ)О України);
- «Педагогічні засади формування професійно-художньої культури майбутніх кваліфікованих робітників з професій сфери обслуговування» (результат – розроблені методичні рекомендації, рекомендовані вченою радою ІПТО НАПН України і МОН України для впровадження в навчальний процес ЗП(ПТ)О України);
- «Створення інформаційно-освітнього середовища ЗП(ПТ)О торгівлі й технологій харчування» (результат – методичні рекомендації, рекомендовані МОН України для впровадження в організацію роботи ЗП(ПТ)О України);
- «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності».

Результатом творчого (креативного) підходу до педагогічної діяльності є представлені на Всеукраїнських виставках «Сучасні заклади освіти» (м. Київ) освітні проекти творчих колективів педагогічного колективу з тем:

- «Формування стилю інноваційної діяльності педагогічного колективу»;
- «Досвід інноваційних перетворень: практичні аспекти застосування»;
- «Впровадження інноваційних технологій з використанням сучасних електронних засобів навчального призначення».

Створені проекти з узагальнення педагогічного досвіду педагогічних працівників училища становлять платформу для обміну досвідом, інструментом формування творчого зростання педагогічних працівників, їхньої самореалізації та самоствердження.

Впровадження інноваційних форм і методів роботи педагогічні працівники здійснюють у роботі з обдарованою молоддю та в позаурочній роботі. Провідними формами такої роботи є:

- Мала Академія наук здібної, творчої молоді училища «Шлях у науку»;
- Клуби («Освітнянського туризму», «Спортивно-масових заходів «ГАРТ»; «Літературні зустрічі», вихідного дня «Дозвілля»);
- Створений в училищі Євроклуб «Діалог культур»;
- Робота секцій та гуртків («Професійна етика, культура побуту та харчування», «Цікава математика», «Поглиблене вивчення іноземної мови, використання професійної лексики», «Юний стрілець», «Школа Трьох С: Самопізнання. Самовиховання. Самоосвіта», «Театральна-сценічна майстерність», вокальний гурток «Червона калина»);

- Історико-краєзнавча, пошукова робота на базі створеного в училищі музею «Пам'ять і сьогодення»;
- Організація, проведення та участь педагогічних працівників та учнів у всеукраїнських, міжнародних, обласних, внутрішньоучилищних конкурсах, олімпіадах, науково-практичних конференціях, семінарах, виставках тощо.

Важливим фактом творчого підходу до педагогічної діяльності є те, що:

- педагогічний колектив училища як переможець II етапу Всеукраїнського конкурсу сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» увійшов до складу обласної мережі навчальних закладів Шкіл сприяння здоров'ю Одеської області й належить до IV рівня Національної мережі Шкіл сприяння здоров'ю України, визначених Всесвітньою організацією охорони здоров'я спільно з Європейською комісією, Радою Європи та МОН України;
- досвід колективу ДНЗ «ОВПУТТХ» з питань правового виховання, правової освіти, профілактики правопорушень за результатами перевірки роботи училища Головним управлінням юстиції в Одеській області був узагальнений і рекомендований для впровадження в ЗП(ПТ)О Одеської області.

Висновок. Отже, творча атмосфера, системний підхід у роботі колективу, високий професійний рівень управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти сприяють формуванню творчого потенціалу педагогічних працівників, готовності їх до творчої діяльності, що забезпечує здійснення якісної освіти щодо підготовки висококваліфікованих робітників для сфери торгівлі та ресторанного господарства в інноваційному режимі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зязюн І. А. Творчий потенціал особистості вчителя: психолого-педагогічні орієнтири. Збірник наукових праць «ХП», 2009. – 472 с.
2. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України: головний редактор В. Г. Кремень. – К.: Юрнінком інтер, 2008. – 104 с.
3. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. – Київ: Міленіум, 2006. – 344 с.
4. Туріщева Л. В. Творчість у педагогічній діяльності / Л. В. Туріщева. – Харків: Вид. Група «Основа», 2010. – 128 с.

СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬО-ВІРОБНИЧОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Сергій ОСИПЕНКО, директор Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей», м. Дніпрорудне, Запорізька область;

Софія СУЕТОВА, методист Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей», м. Дніпрорудне, Запорізька область

Проаналізовано впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників. Схарактеризовано професійні знання і досвід, яких учні набувають під час виробничої практики. Окреслено особливості дуальної системи у професійному закладі, а саме: теоретичний цикл та формування первинних навичок з професії відбувається в навчальному закладі, а формування складних та комплексних навичок – на конкретному виробництві, на визначеному робочому місці.

Ключові слова: дуальна форма здобуття освіти, професійно-технічний навчальний заклад, підприємство, робочі кадри, виробничі технології та обладнання, експериментальна робота, професійні компетентності.

Сергей ОСИПЕНКО, София СУЕТОВА

СОЗДАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ СРЕДЫ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОЙ ФОРМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

Проанализировано внедрение элементов дуальной формы получения образования в профессиональной подготовке будущих квалифицированных рабочих. Охарактеризованы профессиональные знания и опыт у учащихся, которые приобретаются во время производственной практики. Определены особенности дуальной системы в профессиональном заведении, а именно: теоретический цикл и формирование первичных навыков по профессии происходит в заведении, а формирование сложных и комплексных навыков – на конкретном производстве, на конкретном рабочем месте.

Ключевые слова: дуальная форма получения образования, профессионально-техническое учебное заведение, предприятие, рабочие кадры, производственные технологии и оборудование, экспериментальная работа, профессиональные компетентности.

Sergey OSIPENKO, Sofia SUETOVA

CREATION OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT UNDER THE CONDITIONS OF THE DUAL FORM OF EDUCATION

Experience in implementation of elements of the dual form of education in the training of future skilled workers is presented. The professional knowledge and experience of students who are acquired during practical training is characterized. The features of the dual system in a vocational institution are defined, namely: the theoretical cycle and the development of primary skills in profession takes place in the institution, the development of complex skills – within the program of work-based learning at a particular workplace.

Keywords: dual form of education, vocational educational institution, enterprise, workers, production technologies and equipment, experimental work, professional competencies.

Зміна соціально-економічних умов розвитку України в контексті євроінтеграційних, демографічних, зовнішньополітичних та внутрішньодержавних процесів зумовлює низку перетворень у всіх сферах суспільного життя, зокрема освітній та виробничий. Сучасне реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти України націлене на посилення її практичної спрямованості, спонукає до створення в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) інноваційного освітньо-виробничого середовища й активного залу-

чення до цього соціальних партнерів – замовників робітничих кадрів. Саме тому в Україні відбувається нагромадження практичного досвіду активного впровадження освітянами елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників.

Цілеспрямоване впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників в Державному навчальному закладі «Дніпрорудненський професійний ліцей» розпочалося в 2017 р. Так, за наказом МОН України № 916 від 23.06.2017 р. ліцей було

внесено до Переліку ЗП(ПТ)О, у яких планувалося впроваджувати елементи дуальної форми навчання з 9 робітничих професій.

Під час впровадження елементів дуальної форми навчання перед ліцеєм та підприємствами-роботодавцями ставилося завдання підготувати кваліфікованих робітників, рівень професійної компетентності яких має відповідати, з одного боку, вимогам кваліфікаційних характеристик і державних стандартів з професій, а, з іншого – корпоративним вимогам підприємств. Перед Дніпрорудненським ліцеєм та підприємствами ставилося єдине спільне завдання – рівень професійної компетентності й підготовки молодих спеціалістів не повинен поступатися рівню працівників цього підприємства, окрім того, професійна орієнтація має бути спрямована на особливості виробництва. Це можна визначити так: «... прийшов на підприємство – став і працюєш як кадровий робітник». Особливістю дуальної системи у ЗП(ПТ)О є те, що навчання учнів відбувається за схемою: теоретичний цикл та формування первинних навичок з професії відбувається в закладі освіти, а формування складних та комплексних навичок – на конкретному виробництві, або, точніше, на конкретному робочому місці підприємства. Професійні знання й досвід учнів набуваються, розширюються та поглиблюються під час виробничого навчання та виробничої практики (Наказ МОН України від 12 грудня 2019 р. №1551 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти»).

Для підприємств – це можливість підготовки робітничих кадрів безпосередньо під своє виробництво, конкретні технології та обладнання, максимальна відповідність корпоративним інтересам, економія часу та коштів на пошук та підбір робітників, їх перенавчання та адаптацію до умов конкретного підприємства. До того ж, у підприємства з'являється можливість перспективного планування заміни робітничих ресурсів та відбору кращих учнів, оскільки за період навчання можна виявити їхні сильні й слабкі сторони. Добре навчені молоді робітники швидко пристосовуються до ритму виробництва, витрачаючи мінімально часу для адаптації, що позитивно відображається на іміджі підприємства та закладу освіти [2].

До організації професійно-практичної підготовки учнів було залучено роботодавців та підприємства різної форми власності. Виробнича практика учнів ліцею з інтегрованих професій, перелічених далі, здійснювалася тільки на виробництві.

- «Машиніст електровоза; електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування».

- «Електрогазозварник; контролер зварувальних робіт».

- «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; електрослюсар з ремонту й обслуговування автоматики та засобів вимірювань електростанцій».

- «Електрогазозварник; слюсар з ремонту реакторно-турбінного устаткування».

- «Кухар; кондитер».

Перевагами проходження практики учнів ліцею на виробництві є: високий рівень упровадження технологічних інновацій (оснащення сучасним технологічним обладнанням); готовність підприємств відрядити наставників з працівників для роботи з учнями в умовах виробництва; готовність до участі в коригуванні навчально-планувальної документації щодо професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах дуальної форми здобуття освіти; висока і стабільна репутація підприємств у регіоні; відкритість і готовність до діалогу, співпраці роботодавців із ЗП(ПТ)О.

У рамках експериментальної роботи спільно з роботодавцями в ліцеї проводять круглий стіл з теми: «Упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих кадрів». Педагогічні працівники Дніпрорудненського ліцею та роботодавці обговорили низку питань, пов'язаних з узгодженням вимог сучасного ринку праці до якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників і пропозицією ЗП(ПТ)О щодо їхньої підготовки. З-поміж них: перелік компетентностей, якими мали б оволодіти майбутні кваліфіковані робітники та їхній зміст; необхідні для цього сучасні технології і матеріали, обладнання й устаткування; основні засоби навчання; всі роботи, передбачені кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими в галузі, які мають навчитися самостійно виконувати майбутні фахівці; процедури проведення поточного, тематичного, проміжного і вихідного контролю знань, умінь і навичок учнів, державної або проміжної (поетапної) кваліфікаційної атестації тощо. Було представлено план (дорожню карту) упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітничих кадрів. У дорожній карті зазначені заходи, а саме: підготовка звітів за результатами роботи з упровадження елементів дуальної форми навчання; проведення всеукраїнських круглих столів за результатами впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх

Таблиця 1

Теоретична і професійно-практична підготовка учнів за дуальною формою здобуття освіти
(кількість годин, %)

Професія	ДСПТО		СП(ПТ)О	
	Теорія	Практика	Теорія	Практика
Машиніст електровоза; електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту електроустаткування	35	65	20	80
Електрогазозварник; слюсар з ремонту реакторно-турбінного устаткування	36	64	30	70
Кухар; кондитер	38	62	30	70

кваліфікованих робітників; постійний моніторинг стану роботи з упровадження елементів дуальної форми навчання в освітній процес ЗП(ПТ)О.

У сфері професійної освіти набуваються такі компетентності:

ключові – які потрібні для самореалізації, розвитку активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та адаптації на ринку праці;

загальнопрофесійні – які формують уявлення, опорні знання за певним професійним спрямуванням, створюють необхідне підґрунтя для здобуття особою професійних кваліфікацій;

професійні – які дають змогу особі виконувати певні роботи або здійснювати професійну діяльність [1].

Наступним кроком була організація роботи щодо модернізації змісту навчальних планів і програм, освітнього процесу для врахування потреб роботодавців під час впровадження елементів дуальної форми навчання. Тому, опрацьовуючи нові стандарти професій-

ної (професійно-технічної) освіти на основі модульно-компетентнісного підходу, ми тісно співпрацювали з роботодавцями (визначали і розробляли перелік, назви й зміст освітніх компонентів). Ми порівняли співвідношення кількості годин теоретичного навчання та професійно-практичної підготовки (табл. 1).

Варто зазначити, що первинні навички учні здобувають в умовах навчально-виробничих майстерень, а потім виробниче навчання та виробнича практика проходять в умовах виробництва. Відсоткове співвідношення професійно-практичної підготовки в умовах навчально-виробничих майстерень та лабораторіях і на виробництві наведено в табл. 2.

Ми готуємо кваліфікованих робітників з професій, для підготовки яких необхідне сучасне, дороге обладнання та устаткування. Щоб підготувати професійно мобільного робітника, затребуваного роботодавцями – замовниками кадрів, доцільно готувати його в умовах виробництва. Тому плідно співпрацюємо з нашими соціальними партнерами,

Таблиця 2

Розподіл годин професійно-практичної підготовки в умовах закладу професійної (професійно-технічної) освіти і на виробництві, %

Професія	Професійно-практична підготовка			
	ДСПТО		СП(ПТ)О	
	Майстерні	Виробництво	Майстерні	Виробництво
Машиніст електровоза; електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту електроустаткування	6	94	5	95
Електрогазозварник; слюсар з ремонту реакторно-турбінного устаткування	34	66	37	62
Кухар; кондитер	35	65	40	60

Таблиця 3

Переваги СП(ПТ)О в умовах модульно-компетентісного підходу

Для роботодавця	Для закладу професійної (професійно-технічної) освіти
Вирішення кадрових питань	Оновлення змісту освітніх програм за участю роботодавця
Можливість впливати на зміст та організацію навчання	Встановлення взаємозацікавлених відносин з потенційними роботодавцями для випускників
Можливість контролювати кінцевий результат підготовки кваліфікованого робітника	Регулювання процесу працевлаштування випускників
Нові працівники, підготовлені за вимогами підприємства	Клієнтоорієнтованість програм (відповідність орієнтації програм на потреби замовника)

замовниками кадрів: ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат», ВП «Запорізька атомна електростанція», ДТЕК «Запорізька ТЕС», ТОВ «Комбінат громадського харчування АЕС».

Отже, зазначимо, які переваги мають роботодавці та ЗП(ПТ)О під час переходу на стандарти нового покоління (табл. 3).

Які переваги отримують – учні? Для них створюються умови для формування їхньої особистості – успішної, конкурентоспроможної, соціально адаптованої, здатної застосовувати знання, ефективно діяти в реальних життєвих ситуаціях та розв'язувати практичні проблеми.

Які проблеми виникають під час впровадження стандартів нового покоління? По-перше, ми побачили, що з введенням стандартів нового покоління зменшується кількість годин на вивчення предметів загальнопрофесійної підготовки та частково – з професійно-теоретичної підготовки. Водночас зростає роль майстра виробничого навчання в освітньому процесі, оскільки він має опанувати спеціальні дисципліни для викладання в закріпленій за ним групі.

На нашу думку, – це плюс, а не мінус. Тому що майстру виробничого навчання буде простіше знайти баланс між теорією і практикою. По-друге, деякі труднощі можуть виникати у тому, що педагогічним працівникам треба самим визначати назви освітніх компонентів, розробляти зміст навчальних програм з на-

вчальних предметів, визначати кількість годин. Проблема лише в тому, що не кожен може змінюватися. А змінюватися треба – це вимога сьогодення.

Висновок. Реалізація компетентісного підходу в професійній (професійно-технічній) освіті через впровадження стандартів нового покоління сприяє її головній меті – підготовці кваліфікованого робітника відповідного рівня і профілю, конкурентоспроможного на ринку праці, який вільно володіє своєю професією, орієнтований у суміжних сферах діяльності, може ефективно працювати на рівні світових стандартів, готовий до постійного професіонального вдосконалення, є соціально та професійно мобільний.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року № 660-р. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80>
2. Про затвердження Порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів виробничого навчання та виробничої практики: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 7 червня 1999 р. № 992. – [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992-99-%D0%BF>

Шановні читачі!

Не забудьте передплатити журнал «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА» на 2020 р.

Передплатний індекс 48764

ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Ольга ОСТАПЧУК, практичний психолог ДНЗ «Теофіпольський професійний аграрно-промисловий ліцей», смт Теофіполь, Хмельницька область

Розкрито деякі аспекти суті превентивного виховання учнівської молоді, а також система роботи педагогічних працівників та психолога навчальних закладів щодо попередження і запобігання асоціальної й аморальної поведінки учнів; профілактика і корекція асоціальних проявів у поведінці дітей та молоді у процесі їхньої активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями.

Ключові слова: превентивне виховання, профілактика і корекція асоціальної, аморальної та протиправної поведінки учнів.

Ольга ОСТАПЧУК

ПРЕВЕНТИВНОЕ ВОСПИТАНИЕ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Раскрыты некоторые аспекты сути превентивного воспитания ученической молодежи, а также система работы педагогов и психолога учебных заведений по предупреждению и предотвращению асоциального и аморального поведения учащихся; профилактика и коррекция асоциальных проявлений в поведении детей и молодежи в процессе их активной динамического взаимодействия с социальными институтами.

Ключевые слова: превентивное воспитание, профилактика и коррекция асоциального, аморального и противоправного поведения учащихся.

Olga OSTAPCHUK

PREVENTIVE EDUCATION IN VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

In the article it is revealed some aspects of the essence of preventive education of students; the system of work of pedagogical and psychological staff aimed prevention of anti-social and immoral behavior of students, influence on the personality during its active dynamic interaction with social institutions, mental, social development, development of immunity to the negative effects of the social environment, prevention and correction of social manifestations in the behavior of students are presented.

Keywords: preventive education; prevention, correction of students' anti-social, immoral and unlawful behavior.

Постановка проблеми. У сучасних умовах найголовнішим, найпріоритетнішим є й буде здоров'я дітей, їхній фізіологічний, інтелектуальний та моральний розвиток. Сучасна концепція освіти України орієнтує вчителя на досягнення головної мети освіти, формування готовності особистості до саморозвитку, її інтеграцію у національну та світову культуру, залучення здобувачів освіти у навчально-пізнавальну діяльність, неперервна валеологічна освіта, психологічна комфортність особистості, нівеляція всіх стресоутворюючих чинників. Після започаткованого у 1994 р. контракту між ЮНЕСКО і Академією педагогічних наук України питання превентивної освіти та виховання стало пріоритетним у системі психолого-педагогічних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що вивчення різних аспектів

© Остапчук О., 2020

превентивного виховання здійснювалось багатьма науковцями. Проблему профілактики девіантної поведінки неповнолітніх розробляли науковці Т. Алексеєнко, І. Козубовської, В. Оржеховської, О. Максимович, В. Терещенко, Т. Федорченко, Г. Товканець, формування здорового способу життя – С. Кондратюк, С. Свириденко та ін. Ці дослідження об'єднують прагнення авторів розглядати превентивне виховне середовище у закладах професійної освіти як упорядковану цілісну сукупність організаційно-педагогічних умов, взаємодія й інтеграція яких забезпечує соціальноправову підтримку розкриття внутрішнього потенціалу, духовного розвитку особистості учня, сприяє виробленню в нього ціннісного ставлення до себе, природи й суспільства.

Мета статті – розкрити деякі аспекти сутності превентивного виховання учнівської

молоді, конкретизувати систему роботи педагогічних працівників навчальних закладів щодо попередження та запобігання асоціальної й аморальної поведінки учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливої гостроти проблема превентивного виховання набуває в складних соціокультурних умовах економічних і політичних суперечностей, невірноваженості соціальних процесів, криміногенності суспільства. Девальвація загальнолюдських цінностей, втрата духовних орієнтирів, залучення до раннього алкоголізму, наркоманії, проституції потребують відповідної переорієнтації освітньовиховної політики, насамперед навколо проблеми вживання та збереження генофонду України, фізичного, психологічного, соціального розвитку особистості, вироблення в неї імунітету до негативних впливів соціального оточення, створення цілісної системи підготовчих, випереджальних і профілактичних дій для «приборкання» негативних вчинків, проявів соціальної поведінки.

Вивчення сучасної виховної ситуації вказує на неблагополуччя у світі дитинства. Наразі в дитячому, підлітковому середовищі спостерігається нехтування правовими, моральними, соціальними нормами, спад інтересу до навчання і суспільно корисної праці. Особистість сучасної учнівської молоді вирізняє не лише прогресуюча відчуженість, підвищена тривожність, духовна спустошеність, цинізм, жорстокість, прояви різних форм насильства та агресії, грубе ставлення до дорослих, низький рівень емоційної прихильності до членів родин, невідвідування навчальних занять, злочини, скоєні неповнолітніми, а й відбувається інституалізація девіантної поведінки. Не можна закривати очі на зростання бездоглядності, бродяжництва.

Формування превентивного виховного середовища у закладах професійної (професійно-технічної) освіти — актуальна проблема в умовах нової соціокультурної реальності. Сучасний стан розвитку нашого суспільства характеризується динамічними змінами в освітній сфері. Поява нових цілей і цінностей в освіті потребує переосмислення змісту, форм і методів виховання учнівської молоді.

Усе це потребує нових підходів до виховання, його організації в умовах закладу освіти, за яких індивідуальність здобувача освіти стала б основою виховного процесу. А це пов'язано із формуванням превентивного виховного середовища і реалізацією науко-

во обґрунтованої моделі виховного процесу, який дає змогу забезпечити переведення наявних виховних систем у якісний новий стан, оптимізувати їх зміст, розвиток та управління.

Формування такого превентивного виховного середовища й превентивного виховного простору, який би ліквідував формалізм виховної діяльності, стандартизацію виховного процесу, підміну виховної системи аморфним набором виховних заходів, відчуженістю стратегій розвитку особистості у закладах освіти; низький рівень науково-методичного супроводу процесу превентивного виховання; слабку психолого-педагогічну компетентність значної кількості педагогів. Усе це спричиняє негативні прояви у поведінці молоді. Постає нагальна потреба обґрунтування теоретико-методологічних засад формування превентивного виховного середовища закладу освіти, розроблення й перевірки ефективності соціальнопедагогічних технологій, науково-методичного супроводу роботи з неповнолітніми.

В Україні особливої гостроти набуває проблема попередження і подолання негативних проявів у поведінці дітей і молоді через складні соціокультурні умови, економічні й політичні суперечності, невірноваженість соціальних процесів, криміногенність суспільства.

Для фізичного та духовного здоров'я дітей і підлітків великі ризики мають сучасні комп'ютерні ігри, Інтернет, телевідеопродукція з демонстрацією жажів насильства, статевої розпусти. Усе це створює загрозу для генофонду нації. У результаті зростає емоційна напруга, підсилена некомфортними стосунками, подальшою втратою інтересу до знань. Загострюється почуття невпевненості, меншовартості, заниженої самооцінки, з'являється агресія, невдоволення собою і світом. Негативні емоції «приглушуються» тютюном, алкоголем, іншими наркотиками. Загальновідомо, що курить кожний третій підліток, кожний четвертий вживає алкоголь.

Подолання цих негативних явищ можливе за допомогою створення педагогічного збагаченого середовища, формування превентивного виховного середовища, яке стане чинником інтегративного впливу на процес розвитку і саморегуляції дітей, життєстійкості, життєздатності, життєвої компетентності особистості.

Термін «превентивний» розглядається як «попереджувальний» (запобіжний, охоронний, захисний) і стосується профілактики

девіантної поведінки, алкоголізму, наркоманії, СНІДу, способу життя, який веде до хвороб, знецінення сенсу життя.

Превентивне виховання – це комплексний цілеспрямований вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямованої на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей та молоді, на їх допомогу і захист. Це цілеспрямована система економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного, освітнього, інформаційно-освітнього та організаційного змісту, спрямованого на формування позитивних соціальних настанов, запобігання вживанню психоактивних речовин, відвернення суїцидів та формування навичок безпечних статевих стосунків. Воно є пріоритетним напрямом діяльності держави, всіх виховних інституцій і здійснюється в інтересах дитини і молоді людини, суспільства.

Превентивна виховна діяльність забезпечується цілеспрямованою системою економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного, освітнього та організаційного змісту на формування позитивних соціальних настанов, запобігання вживання психоактивних речовин, формування навичок безпечних статевих стосунків.

Головним осередком превентивної виховної діяльності в умовах превентивного виховного середовища є заклад освіти як простір спільного буття педагогів, здобувачів освіти й батьківської громади, де створено модель утвердження самоцінності учня, максимальне забезпечення його інтересів, ставлення до однолітків як до стратегічних партнерів, де реалізуються перспективні технології соціального захисту, педагогічної підтримки, соціального, психологічного, медичного супроводу дітей із різними життєвими проблемами.

Превентивна виховна діяльність у закладі професійної (професійно-технічної) освіти в умовах соціокультурного середовища передбачає партнерську взаємодію служб у справах дітей, ювенальної провенції правоохоронних органів, закладів культури, охорони здоров'я, спорту, громадських організацій та координацію їхніх зусиль щодо розв'язання проблем фізичного, психічного, морального, соціального і духовного розвитку дітей; забезпечення умов попередження девіантної поведінки учнівської молоді, досягнення неперервності та єдності підходів у роботі із цією цільовою групою.

Превентивну роботу доцільно будувати після визначення причин відхилень у поведінці засобами педагогічної діагностики та прогнозування; з врахуванням специфіки кожного закладу освіти, рівня розвитку учнівських колективів; залучення важковиховуваних учнів до практично-предметної та особистісно-рольової діяльності, а також суспільно корисної продуктивної праці.

Адже, превентивне виховання – це організований закладом освіти комплекс систематичного й цілеспрямованого впливу на свідомість, почуття і волю учнів з метою попередження антигромадської поведінки. Почуття соціальної відповідальності є інтегративним у формуванні моральних якостей важковиховуваних підлітків.

Отже, учитель, вихователь, класний керівник має знати аморальні вияви в поведінці, притаманні конкретній дитині, знати її психологічні проблеми і будувати своє спілкування з нею так, щоб запобігти проявам аморальності в її поведінці. Налагодження довірчих стосунків призводить до поступового зменшення аморальних вчинків у поведінці молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильєва, О. Валеологізація навчання в аспекті превентивного виховання / О. Васильєва // Здоров'я та фізична культура. Шкільний світ. – 2011. – № 29.
2. Виховна система загальноосвітнього навчального закладу: контури розвитку : посібник / за заг. ред. В. М. Оржеховської. – Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2013. – 304 с.
3. Єжова О. О. Формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів: монографія / О. Єжова. – Суми: МакДен, 2011. – 412 с.
4. Колесник А. І. Організація превентивного виховання в сучасній школі / А. І. Колесник // Педагогічна майстерня. – 2012. – № 11.
5. Левшунова Н. Методи превентивного виховання / Н. Левшунова // Психолог. Шкільний світ. – 2010. – № 26.
6. Ткаченко Н. М. Проект «Сприяння просвітницькій роботі серед учнів середнього підліткового віку щодо превентивного виховання» / Н. М. Ткаченко // Позакласний час. – 2010. – № 2.
7. Федорченко Т. Є. Профілактика девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища: соціально-педагогічний аспект : монографія / Т. Федорченко. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2011. – 488 с.

ОСВІТНІЙ ФОРУМ «DUAL-O: СХІД МОЖЛИВОСТЕЙ»

Наталія КУЛАЛАЄВА, завідувачка лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент, м. Київ

У лютому 2020 року за підтримки Проєкту USAID «Економічна підтримка Східної України» та Інституту професійно-технічної освіти НАПН України на сході України відбувся освітній форум «DUAL-O: СХІД МОЖЛИВОСТЕЙ».

6 лютого у Северодонецьку зібралося 67 представників закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти Донецької, Луганської, Запорізької областей та м. Києва. Також відвідали захід представники Міністерства освіти і науки України, Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Фонду імені Фрідріха Еберта, Навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти в Донецькій і Луганській областях, роботодавці.

Відкрила зустріч **Ольга Паркуян**, ректор Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, доктор технічних наук, професор. Також учасників привітав **Тімоті Мадіган**, заступник керівника Проєкту USAID «Економічна підтримка Східної України»: «Від нашого Проєкту я дуже вдячний вам за те, що відбувається таке взаємне партнерство. Я переконаний, що така співпраця допоможе у майбутньому сприяти створенню нових можливостей для студентів, щоб вони, отримавши освіту, залишалися у регіоні працювати. Це довгий процес, але він приведе нас усіх до нових ідей, нових партнерств і трансформацій».

Під час форуму обговорювали такі питання: організації освітнього процесу за дуальною формою здобуття освіти; диверсифікації планування освітнього процесу в умовах реалізації концепції дуальної системи освіти; особливостей підготовки педагогічних кадрів для роботи в умовах дуальної форми здобуття освіти; створення моделей організації здобуття освіти за дуальною формою та документообіг супроводу дуальної форми навчання. Ішлося про впровадження дуальної освіти у закладах вищої освіти України та досвід її упровадження закладами професійної (професійно-технічної) освіти Дніпрорудного, Маріуполя, Покровська, Рубіжного.

«У Дніпрорудненському професійному ліцеї налагоджено співпрацю з потужними роботодавцями, вони охоче беруть наших учнів до себе на роботу під час навчання. Також роботодавці зацікавлені у тому, щоб здобувачі освіти лишалися у них працювати після закінчення закладу професійної (професійно-технічної) освіти», – розповів директор ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей» **Сергій Осипенко**.

© Кулалаєва Н., 2020

Роботодавці висловлювали зацікавлення у тому, щоб долучатися до дуальної форми здобуття освіти, і готовність брати здобувачів освіти на виробництво та навчати їх. «Наше підприємство співпрацює із Східноукраїнським національним університетом імені Володимира Даля. Ми зацікавлені, щоб студенти ще на етапі навчання ішли до нас. Наразі багато хто відчуває брак кадрів, тому шукаємо працівників не лише у Рубіжному, а й у всьому регіоні. Беручи до себе на виробництво, ми платимо студентам заробітну плату, також компенсуємо витрати на дорогу до нас», – розповіла директорка з персоналу ТОВ НВП «Зоря» **Ольга Глушень**.

«Ми зацікавлені у поширенні дуальної освіти в Україні. Від співпраці закладів освіти з роботодавцями виграють усі, адже ще на етапі навчання студенти та учні отримують практичні навички. Складно скопіювати німецький досвід в українську освіту, але елементи можна впровадити. На мою думку, не усі спеціальності чи професії можна перекласти на дуальну освіту, у Німеччині, зокрема, таких 300. За три роки впровадження дуальної освіти в Україні ми бачимо позитивні приклади, важливо їх поширювати», – сказала генеральна директорка директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України **Ірина Шумік**.

Завідувачка лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент **Наталія Кулалаєва** провела тренінг для керівних та педагогічних працівників системи професійної освіти «Проєктування освітньо-виробничого середовища закладу професійної освіти в умовах дуальної форми здобуття освіти», учасникам якого були вручені відповідні сертифікати.

У Краматорському центрі професійно-технічної освіти було проведено тренінг для методистів Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Донецькій області та педагогічних працівників закладів професійної освіти Донецької області з проєктування освітньо-виробничого середовища закладу професійної освіти в умовах дуальної форми здобуття освіти.

У Навчально-методичному центрі професійно-технічної освіти в Донецькій області відбулася робоча зустріч представників Інституту професійно-технічної освіти НАПН України з керівництвом Навчально-методичного центру. Під час зустрічі були обговорені питання співпраці за напрямом експериментальної та тренінгової роботи, а також планування сумісних заходів, які сприятимуть інноваційному розвитку професійної освіти Донеччини.

ВІДКРИТТЯ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНОГО ЦЕНТРУ НА БАЗІ ДПТНЗ «БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ»

Ірина СІНКЕВИЧ, заступник директора з навчально-виробничої роботи Державного професійно-технічного навчального закладу «Білоцерківський професійний ліцей», м. Біла Церква

Насичений подіями рік добіг кінця. І саме кінець року став знаменним в історії Державного професійно-технічного навчального закладу «Білоцерківський професійний ліцей». Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 266 від 26.02.2019 р. «Про затвердження Переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, на базі яких будуть створені навчально-практичні центри за рахунок коштів державного бюджету у 2019 році», 5 грудня 2019 року з метою оновлення матеріально-технічної бази, сприяння якісної підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб економіки та сучасного ринку праці у ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» відкрито навчально-практичний центр з професій: «Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж», «Електромонтажник силових мереж та електроустаткування», «Електромонтер з ремонту і обслуговування електроустаткування».

Цього дня у ліцеї панувала тепла, святкова, урочиста атмосфера, адже відкриття навчально-практичного центру – це бажаний та довгоочікуваний проєкт як для здобувачів освіти, так і для всього педагогічного колективу закладу освіти. На відкриття були запрошені гості: директор департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації **Віра Рогова**; директор Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області **Марина Стасеева**; заступник директора Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області **Валентина Брезіцька**; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України представляла **Наталя Кулаєва**; заступник міського голови Білої Церкви **Катерина Литвиненко**; депутат Київської обласної ради **Станіслав Поліщук**; представники Агенції стратегічного розвитку; роботодавці, колеги з інших закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

За українською традицією запрошених гостинно зустрічали духмяним короваєм та теплими словами здобувачі освіти ліцею і педагоги. З вітальним словом до всіх присутніх звернув-

ся директор ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» **Сергій Шпак**. Робота зі створення навчально-практичного центру тривала майже 6 місяців. Педагоги та учні активно долучилися до роботи над оформленням та оснащенням сучасного майданчика професійної майстерності. Саме під час підготовки тісно об'єдналися молодість і мудрість поколінь. Молоді майстри виробничого навчання **Володимир Майстренко** і **Олена Малярєнко** активно долучилися до пошуку нового сучасного обладнання для навчально-практичного центру. Сьогодні **Володимир Вікторович** очолює навчально-практичний центр і з радістю та завзяттям навчає майбутніх електромонтажників, допомагає їм стати професіоналами своєї справи. Досвідчені майстри виробничого навчання **Микола Мельниченко**, **Юрій Чижов**, **Василь Титаренко** виготовили пульт, який під'єднує до електричної мережі робочі місця здобувачів освіти. Подружжя **Раїси** та **Петра Левіних** працювало над оформленням навчально-практичного центру, лабораторії. Саме **Раїса Михайлівна** розробила стенди з охорони праці, електро- та пожежобезпеки. Злагоджено працювала комісія електротехнічних дисциплін дякуючи вмілому керівництву **Любові Ірочко**.

Планується, що у навчально-практичному центрі проходитимуть підвищення кваліфікації профільні майстри та викладачі закладів професійно (професійно-технічної) освіти області. Також, реалізуючи одну із ключових компетентностей – освіти впродовж життя, буде проводитися професійно-практичне навчання незайнятого населення, адже навчально-практичний центр оснащений сучасними робочими місцями, обладнанням та інструментом, що дасть можливість здобувачам освіти працювати за новітніми технологіями виробництва та поліпшить їхню адаптацію на підприємствах.

Після урочистого відкриття навчально-практичного центру та майстер-класів, які провели здобувачі освіти, гостей запросили до дискусійної панелі «Створення ефективного простору впливу на роботу закладу освіти з формування нового змісту навчання робіт-

ничих кадрів». Відвертою виявилися розмова між представниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти та роботодавцями. Торгово-промислової палати Київської області та асоціацію роботодавців Білої Церкви представляв **Іван Чаус**. Іван Володимирович розповів про ситуацію, яка склалася в Білій Церкві, поінформував про підприємства та їх кадрові проблеми. Наголосив, що гострий дефіцит кваліфікованих робітників негативно впливає на роботу підприємств.

Також на відкриття навчально-практичного центру завітали давні друзі закладу освіти – директори монтажно- і пусконаладжувального кооперативу «Регулятор» **Володимир Дорошенко** та електромонтажної компанії «Аркада-електрик» **Сергій Самокиш**. **Володимир Дорошенко** і **Сергій Самокиш** – випускники нашого закладу освіти. Ставши успішними підприємцями, вони не забувають про альма-матер. Першими зголосилися допомогти

у впровадженні елементів дуальної освіти. За їх активної допомоги розробили навчальні плани та освітні програми. Основним інтересом роботодавців стало отримання кваліфікованих кадрів, із найменшими часовими та матеріальними затратами на їх перенавчання. **Володимир Дорошенко** і **Сергій Самокиш** ініціювали розроблення професійних стандартів на модульно-компетентнісній основі. Дружня атмосфера, яка панувала на дискусійній панелі стала поштовхом для подальшої плідної співпраці між підприємцями міста і закладом освіти. Сподіваємося, відкриття навчально-практичного центру з професій «Електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж», «Електромонтажник силових мереж та електроустаткування», «Електромонтер з ремонту і обслуговування електроустаткування» стане надійною інвестицією в якість підготовки робітничих кадрів, що задовольнить потреби роботодавців у висококваліфікованих працівниках.

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ КНАУФ ЗА 2019» НА ЧЕРНІГІВЩИНІ

Віктор ГРІНЕНКО, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернігівській області, м. Чернігів

У Чернігівському професійному ліцеї залізничного транспорту у грудні 2019 р. відбулася триденна Всеукраїнська науково-практична конференція «Підсумки діяльності освітніх проєктів КНАУФ за 2019». У її роботі взяли участь представники Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Інституту модернізації змісту освіти МОН України, Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, Управління освіти Чернігівської міської ради, НМЦ ПТО у Чернігівській області, компанії ТОВ «Кнауф Гіпс Київ», Чернігівського національного технологічного університету, керівники, педагогічні працівники закладів професійної освіти регіонів України, керівники бізнес-структур, роботодавці, та інші зацікавлені особи.

На урочистому відкритті з вітальними словами виступили: **Микола Конопацький**, начальник Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації.

© Грінченко В., 2020

страції; **Нелля Ничкало**, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України; **Володимир Гаврилов**, заступник начальника Управління освіти Чернігівської міської ради; **Віктор Грінченко**, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернігівській області; **Володимир Майсон**, начальник відділу капітального будівництва ТОВ «Житлобудсервіс»; **Максим Поджарий**, директор Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту; **Тетяна Остапченко**, керівник освітніх проєктів ТОВ «Кнауф Гіпс Київ»; **Роман Кравчук**, керівник зі збуту в регіоні ТОВ «Кнауф Гіпс Київ».

Святкову атмосферу учасникам заходу подарували художні колективи закладів профтехосвіти області. Родзинкою відкриття конференції став виступ лауреата Всеукраїнських конкурсів ансамблю бандуристів «Зачарована Десна» Чернігівського музичного коледжу ім. Левка Ревуцького, художній ке-

рівник – заслужена артистка України **Раїса Борщ**. Співорганізатором проведення конференції спільно з Чернігівським професійним ліцеєм залізничного транспорту виступив Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Чернігівській області.

Компанія «Кнауф» – це один з найпотужніших світових виробників будівельної продукції, яка налічує понад 220 підприємств у 60 країнах світу, зокрема й в Україні. Головним досягненням фірми КНАУФ є не тільки налагодження в Україні виробництва будівельних матеріалів і виробів для опорядження та зведення будинків, а й велика робота з упровадження новітніх технологій та інвестицій в економіку України і, зокрема, в професійну освіту як невід'ємну її складову. Співпраця КНАУФ із закладами профтехосвіти – найкращий приклад державно-приватного підприємства в Україні, яка закріплена підписанням у 2017 р. в м. Одеса Меморандуму про співробітництво компанії з Міністерством освіти і науки України, спрямоване на об'єднання зусиль партнерів у напрямі системного, конструктивного та взаємовигідного співробітництва з метою залучення додаткових ресурсів для розвитку професійної освіти та її орієнтації на технічні й технологічні умови сучасного будівництва.

З 2011 р. фірма «КНАУФ» відіграє важливу роль у підготовці випускників Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту на базі Регіонального центру інноваційних будівельних технологій «КНАУФ». Фірма «КНАУФ» передала ліцею технічну літературу, плакати, інструменти й матеріали для наочних демонстрацій на уроках професійно-теоретичного і професійно-практичного циклу. Літературою та дидактичним матеріалом кабінет спецтехнології забезпечено на 100 %. Особливої уваги заслуговує електронний підручник «Монтаж гіпсокартонних конструкцій», співавторами якого є Т. Остапченко, О. Старченко, Ю. Подоліч.

Під час роботи конференції майстри виробничого навчання **Артур Давидов** та **Євгеній Долошко** спільно зі здобувачами освіти **Сергієм Наконечним** та **Богданом Москаленко** презентували такі майстер-класи:

- «Виготовлення панелей каркасу будинку з ЛСТК»;
- «Зведення зовнішніх стін будинку із панелей металевих каркасу з термопрофілів»;
- «Улаштування каркасно-обшивних стін фасаду будівлі з обшивкою плитами AQUAPANEL».

Учасники конференції мали нагоду перевірити свої вміння та навички роботи під час демонстрації майстер-класів і після завершення отримали сертифікати.

Тетяна Остапченко, керівник освітніх проектів ТОВ «Кнауф Гіпс Київ», презентувала інноваційні технології каркасно-обшивного будівництва у навчальному посібнику «Будівництво малоповерхових швидко споруджуваних житлових будинків із дерев'яним каркасом». «Ефективна комунікація – запорука успіху!» – вважає компанія «Кнауф», тому за її ініціативи у рамках Науково-практичної конференції «Підсумки діяльності освітніх проектів КНАУФ» відбувся тренінг «Комунікація на 100 %», який майстерно презентував **Дмитро Ляховецький**, консультант, бізнес-тренер з ораторської майстерності. Тренінг був дуже цікавий, насичений практичними рекомендаціями.

Також відбулося підбиття підсумків діяльності освітніх проектів КНАУФ та вручення керівникам Державних навчальних закладів сертифікатів на отримання Грантів КНАУФ, дипломів, грамот, подарунків та сертифікатів КНАУФ з підвищення кваліфікації.

Після урочистого закриття конференції відбулося засідання учасників круглого столу, модератором якого стала Нелля Ничкало доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України. Петро Коржевський, заступник міністра освіти і науки України окреслив пріоритети діяльності МОН у реформуванні професійної (професійно-технічної) освіти і ключові завдання на 2020 р. Він зазначив, що 29 вересня 2019 р. затверджено Програму діяльності Уряду, яка передбачає серед основних цілей у сфері освіти та індикаторів до них і має на меті до 2024 р. досягти:

- зростання відсотку випускників шкіл, що обирають професійну (професійно-технічну та фахову передвищу) освіту після школи, щонайменше до 45 %;

- зростання відсотку випускників закладів професійної (професійно-технічної та фахової передвищої) освіти, працевлаштованих в Україні через 6 місяців та 1 рік після закінчення навчання, зокрема за професією (спеціальністю).

Сподіваємося, що плідна співпраця закладів професійної освіти та компанії КНАУФ у напрямі формування майбутнього робітника нової формації принесе користь усім, хто в цьому зацікавлений.

«ВІТРАЖ» – ПІДСУМКОВА ВИСТАВКА ЦЕНТРУ ВІТРАЖНОГО МИСТЕЦТВА

Ігор ГОЛУБ, координатор проєкту Центр вітражного мистецтва, викладач спецдисциплін художнього напрямку, Державний навчальний заклад «Львівське вище професійне художнє училище», м. Львів

Світло, яке проходить крізь кольорові вікна-вітражі, було і залишається одним із найяскравіших досягнень творчої діяльності людини.

25 жовтня 2019 р. відбулася мистецька подія міста – підсумкова виставка «Вітраж» у Львівському палаці мистецтв (вул. Коперника, 17). ДНЗ «Львівське вище професійне художнє училище» отримало грант від Українського культурного фонду на втілення проєкту – створення Центру вітражного мистецтва на базі навчального закладу. Наш проєкт тривав уже третій місяць. У його рамках ми провели багато майстер-класів, екскурсійних турів та ознайомлення з матеріальною базою художнього училища, теоретично-практичну конференцію, гурткову роботу учнів допрофесійної підготовки, і як підсумок – виставка вітражного мистецтва. У арт-просторі Палацу мистецтв експонуються творчі роботи учнів допрофесійної підготовки та роботи студентів і випускників художнього навчального закладу.

Урочисте відкриття провели **Ольга Луківська**, заступник директора з науково-мистецької діяльності Львівського палацу мистецтв та **Ігор Голуб**, координатор Центру вітражного мистецтва, який презентував Збірник публікацій теоретично-практичної конференції «Культурна спадщина вітражного мистецтва Західної України» (що відбулася у вересні 2019 р.), який став підсумком першої конференції, присвяченої питанням образно-художніх і техніко-технологічних здобутків вітражної культури.

Організаторів і відвідувачів також привітали запрошені гості: **Ірина Гах**, кандидат наук з мистецтвознавства, завідувач аспірантури і докторантури Львівської національної академії мистецтв, **Роман Яців**, професор, проректор з наукової роботи Львівської національної академії мистецтв, **Михайло Копельчак**, директор Львівського навчально-наукового центру професійної освіти НПУ ім. М. П. Драгоманова) та **Нелля Ничкало**, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

© Голуб І., 2020

Вітражі сьогодення – це художньо-фахове продовження традицій, закладених понад сто років тому, вдосконалення образно-художніх чинників, практикування сучасних технологій, а головне – велика любов і пошана до крихкої й делікатної склокультури, яка посіла важливе місце в історії національного образотворчого мистецтва. З-поміж творчих робіт учасники допрофесійної підготовки представили власні вироби у різних вітражних техніках: розпис по склу вітражними фарбами, холодна обробка скла, вітраж на мідній фользі, кольорова мозаїка, клеєний вітраж, імітація вітражу тощо. Окрім експонованих виробів, відбулася «модна» презентація виробів скляної та вітражної біжутерії, яку продемонстрували дівчата-учениці художнього закладу у форматі дефіле. Яскраве фешн-шоу під сучасну музику стало несподіваною родзинкою виставкового свята для відвідувачів.

Головне завдання проєкту – популяризувати вітражне мистецтво з-поміж львів'ян та гостей міста. «Про вітражне мистецтво сьогодні говорять справді дуже мало і воно не є популярним, особливо серед молоді, а воно надзвичайно красиве. Можна годинами стояти і розглядати ці вітражі, ці унікальні твори зі скла, які прикрашать будь-яку оселю чи будівлю. Нам приємно бути частинкою цього монументального мистецького жанру на шляху до популяризації. Збережімо український вітраж разом!», – прокоментував генеральний директор Львівського палацу мистецтв **Юрій Візняк**.

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем, розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: **інформація про автора (авторів)** прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні **фото автора** та (за бажанням) **фото до матеріалів статей** (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотриманні вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІННИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grichenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, ipito_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Директор видавництва
Олексій ОСЬКІН

Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:
02094, м. Київ,
вул. Попудренка, 54
8-й поверх, кім. 802
Тел.: (044) 292-83-05

Над номером працювали:
Леся ЯВОРСЬКА
Олена КОНЄЄВА
Віктор ДЯЧЕНКО

На с. 1 обкладинки: Володимир Артюшенко та Ольга Лимар з учнями Навчально-практичного центру з підготовки слюсарів колісних транспортних засобів ДНЗ «Северодонецьке вище професійне училище», Луганська область.

Листи й матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою:
2345255@ukr.net з поміткою
«Професійна освіта»

Підписано до друку 20.03.2020 р.
Формат 60×84 1/8.
Папір газетний. Друк офсет.
Умов.-друк. арк. 6,5.
Зам. № 16466
Видруковано ТОВ «Принтстор Груп»
03190, м. Київ,
вул. Данила Щербаківського, 4

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
	переадресування		

на 2020 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
×			×			×			×		

поштовий
індекс

місто

код вулиці

село

буд.	корп.	кв.

область

район

вулиця

прізвище, ініціали

Читайте
в наступному номері

- Інновації у професійній освіті
* * *
- Педагогічний Оскар
* * *
- Дослідно-експериментальна робота
* * *
- Виховання